

Átalvető

2011. december

Az Erdélyi Körök Országos Szövetségének és az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének negyedéves lapja

A TARTALOMBÓL:

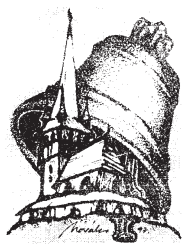
Adventi levél	4
Szász I. Tas naplójából	6
Kötélhúzás Marosvásárhelyen - Borbély Zs. A. elemzője	8
20 éves az Átalvető, további beszámolók	10

In memoriam Lipcsey Ildikó	14
Tündérbetű és kommentárja	16
A 90 éves Csapó Endre írásai	21., 40
Új állampolgárok Szekszárdon	22
Álláspontok	24
Bayer Zsolt: Korrobori	26
Könyvbemutató és felhívás a könyv előfizetésére	28
Alma materünkért	34
A Batthyáncum	42
Interjú Vészabónoémivel	45
Az emberi lét - Veér Győző tanulmánya	50
Eleven hagyomány: Tavaszy Sándor	52

Babits Mihály: Karácsonyi ének

*Becsésnek láttad te e földi test
koldusruháját, hogy fölvetted ezt?
s nem vélted rossznak a zord életet?
te, kiről zengjük, hogy megszületett!
Szeress hát minket is, koldusokat!
Lelkünkben gyujts pici gyertyát sokat.
Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk
törékeny játékunkat, a reményt.*

EKOSZ

November 12-én, az előre jelzett időpontban került sor az EKOSZ választmányi ülésére az Egyesült Magyar Ifjúság budapesti székházában. Egy pernyi imáságos csenddel emlékeztünk elhunytjainkra: **Dr. Lipcsey Ildikóra** és **Bereczki Zoltánra**. **Serdült Benke Éva** és **Gutai István** vendégeink könyvbemutatója után következett a teendők megvitatása. A küldöttek többek között határoztak arról, hogy a szövetség címerének és zászlajának elkészíttetését végső formába öntik. A Wesselényi kriptá felújításának támogatására levélben hívják fel a területi képviselők és adakozni szándékozók figyelmét. Elhatároztuk, hogy az Átalvető kiadását az anyagi nehézségek dacára is folytatjuk. A beszűkülő és megszűnt pályázati lehetőségek helyett új forrásokat igyekszünk találni, hogy a lapot továbbra is eljuttathassuk az erdélyi olvasókhoz. Az egyesületeink sorában beszámolt eddigi munkájáról a frissen bejegyzett Kecskeméti Erdélyi Kör is. A választmány az EKOSZ 2012. évi közgyűlésének helyét és idejét is meghatározta: Monor-Maglód, 2012. május 19-20.

*

Nagy Árpád, az EKOSZ elnöke október 5-én vetítéssel egybekötött beszámolót tartott az Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottsága előtt a szövetség 20 éves munkájáról, jelenlegi feladatairól, a tagszervezetek működéséről. Kiemelten esett szó az EKOSZ lapjáról, az Átalvetőről, amely sok viziontagságos időt átélve jutott el szellemi táplálékként az erdélyi magyarság érdeklődő részéhez, ám a pályázati lehetőségek hiányában most a megszűnés fenyegeti. **Dr. Szili Katalin**, a bizottság alelnöke hozzászólásában reményét fejezte ki, hogy a nemzeti kormányzat

módot talál arra, hogy egy hasonló kiadvány fennmaradását elősegítse, legalább az eddigi szinten. Hogy így lesz-e, kíváncsian várjuk...

*

Elkészült az EKOSZ tagszervezeteinek áldozatkészségéből és a Nemzeti Kulturális Alap hozzájárulásával a zsi-bói Wesselényi kriptá felújításának terve. Az elkészült dokumentáció **Guttman Szabolcs** kolozsvári építész keze munkáját dicséri. A következő lépés a kivitelezéshez szükséges anyagiak összegyűjtése. A szükséges 12 millió forint megszerzéséhez minden segítséget elfogadunk. Kérjük, imádkozzanak a Szilágyság és az egyetemes magyarság jelese nyughelyének megmentéséért!

közl: Nagy Árpád, az EKOSZ elnöke

Az Erdélyi Körok Országos Szövetsége (EKOSZ) ezúton mond köszönetet a 2010. évi adó 1% felajánlásaiért, melyek teljes összege: **198.874 Ft.** Az összeget a szövetség teljes egészében az alapszabályban megjelölt célok megvalósítására használta fel. Köszönjük áldozatkészségüket!

Szegedi Erdélyi Kör

A Csongrád Megyei Önkormányzat, a Szegedi Erdélyi Kör és a Mihalik Alapítvány szervezésében minden év szeptember 6-án fontos megemlékezésre kerül sor a Belvárosi temetőben. Az idén is sokan részt vettek a megemlékezésen a Székely Himnusz zeneszerzőjének, Mihalik Kálmán halálának 89-dik évfordulóján.

Wass Albert: Erdélyi vallomás című versének elhangzása után **Gál Imre**, a Mihalik Kálmán Alapítvány elnöke és a sír megtalálójá köszöntötte a jelenlevőket. Elismételte tavaly is felvetett javaslatát, miszerint május 22-e legyen a Székely Himnusz napja, mert ekkor hangzott el először. Ezt követően számos társadalmi-politikai szervezet ko-

szorút, virágcsokrokat helyezett el a zeneszerző sírján, majd a jelenlevők közösen elénekelték a Székely Himnuszt. Az Erdélyi Kör rész vett október 23-án nemzeti ünnepünk alkalmával tartott rendezvényen és koszorúzott az emlékműnél. A tavalyi sikeres irodalmi estek folytatását is tervbe vettük, valamint az év végén tartandó Mikulás és a karácsonyi ünnepséget.

*

Lapzártakor érkezett a hír: A Székely Himnusz zeneszerzőjét, Mihalik Kálmánt exhumálták és az őt megillető

díszparcellába helyezték át. Az új hely szintén a Szeged Belvárosi temető főbejáratánál található. A beszentelés egy megemlékezési ünnepség keretében történik majd.

Gál Imre

Izsák

Köszönjük a 2010. évben adójuk 1%-ból tett felajánlásokat, amely: **82.899 Ft.** értékben érkezett meg az Izsák és Környéke Erdélyi Magyarok Közhasznú Egyesület számlájára. Az adományokat az egyesület kulturális, honismereti munkájának végzésére használtuk fel. Isten áldja a jókedvű adakozókat! (Az IKEM beszámolóját l. a 10. oldalon.)

Komló

Szeptemberben a Komlói Erdélyi

Szerkesztőbizottság:

Dr. Kövesdy Pál főszerkesztő, B. Osvát Ágnes (irodalom és gyermekoldal)

Kiadja az EKOSZ elnöksége

Alapító főszerkesztő: Orbán László

Levelezési cím: Dr. Kövesdy Pál – 7100 Szekszárd, Otthon u. 2. Tél./fax: (36) 74/417-705

E-mail: ekosz@tolna.net

A kiadásért felel a lap főszerkesztője

ISSN 1416-4698

Nyomdai előkészítés: Galamb Marietta • Nyomdai munkák: Böcz Nyomda, Szekszárd

Körben is elkezdődött a vakáció utáni termékeny munka.

Szeptember 12. Tisztújító közgyűlésünk volt, az elnökség beszámolt kétévi tevékenységéről, a kör anyagi-pénzügyi helyzetéről és új elnökséget választottunk. **Dr. Tamás Attila**, aki a megalakulás óta elnökként vezette a Komlói Erdélyi Kört, kérte felmentését, amit a tagság nem akart elfogadni. Végül megegyezés született: a kör elnöke **Ruzsinszky László**, három alelnöke: **Krajnyák József**, **Lovász Antal**, **Paján Csaba**. Örökös tiszteletbeli elnöknek dr. Tamás Attilát választottuk, aki ígéretet tett, hogy továbbra is segíti a vezetőség munkáját.

Szeptember 19. Bensőséges körülmények között ünnepeltük meg a kör fennállásának 20. évfordulóját. A kör megtisztelte azokat a személyeket, akik támogattak, szerettek és küzdöttek velünk együtt azokért az értékekért, melyeket az EKOSZ szövegezett meg még indulásunk alkalmával. *(Dr. Tamás Attila jubileumi írását a 11. old.-n közöljük.)*

Október 4. A Komlói Községek házában megszerveztük tagtársunk, **Laszan József** fafaragó kiállítását. A tárlatot Ruzsinszky László, a kör új elnöke nyitotta meg. A kiállítás nagy népszerűségnek örvend.

Október 6. A Kopjafánál, mint minden évben, ünnepi megemlékezést tartottunk. Hagyományainkhoz híven most is ünnepi műsort adtak a Kodály Zoltán Ének és Zene tagozatos Ált. Isk. tanulói, **Pláviczné Borbély Mária** tanárnő vezetésével. Közreműködött a Komlói Bányász Fúvós zenekar. Ünnepi beszédet **dr. Hoppa József** iskolaigazgató mondott.

Október 17. **Dr. Debreceni László** orvos A mecseki láthatatlanok – 1956 október címmel tartott előadást. Dr. Debreceni Lászlóról tudni kell, hogy egyetemi hallgatóként a pécsi forradalmi napok aktív résztvevője volt, a megtorló hatalom bebörtönözte, és csak 10 év után sikerült orvosi diplomát szereznie.

Október 23. Aktívan részt vettünk a városi ünnepségen, hősi halottaink sírjainál a kegyelet virágait helyeztük el.

Novemberben Ruzsinszky László folytatja a Magyarság története c. sorozatát, melyre a tagságon kívül sokan igényt tartanak.

Siófoki Erdélyi Baráti Kör

Szeptemberben a helyzet tovább fokozódott (ahogy egy klasszikus mondaná), de most kivételesen nem Endréd, hanem Balatonszabadiban tartottunk összejövetelt. **Kudor Marika** hívja meg ilyenkor, most már hagyományosan minden évben a Kör tagjait. Ilyenkor kimegyünk a helyi temetőbe, megkoszorúzzuk **Kudor Marci** barátunk sírját, utána összegyűlünk Marci kedvenc szőlőlugasa árnyékában és csöndes szóval megbeszéljük a világ folyását, majd elfogyasztjuk a Marika által készített finom és megunhatatlan töltött káposztát.

Október 6-án összejövetelt tartottunk, ahol méceszt gyűjtöttünk és imádkoztunk az aradi hős vértanúk lelkéért. November 5-én a siófoki temetőben felkerestük a 2008-ban elhunyt **Nagy Etelkánk** sírját, amelyre egy nemzeti színű szalaggal díszített, csodálatosan szép krizantém vázát helyeztünk. **Dr. Papp Attila** mondott néhány bensőséges mondatot, emlékezve Etelka lelkes hazafiságára, mindig mindenkin segíteni akaró igazi székely jellemére, a jó mellett politizáló képességére. Aztán csöndesen elmondtuk az Úr imáját, közben fájó szívvel gondoltunk a sírjában szeretett székely ruhájában nyugvó, kedves barátunkra. Kicsi Eszterke is összetett kézzel imádkozott Édesanyja mellett, biztosan várta, hogy mikor kell énekelni, amiben Neki kitüntetett szerepe van, az ének azonban ezúttal elmaradt. Minden kedves erdélyi és nem erdélyi barátját, az Átalvető tisztelt olvasóit, szeretettel üdvözlöi Siófokról a Kör elnöke, **Ármánkó Dávid**

Szekszárd–Debrecen

Az EMTE elnökhelyettese volt évekig **Bereczki Zoltán** faddi ref. lelkész, egyben az EKOSZ és lapunk pénzügyeinek intézését, könyvelését is elvállalta egy ideig, önzetlenül és lelkesen. Végig és mindenben mellette állt hű társa, neje, **Ibolya asszony**. Az EMTE számára ott-hont jelentett a faddi református templom, csodálatos és bensőséges, családi pillanatok színhelyét teremtették meg ők ketten. Végül elérkezett a búcsú pillanata, a nyugdíjba vonulás, ezzel együtt távozásuk Debrecenbe. A fájdalmas búcsút nemrég egy még fájdalmasabb, váratlan és szörnyű esemény követte: az Úr hirtelen magához szólította a mi Ibolyánkat. Temetése novem-

ber 5-én volt Debrecenben, a nagyszámú gyászoló között ott volt az EMTE részéről **Kese Ferenc** elnök és **Bándi Imre** elnökségi tag is. Veszteségünk nagy, részvétünk az özvegy, drága Zoltán barátunk iránt mélységes. Vigasztal a tudat, hogy komoly, hiteles szószólója van ügyünknek az Úrnál, de idelent nagyon hiányzik, hiányoznak nekünk.

Szellemi védőhálót szó a Szegedi Nemzet

A Szegedi Paprikanap alkalmával a **Szegedi Ótágú Síp Kulturális Egyesület** ez év októberének első szombatjára, az Alsóvárosi ferences kolostorba összehívta a Szegedi Nemzet első találkozóját. Miről van szó? A boldoggá avatás előtt álló nagy szegedi tudós, **Bálint Sándor** életműve során feldolgozta azt a folyamatot, amely során Szeged városa több mint százötven települést hozott létre a Délvidéken. E munka során olyan kutatók eredményeit is fölhasználta, mint **Szentkláray Jenő** és **Kálmány Lajos**. A paprika- és dohánykertészek elődei egykor a ferences kolostor előtti ún. Mátyás térről indultak új hont foglalni, a szerzetesek áldásától és harangszótól kísérve. Ez alkalomra az Ótágú Síp Kulturális Egyesület a **Szellemi védőhálót szó a Szegedi Nemzet** című vitairatát a résztvevők rendelkezésére bocsátotta, akik több kiegészítéssel és javaslattal szelítették a vitát. Kifejezték azon óhajukat, hogy rendszeresítsük a találkozót, egyúttal több település bejelentkezett potenciális rendezőként is. A mai Szerbia területéről (Bácska és Bácság) például Szaján, Oroszlámos, Rábé és Bácsgyulafalva, a romániai Temes megyéből (a történelmi Temesköz) Ótelek, Torontálkeresztes és Magyar-szentmárton, Arad megyéből Majláthfalva és Kisiratos, az anyaországi Békés megyéből Újkígyós, Bács-Kiskun megyéből Csólyospálos, Csongrád megyéből Kistelek és Mórahalom említhető a több mint százötven település közül. A résztvevők a Szegedi Ótágú Síp Kulturális Egyesületet a 2012-es találkozóra való előkészület jegyében megbízták egy évkönyv összeállításával és szerkesztésével, amely munka elkezdődött a támogatók felkutatásával.

*Jelen számunkat **Madarász Tibor**, Tatabányán élő festőművész képeivel díszítettük.*

ADVENTI LEVÉL – 2011

Kedves Barátaim!

A napfényes hetek emlékeit lopakodó ködök lepik el, s a késő őszi elszegényedő pompája már fagyosan szikrázó hermelinpalástok után nyújtózkodna. A múlt év élményeit betakarító tekintet íve elér a túlsó határra, s alatta bizony ott nehézkednek a fényeket takarni kívánó párák. Még kellemetlen leheletük is érezhető.

Miközben a belőlünk éledt bátorságra és ezzel egyidejű, de ugyancsak köztünk termő gonosz ármányra figyelünk, remények és aggodalmak közt tévelygő keserves lelki tusáinkat feloldja a várakozás szent hangulata.

Ismét itt van az advent. Ismét megszületik a remény, sőt a bizonyosság. Embernek a hit általi örökélet, nemzetnek a megmaradás – hit által szerzett küzdőképességre alapozott – erős reménysége.

És szól az ige és figyelmeztet. Lásd a titkot, a bűneid miatt előled rejtőzködőt, azt, amelyik egyszer már testet öltött és most is veled van, csak bűneid hályoga eltakarja szemeid elől. Lássad az Urat!

Az Ő kegyelméből küldhetem immáron fél évszázada Tinéktek adventi leveleimet, s ez évben sem az egyének, hanem a nemzet érdekei mozgatják meg év végi összegzést óhajító gondolataimat. A közösség érdekei, azé a közösségé, amelynek földi ésszel szinte elképzelhetetlen igazságtalanságokat kellett elszenvednie. Olyanokat, amelyeknek pusztaság felidézése, sőt amelyek következményeinek naponta megélt megaláztatásai is elemi felháborodást ébresztve pusztítják Trianon óta sebzett lelkünket. S ami e csapdahelyzetnek rémes sajátja, elszenvedik ezt tudtukon kívül és ezer formában és az életnek számos területén azok is, akik nem ismerik e sebeket, vagy akik ismerik, de elmenekültek azok látása elől, sőt azok is, akiket örömmel tölt el ez a kín. Igen, még ők is megszenvedik, hol itt, hol ott, hol ilyen, hol olyan formában. De rejtett szándékok, pusztító gyűlölet, alaptalan bosszúvágy által hajtva nem tudják, nem akarják felismerni.

Nevezték ezért már hazánkat népek Krisztusának, bár ezt már előbb kívánta magának a lengyelség, s éppen az ő példájuk mutatja, hogy a legnagyobb mélységekből is lehet talpra állás. Hiszen őket volt idő, hogy letörölték a térképről s most, ím, már azon igyekeznek politológusok, hogy középhatalmi státusra törekvésüket elemezzessék (kárhóztassák).

Magyarország most egyenesedett fel ismét, az örök történelmi mérlegen egyensúlyozván. És láthatatlan kezek már motoznak a kényes műszeren.

Advent azonban ismét csak üzen. Várakozásban születő, várakozásban nevelkedett, várakozásban megőszült korosztályoknak üzen. Vegyétek észre az Urat, higgyétek erős hittel azt, hogy: „az nem lehet...”. Nem lehet, mert minden-

nek oka van és célja, és a mi kálváriánk valami olyan hihetetlen módon – szinte csak – szenvedésre kiépített út, hogy az nem lehet a véletlen műve. Ha pedig nem az, akkor végig kell járni. Ha pedig végig kell járni, mert egy számunkra kijelölt út, akkor azt is tudnunk kell, hogy amennyiben úgy járjuk végig, amint azt kell, csak siker lehet a vége. Vagyis egy nagy megtisztulást követő megmaradás.

És ez az a pillanat, amikor azokhoz is szólunk kell, akik nem a hit felől, de a keresztény emberhez hasonlatos jószándékkal közelítik ezt a nagy gondot, ezt a roppant feladatot. Nekik sem mondhatok mást, legfeljebb másként fogalmazhatom meg ugyanazt. Ismerem őket. Sokan vannak és egy történelmi korszak után kialakult réteget képviselnek, sok-sok értékkel. Hazafisággal, nemzettudattal, szorgalommal, becsülettel és a hívőkkel együtt minden undorítót undorodva kerülve.

Nos, ők is láthatják, hogy ami velünk történt, az meghaladja a józan ész minden képzelőerejét. Látják a nagy kísérletet, annak bátorságával és gyengéivel együtt. És látják azokat is, akik hatalom-visszaszerző erőlködésükben mit sem törődnek a nemzet közösségének érdekeivel. Nekik is tudni kell, hogy elérkezett a nagy megmérettetés pillanata, hogy nem lehet semmit sem elintézni sopánkodással, elméletek bizonygatásával, időben-térben való ide-oda mutogatással, szűklátókörű önös érdekek szemüvegén át ítélkezvén, hanem csak és csakis munkával, kitartással, egymás iránti jó szándékkal, bizalommal, s főleg áldozatvállalással. Ez utóbbi pedig mindenkor a legnehezebb. Mert nem helyettesíthető szavakkal.

Közben azonban – éppen sajátosan nehéz történelmi sorsunkból kifolyólag kapott ráadásként – egy nekünk szánt és egymagában is hatalmas történelmi feladatnak is eleget kellene tennünk. Meg kell találnunk annak a módját, hogy a homogenizáció buta vágyálmában nevelkedett szomszédok megértsék, miszerint céljuk elérhető, de hiábavaló, mert velünk együtt zuhannak a történelmi semmibe. Esély a megmaradásra csak együtt lenne. E gondolatnak az elplántálása eddig utópiának bizonyult, de mégis elkerülhetetlen célkitűzés.

Egy világrend reng körülöttünk. Új korszak viharos hajnalán élünk. Ráadásul olyan térségben, ahol igényeinket nálunk gazdagabbak alakították, ahol igényeink ezt a szintet soha el nem érhetik, mert rövidesen azoknak is le kell mondaniuk erről, akik ezt eddig (jórészt a mi kárunkra) még képesek voltak fenntartani és kielégíteni a maguk számára.

Múlt, jelen és jövő ígéretei és rossz példái (reklámjai) által félrevezetve, értékeinket elhullajtva, tehát éleslátásunkat is elveszítve állunk itt, és azokban kell bízunk, akiknek romeltakarítás közben kell elhítenniük velünk, hogy kevesebb igényt is lehet okosabban beosztani. Hogy a fogyasztói társadalom hatalmas, csalóka álmait mi már soha

el nem érhetjük. Hogy a képernyők ordító, hazug reklámjai egy pusztuló világ karikatúrái.

De nem is lenne igazán jó azokat az álmokat elérnünk, mert a röviddel utána elkerülhetetlenül bekövetkező nagy zuhanás még fájdalmasabb lenne. El kell kezdenünk a józan ész vezérelte világra való felkészülést, mégpedig elsőként. Meg kell találnunk a megőrizendő értékeket és meg kell jelölnünk azokat, melyeket homokszák módjára kell kivetnünk a szél kergette, s időnként a földhöz verődő hőlégballonunk gyenge kosarából. Első pillanatra mindez egy rettentő látomásnak tűnhet, de ha előttünk élt generációkra gondolunk s arra, hogy ennek a látszólagos visszalépésnek semmit sem kell érintenie a valódi értékekből, akkor másként állhatunk hozzá.

A mi munkánk tehát az, hogy ebből a történelmi balsors, emberi kettős mérce, kapzsi igények és haragok által körülvevett országból ismét élhető hazát építsünk, a most következő kor szellemét előre megsejtve, annak megfelelően, annak számunkra előnyös szabályait jól kihasználva, azt elfogadva, sőt mindennek elébe menvén.

Mindezt pedig okosan, ésszel s minél több hittel. Mert

az adhatja ehhez a nehéz és egyelőre nem sok megértés kísérette munkához a legnagyobb támogatást. A pénz vezérelte korszak a nemlétező pénz szakaszába lépve elindult saját vége felé. Az értelmes munka vezérelte korszak elindítása már a mi dolgunk.

És most nem elég azt mondani, hogy: és ez nem is kevés. Mert tudjuk, hogy ennél több. Sokkal több. Rettentően nehéz, sokféle és óriási erőfeszítést igényel.

De az emberiség e váratlanul nagy útelágazásánál állván ez lehet az egyetlen irány. A másik kettő a pusztulás, vagy a nem is létező csalfa délibáb.

Advent szent várakozása az idén ezt a felismerést nyújtja nekünk. Az örök élet reménye mellett földi életünk berendezésének új módozatait kell kidolgoznunk. Elöl haladva, de másokkal együtt.

A Megváltóra váró nemzetnek és minden becsületes magyarnak most ebben a várakozásban is kell élnie. Tettekre és áldozatokra készen.

Kívánok erőt adó adventet és áldott karácsonyt!

Leányfalu, 2011 adventjére készülvén

Szász István Tas

Ima és karácsony

Ima és Karácsony. E két szent szó jelentőségét 2011 végén kezdjük megérteni, kezdjük megérezni. Talán jobban tudtunk imádkozni, talán el tudjuk választani a bűzát a konkoltyól, akkor is, ha sántít a hasonlat, mert a földművelőről már kezdenek halványulni emlékeink.

Imánk meghallgatásra került. Talán sikerül elrugaszkodnunk a földi bajoktól, a tavaly megbukott (de még ficáncoló) Antikrisztustól. Ne legyen több hazudozás, képmutatás, népnyűzés, szemkilövés. Jó, hogy gusztustalan kijelentéseit nem kell öreg korunkig hivatalos álláspontként hallgatni (csúszik lefele a lejtőn, pedig jelszava volt az összekapaszkodás). Halála percében biztosan papot fog hívni ő is, mint Kádár János tette. Késő bánat.

1989 Karácsonya földi életünkben megkönnyebbülést hozott – nemcsak Erdélyben –, fellélegeztünk egy szörnyű diktatúra után, tele reményekkel, hittel. Egyszer mindent ki lehetett mondani, elkapni s a pokolba küldeni, vissza se nézni.

Az ima hatalma más, sokkal, de sokkal több, szebb s megnyugtatóbb. Szívából jövő fohász! Fényláng! Boldogság-ölelés! Nem olyan, mint a gazdag alamizsnája Szent Karácsony estéjén. Imánkkal messzire menekülve HAZATALÁLUNK, mint üres tenyerünkbe szálló hópehely (hideg, játékos és semmi?) HAZA-VERGŐDÜNK, mint szakadó szívünk az élet hóföregtetgén át? Szánkban ne játssza meg magát a hamisság! Szívünkbe ne szűrjön jégcsap-szomoruság! Az utcai locspocs lassan elolvad, eltűnik. Isten jótékony forróságától minden kiteljesül, beérik; talán, az is jól jött (a tavaly), hogy Triantont (a gyász napját) az **Összetartozás napja**-ként törvénybe iktatták. Hazánk szétfoszlott, szétmarcangolt széle már nem mosódhat tovább! Jó, hogy életünk meghitt perceiben (akárcsak kemény harcaiban) csak Egy Isteni Örök

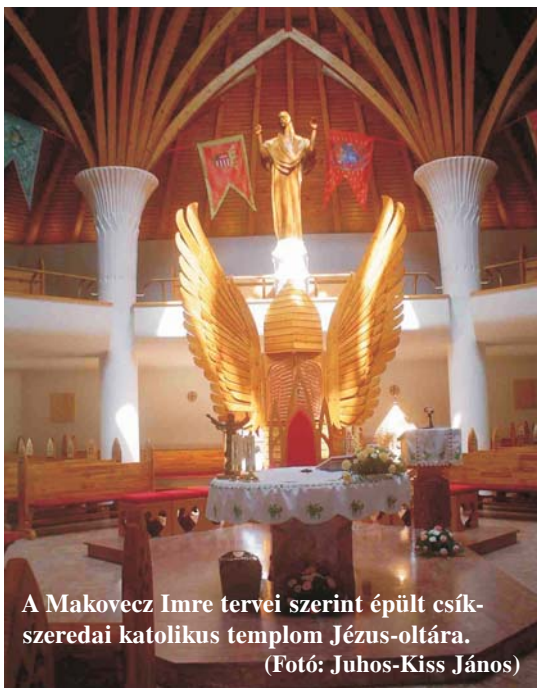
Igazság létezik! Ma sem érezzük igazán – megszületett az Isten-Ember! –, hogy több mint kétezer éves öröm-ünnepben szárnyalhatunk. Pedig az Isten velünk volt, velünk van és velünk lesz! Bearanyozza életünk, ha hagyjuk. Velünk van az elménk által felfoghatatlan, ugyanakkor mégis jól érzékelt csodákban! Például a csodálatos gyógyulásokban, világraszóló sikerekben. A szürke és nyomasztó hétköznapiakban is velünk lesz, épen maradt szellemünket biztatgatja, gazdagon megajándékozva tündöklő lelki kincsekkel.

Tudunk igazán örülni, amikor jólesik egy korty bor, egy jó szó, a friss levegő csókja? Nem mindenkinek adatik meg az észlelés művészete, ez sem a mi érdemünk. A hatalom, az imádat, az eleve elrendelés és a kegyelem egyedül az Istené! De tudunk-e spontánul (újra tanulva) játszani gyerekeinkkel (unokáinkkal) a szépen feldíszített, csillogó Karácsonyfa körül? Átérezzük-e kis vágyaik, nagy örömeik? Szünni nem akaró mosolyukat, buzgóságukat látjuk-e, megerősítjük-e? Erős akarataikat eltűrjük? Makacsságukat megértjük? Tudunk-e párunkra visszamosolyogni? Gondolunk-e a rég nem látott barátokra, ismerősre? Lehet-e feledni – nem látni – a mai elesetteket?

„*Úgy hogy, semmi kegyelmi ajándék nélkül nem szűkölködtök, várva a mi Urunk Jézus Krisztusnak megjelenését, aki meg is erősít titeket mindvégig fedhetetlenségben, a mi Urunk Jézus Krisztus napján.*” (Pál I. Kor. 1:7-8)

Minden e Földön egy nagy ima, ami úgy kezdődött, hogy: Áldott Karácsonyt!

Juhos-Kiss János

A Makovecz Imre tervei szerint épült csik-szeredai katolikus templom Jézus-oltára.

(Fotó: Juhos-Kiss János)

Amit ki kell mondanunk

Magyarország történelmi pillanatokát él meg. A magyar társadalom azonban éretlennek bizonyul, vagy talán már túlérrett? Mindenesetre sok mindent túlél s nem nyomtalanul.

A túlélés közben bekövetkezett változások és a megjárt út hatásai pedig nem is annyira a ma oly egyedülállóan fontosnak hitt anyagiokról és az ezek hiányába természetes hiányérzetekről és nélkülözésekről szólnak, mint inkább egy tudati átalakulásról, olyan metamorfózisról, mely sok tekintetben már torzulásnak nevezhető.

A csalóka mindebben az, hogy míg társadalmunk az anyagi hiányt szenvedésnek éli meg, ezt a metamorfózist egyenesen élvezzi, vagy fejlődésként értékeli. És igényli folytatását.

A siker titka onnan eredeztethető, hogy a szenvedések után bekövetkező félrevezető metamorfózis kárpótlásnak tűnő délibábként tárult elénk.

Csakhogy a délibáb már elillant. A retinán azonban mintha rögzült volna.

A pártpolitikát a nemzetpolitika felé elbillenteni egyedül képes kétharmados többség sem lehet örökéletű, vagy legalábbis biztosan többciklusnyi. Pedig e történelmi jelentőségű időszakban erre lenne szükség, s természetesen a hatalombirtokosok eltökélt nemzetpolitikai szándékára, tehetségére, belső ellenállóinak és haszonelvűinek leküzdésére.

Fokozza ennek szükségességét az, hogy a gyors rombolás csak jóval lassabb építkezéssel hozható helyre, az új gazdaságpolitikai szemlélet eredményei csak hosszabb távon érvényesülhetnek, s akkor még nem beszéltünk az itt is elhanyagolhatóan tudati felemelkedés generációs időigényéről.

Mindenekelőtt a magyar társadalomnak meg kellene értenie, hogy amennyiben nem akarja feladni magát és nem az eltűnést jelentő végső demográfiai fogyás és multikulturális beolvadás útját akarja választani, akkor fel kell ismernie és át kell értékelnie a kádári korszak óta csak tovább fogyó áldozatkészségét.

Felzúdulást kelteni képes szavak! De merjük már kimondani! Nem köthetjük be szemünket, nem burkolhatjuk szellemi ködökbe gondolkodásunkat. Még akkor sem, ha erre pártpolitikai érdekek naponta ösztökélnek.

Az a bizonyos kiolthatatlan ellentét, mely a párt- és a nemzetpolitika között feszül, ma is működik. Mert a hatalmas zuhanásban levő ellenzéki pártok csak politikai életben maradásukért küzdenek, ami, tudjuk, egyet jelent holdudvaraik hatalmi, s ebből fakadó anyagi céljainak átmentésével. Érvényes ez a maradék MSZP-re éppen úgy, mint az újonnan jött régiókra. Hiszen a másik két párt sem a semmiből keletkezett, és látható vagy rejtett gyökereik jól követhetők. Így aztán abban sincsen semmi új, hogy a magyar társadalmat követelni tanítják. Mi több, bujtogatják! Annyi történelmi, gazdasági, politikai ismeretük biztosan van, hogy a most élethalál küzdelmet vívó ország esetében láthatják ennek veszedelmét. S mégis! Leleplező erejű és sarkalatos tény ez. Megbocsáthatatlan és kimagyarázhatatlan. Más, csendesebb történelmi periódusban lehet megszokott, érthető, akár pragmatikus is. Csak éppen most és éppen itt nem. Mert ez öngyilkosság. Az országot kívülről is támadó tendenciákat ger-

jesztő borzalmas tevékenységükről beszélve pedig méltán jelenthetjük ki, hogy az gyilkosság.

De a hosszú távon nem remélhető kétharmadban is ott van a pártpolitizálás némi kényszere. Ha másért nem, a kétharmad megőrzéséért, ami viszont annak az egyedül lehetséges és halálos veszedelmekkel járó kötéltnak a végigegyensúlyozásához szükséges, melynek nincs alternatívája. A másik út ugyanis járhatatlan. Pontosabban a már említett eltűnéssel egyenlő.

A kormánypárt kommunikációjában ezért kénytelen kerülni a nyers valóság kimondását. A gyakori és a sietségben talán nehezen elkerülhető – kétségtelenül szakmai – hibák mellett ezért emlegetjük folyton a rossz kommunikációt. Tudják ugyanis, hogy kikkel kellene kommunikálni, ismerik azt a metamorfózist, de hazudni sem akarnának. Mert tudjuk, hogy az hova vezet. A kötéltnak ezt a gondot is magával hordozza a mélység felett, mint a ráadásként fején kézálásban hurcolt akrobata társat.

A vészhelyzetben élő, azt részben észlelő, részben lebecsülő, jórészt azonban felismerni is képtelen magyar társadalom legfontosabb dolga tehát az volna, hogy értse meg: áldozatot kell vállalni, nem lehet semmit sem követelni.

Ne azon vitakozunk, hogy a meghozott intézkedés megszorítás avagy sem, hogy kire és mit terhelünk. A felelős nemzeti közteherviselést a világtrendek és az azoknak minket kiszolgáltató komprádor elődök – mára – önként és tudatosan vállalt kötelességből, durva, nyers és gyűlölt kényszerre süllyesztették.

Képtelen ördögi kör ez.

A vezető gyűjtőpárt nem mondhatja ki ezt az igazságot, kerülnie kell, mint macskának a forró kását. A hatalmát elvesztett párt meg a nemzeti szükségállapottal nem törődve, azt legfeljebb más néven, mint szólamot hasznosítva küzd saját rejtett céljaiért, melyekben nem szerepel a nemzeti megmaradás, csak a politikai és egyéni haszonelv. Az új pártok régi gyökereiket rejtegetve próbálják visszahozni, illetve beemelni elitjeiket a hatalomba. A nemzeti megmaradáshoz fűződő viszonyuk szintén a nullával egyenlő, és vagy fel sem merülő kérdés, vagy azt éppen ellenszenvessé tenni képes túlharsogott handabandázás.

A globalizáció tátott szája ott bűzlik alattunk. Csak arra vár, hogy sült galamb módjára végleg belerepüljünk.

A süti- és kenyérgyártók pedig kívül és belül itt serénykednek. Bőrünk már kezd ropogósra pirulni.

Csak az áldozatvállalás, csak a követelődés elfeledése menthet meg. Ez az, amit senki sem mer kimondani. Mindenki saját vagy társadalmi csoportérdeke mögül nézeget körül vagy kiabál. A közös nagy érdek eltörpülni látszik.

A komprádorok világának szeretnénk remélni, hogy nálunk leáldozott, az önös érdek azonban még gyakran és sokfelé felbukkan. Mindenütt értékvesztett silányság észlelhető. Közben azonban a megmeneküléshez anyagi forrás szükségeltetik.

Honnan?

A további eladósodás elképzelhetetlen, mert egy (két)

történelmi időszak már végzetesen eladósított. Trianon pedig eleve szegénységbe taszított.

Mindkét oldali szakembergárda tudja, hogy a világnak melyben élünk, nem lehet fejfel nekimenni. Maximum ügyes oldalazásra, krajcolásra van esély.

Marad tehát az áldozatvállalás!

El lehet menni, mondotta nem is olyan régen – egészen más megfontolásból – valaki. Itt kell maradni és az elődök szívósságával, meg az élet áldozatát vállaló hétköznapiak

hősiességével meg kell küzdeni ezzel a történelmi kényszerrel is – mondanánk most.

És mondjuk is. Azok helyett, akik politikai kényszerből így nem mondhatják ki, és azok helyett is, akik ezt még nem értik.

Akik pedig mást akarnak? Felettük nincs hatalmunk. Ők majd máshol és mással számolnak el. Vagy ártatlan utódaik fizetnek elődeik jogilag gyorsan elévülő bűneiért.

Leányfalú, 2011. augusztus 24.

Szász István Tas

Egy nemzet jövőjének alá(uzsor)ásásáról s annak kicsinyített haza másáról

Úgy látszik, nem kell magas iskola ahhoz, hogy valaki felismerje a kor világának aktuális módszereit, melyek elvezetnek a profit vagy haszonszerzés felé kanyargó utakra. És ezt nálunk már nem csupán a gyanús csendben előre vánszorgó Kulcsár-ügy és társai bizonyítják, hanem annál kisebbek és számosabbak, de rettentően romboló hatásúak is.

Miközben az ország demokratikusan megválasztott kormányja a világ (nevezzük együtt őket így) Nagy Uzsorahatalmaival vív, miközben ezt a küzdelmet hatalmas külső és belső ellenszélben folytatja, miközben ezt az egyébként időigényes háborút időzavarban kell megvívnia, miközben mindezt a választók kétharmadának egy része s főleg a maradék egyharmad talán teljes egészében nem érti, a nagyvilág szellemét leképezni villámgyorsan képes kis – de romboló hatásban egyáltalán nem lebecsülendő – uzsorások virágzó piacra leltek a legszegényebbek között.

Kicsinél és nagynál egy a recept: a bajba került szegénytől könnyebb a kevéske maradékból is még elvenni s aztán, ha ebbe beleroppan, akkor jön a szüret, mert elérkezett az idő, hogy mindenétől megfosszák. A nyomorultat viskójából akolbólítják ki, az eladósított országot csődbe kergetve kapartják meg.

Uzsora és uzsora. Kicsi és nagy.

E pillanatban más kötelesség szólít el a klaviatúra mellől, s mire másnap visszaülhetek a gép mellé, már olvasom is, hogy Magyarországot éppen a kínkeservesen kiharcolt és az Unió elvárásoknak megfelelő eredmények bejelentése és elismerése pillanatában minősítik le. A háttérben pedig ott lebeg ismét egy liberális Unió vezető röpké kijelentése, miszerint a siker csak átmeneti. A belső informátorok torokhangján éppen csak azt nem mondja ki, hogy a nyugdíjasoktól „elrabolt” pénznek köszönhető, - semmi más. A Daniel Cohn Bendit effektus eredményesen működik. Fölöttünk a már közhasználatúvá vált néven nevezett: „pénzügyi szivattyú” zakatolása nem csendesedik, sőt felbőg.

A kicsiny és általam többek között áldozatvállalásnak és türelemnek is nevezhető immunrendszerének jelentős részétől – szisztematikus lelki és szellemi rombolással – megfosztott ország kitörni készül a kordonok közül. Nem nagy falat, de precedens lehet, tehát meg kell akadályozni ebben. Az ehhez szükséges külső erő adva van. Az Unió fórumokon megszemélyesített formákban is találkoztunk már vele. A másik összetevő, ama belső, úgyszintén él és működik. A hatalmukat visszaszerezni óhajtó komprádorok mindenre készek. Ha kell, gyilkosságra toboroznak nyíltan a „sajtósabadságától megfosztott” országban, ha kell, a zavarkeltésnek

„hálózati” ravaszsággal kidolgozott módszereit is bevetik. Jelek szerint az ehhez szükséges anyagi erő még a zsebükben van. Van, amikor ügyes manőverrel ki lehet előle hátrálni (szerintem október 23. lehetett ilyen), van úgy, hogy nem. A csapdákat – mint orvvadászok – sűrűn rakosgatják, a magyar erdőkben.

Az IMF, a Világbank szemöldökmozgására, a hitelminősítők – mint kiderült illetéktelen – leminősítésére azonnal ugrik a tőzsde, de ennél kevesebb is elég. Kiszívárgott mellékmondatok is elégnak bizonyulnak a spekulánsoknak, hogy a verejtéküket hullajtó milliók munkájának eredményei elértéktelenedjenek. Nemlétező pénzekkel hajszolnak hitelrabságba és elérhetetlennek tűnő gazdasági mutatókat tűznek ki elének célul s, ha ezeket – láss csodát – elérjük, említett csápjaiakon keresztül ők maguk háborognak és bírálják, hogy újra meg újra reánk taposhassanak. Egyik nap kötelező elismerés, másnap milliárdokat megsemmisítő leminősítés.

A komprádorok pedig csak erre várnak. Reményeik erősödnek. Nekik semmi sem drága. A nemzet elveszejtése csak odalökhető zseton a saját – egyébként morzsányi – nyereség reményében. A letragikusabb, hogy - Isten őrizzen tőle – esetleges visszatérésüket éppen azzal alapozták meg, amivel nyolc év alatt elképzelhetetlen mélységekbe süllyesztettek, hogy a felszínre törést szolgáló erőt a tömeg szemében kegyetlen megszorítónak tudják nevezni. Hiszen az ő idejükben „elkerült elkerülhetetlen lépések elkerülése” éppen az eladósodásból, tehát a még mélyebbre kerülésünkből valósult meg. Akár a visszasírt kádári években. De ezt a tömeg nem érti.

Bizony hatalmas szerep vár egy megmentő erőt jelenteni képes okos kommunikációra. Mert az a már említett immunrendszer ma nagyon törékeny. A türelem és áldozatvállalás forrását jelentő nemzettudat végtelenül gyengén szerepel.

A falujába hazatérő uzsorás polgármestert valóságos népünnepély fogadta. A Stockholm szindrómás tömeg ott táncolt az utcákon.

Rettentő jóslatot olvasok az interneten arról, hogy a görögök és olaszok után minket jelölt ki Európa a következő megfigyelmezendőnek és saját emberét akarja hatalomba emelni. Az pedig a komprádorok világából való név.

Mindent el kell követni, hogy a kis uzsorás diadalmas hazatérése ne valósulhasson meg a nagy uzsorások kiszolgálói-val is.

Egy nemzeti Stockholm szindróma a végünket jelentené.

Leányfalú, 2011. november 10-11.

Szász István Tas

Magyar-magyar kötélhúzás Marosvásárhelyen

Bár messze még a választás, ha minden aszerint megy, amiben az RMDSZ és a Demokrata Liberális Párt a minap megegyezett, akkor kerek egy év van még az egyszerre megtartott önkormányzati és parlamenti választásokig, de már folyik a parázs vita az egyes közéleti szereplők között a marosvásárhelyi polgármester-választás ügyében. S ez így van jól. Megvan a veszélye ezúttal is annak, hogy végül rossz döntés születik, de minél előbb elkezdődnek a tárgyalások a magyar pártok között, annál nagyobb a még időben történő korrekció esélye.

Marosvásárhely szimbolikus helyszín. Az utolsó magyar nagyváros, melynek magyar jellege megőrizhető. A 2000-ben elvesztett polgármesteri szék visszanyerésének több szinten is jelentős nemzetpolitikai haszna lenne. Elsősorban a vásárhelyi magyarság közérzetét javítaná, önbecsülését támasztaná alá. (A parlamenti jelenlétnek is ez a legfőbb értelme, nem az a néhány leaszfaltozott út, vagy a törvényszövegekbe becsempészett paragrafus. A húsz éves parlamenti jelenlét mérlege katasztrofális. Viszont az átlagpolgár számára fontos tudni, hogy ott valakik képviselik, ha nem is túl hatékonyan, és ha nem is érződik ez a mindennapi életben. S még ha nem is így lenne, akkor is kollektív veszteség-pszichózis alakulhatna ki, ha megszűnne a magyar parlamenti képviselet. Mindazonáltal nem állítom azt, hogy e képviseletet mindenáron meg kell őrizni, de azt igen, hogy számolni kell a szociálpszichológiai következményekkel. Másik oldalról azonban a polgármesteri funkció egy rátermett ember kezében nemzetstratégiai eszköz lehet Marosvásárhely magyarságának védelmében.

2000-ben úgy vesztettük el a polgármesteri széket, hogy az ügynek erősen bundaszaga volt az RMDSZ országos vezetése részéről. Emlékezetes, hogy a kampány teljében Markó Béla alapszabályzat-ellenes módon felfüggesztette az RMDSZ Maros megyei elnökét, Kincses Elődöt a tisztségéből. Az esetet akkor a Kapu hasábjain egy hosszabb tanulmány keretében részletesen dokumentáltam, s habár nem szokásom saját szövegeimet idézni, hadd illesszem ide a vonatkozó részt, elsősorban kordokumentumként:

„Mint az közismert, Kincses Előd az előválasztás eredményeinek megfelelő listát adta le s nem a néhány tucat személyből Területi Képviselők Tanácsa (TKT)¹ által véglegesített listát, ami nyilván érzékenyen érintette a vezetést, hisz a TKT-ban egyértelmű többséget birtokol, ami nem mondható el a teljes egyértelműséggel a választóközönségről. A TKT listát azzal próbálják legitimálni, hogy az előválasztásokra e szerv 20%-os érvényességi küszöböt állapított meg, amit az előválasztási részvétel nem ütött meg. Kincses Előd elmondása szerint ez szemenszedett hazugság, e határozatot a kampánystáb hozta, s az meg is jelent a helyi lapban. A kampánystáb nem volt illetékes ilyen döntés meghozatalára. Az mindenképpen egyértelmű, hogy több mint 7000 ember politikai opciójának nem lehet fölébe rendelni egy maroknyi tes-

tület határozatát. De hiába járt el Kincses elvszerűen, keresztelte a pártvezetés útját, s nem is maradt el a megtorlás. Markó Béla felfüggesztette Kincses Elődöt és Kelemen Atillát bízta meg a megyei szervezet vezetésével. Hogy Kelemen elvállalta a komisszár-szerepet, az nagy pofon lehetett azoknak, akik még ma is (értsd: 2000 májusában, megjegyzés 2011-ből) visszavárják a Markó oldalára állt képviselőt az autonomista táborba.

Markó Béla szövetségi elnök nevével fémjelzett vezetés Kincses Előd alapszabályzat-ellenes, vérforraló és pártdiktatúrára emlékeztető felfüggesztésével átlépett egy határt. Toró T. Tibor az ügyben megfogalmazott Reform Tömörülés elnöki állásfoglalásában rámutatott: ami történt, az politikai leszámolási kísérlet: e lépést *„nem értelmezhetjük másként, mint a Szövetséget egyre inkább centralizált pártként működtető csúcsvezetés végleges leszámolási kísérletét a fősodortól eltérő véleményt és politikai gyakorlatot képviselő tisztségviselőjével.”* Toró szerint Kincses *„kötelességét teljesítette, amikor olyan helyzetben vállalta a döntés felelősségét, amelyre nem létezik egyértelmű szabályozás a Szövetség Alapszabályzatában, illetve vonatkozó dokumentumaiban. Választania kellett egy, a közösség tagjainak közvetlen részvételével – az SZKT szabályzata szerint érvényes előválasztás során – megszületett döntés, illetve az azt el nem ismerő, de helyette egyértelmű megoldást nem adó, a jogvesztő határidő végéig megnyugtatóan nem rendezett testületi (TKT) döntés között.”* A Reform Tömörülés elnöke arra is rámutatott, hogy mennyire abszurd e lépés éppen most, az első olyan választás idején, amikor előválasztás útján határozzák meg az RMDSZ jelöltjeit: *„Politikailag elhibázottnak tartunk minden ilyen típusú gyakorlatot, amely a választások sikerére hivatkozva éppen azt sodorja veszélybe azzal, hogy zavart és további feszültséget kelt a választópolgárok soraiban. Hiszen az előválasztás célja éppen az, hogy a közakaratot leginkább megközelítő jelölt-listák álljanak össze, amelyre a választópolgárok jó szívvel adhatják le voksukat(...). Nem hihetjük, hogy az Operatív Tanács a választási kampány kellős közepén, a „Mi együtt vagyunk erősek” jegyében ezt az üzenetet akarta közvetíteni közösségünk tagjai felé”*² Tiltakozásul lemondott a Maros megyei RMDSZ négy ügyvezető alelnöke, Magos György, dr. Ráduly Levente, dr. Vass Levente (akiről lesz még szó, megj. 2011-ben) és Ölvedi Zsolt, akik a lemondásukat indokló közleményben leszögezték: *„A döntést helytelenítjük, antidemokratikusnak és szabályzatellenesnek tartjuk.”* Hasonlóképpen foglalt állást az Operatív Tanács üléséről mesterségesen távoltartott (a meghívó későn érkezett) Tőkés László is: *„Kincses Előd közigazgatási úton való önkényes eltávolítása a tíz évvel ezelőtti megdőlt rendszer rossz ízű módszereinek emlékét idézi és a politikai leszámolás szándékának gyanúja alá esik.”* Az RMDSZ tiszteletbeli elnöke arra is rámutatott, hogy e gyanút megerősíti, hogy Kincses Előd az RMDSZ legutóbbi kongresszusán Markó Béla ellenfele volt a szövetségi elnöki posztért folytatott versenyben, illetve az is, hogy Kincses felfüg-

gesztése után a Maros megyei elnöki teendőkkel azt a személyt bízták meg, aki 1998-ban a megyei elnökválasztáson alulmaradt Kincessel szemben. Tőkés László arra is rámutatott³, hogy az Operatív Tanács döntése az RMDSZ-t a pártosodás irányába taszítja tovább, és az elhibázott intézkedés erkölcsi, politikai károsodást okoz a helyhatósági, közvetlenül a marosvásárhelyi és a Maros megyei választások tekintetében.”⁴

A történet vége az, hogy miután a szövetségi Szabályzat-felügyelő Bizottság (SZFB) is kimondta (!), hogy Markó Béla alapszabályzat-ellenes járt el (annak dacára, hogy a Bizottság akkor már erőteljes politikai nyomás alatt működött), az esetet megtárgyalta a Szövetségi Képviselők Tanácsa, mely leszavazta, hogy informálva legyen a kérdésben. Ehhez hasonló abszurdumot azóta sem hallhattunk. Az SZKT frakciók egy része kérte, hogy olvassák fel a döntés előtt az illetékes bizottság, az SZFB állásfoglalását, e kérést az elnök megszavaztatta, holott egyértelműen az lett volna a kötelezettsége, hogy felolvassa a vonatkozó határozatot. Az SZKT pedig úgy határozott, hogy nem kívánja megismerni az illetékes, épp az ilyen esetek véleményezésének érdekében életre hívott és működtetett bizottság véleményét.

Fodor Imrének pedig mindeközben hiányzott párszáz szavazat az első körbeli győzelemhez, amit jó eséllyel megkapott volna, ha Markóék nem keltenek zűrzavart a szervezeten belül s a választók nem azt látják, hogy ismét botrány van a szövetségben.

Négy évvel később az RMDSZ Kelemen Attilát indította polgármesterjelöltként, akinek veresége borítékolható volt azok után, hogy 2001. december 1-jén a Kempinsky szállóban koccintott Románia nemzeti ünnepe alkalmából a román és magyar posztkommunista vezetőkkel. S nemcsak hogy koccintott, de az eset elég nagy visszhangot kapott, s nem lehetett elsikkasztani a választók előtt. Most arról nem is beszélek, hogy Kelemen Attila volt az a politikus, aki az emigrációból hazatérve előbb az autonomista oldalhoz tartozott, majd vélhetően karrierérdekekből lecsatlakozott a nep-tunistákhoz.

2008-ban megismétlődött az eset, amikor az RMDSZ Borbély Lászlót jelölte, aki nemcsak a neptuni tárgyalás egyik részvevője, hanem a labanc oldal egyik legemblematikusabb figurája volt kezdettől. Más szóval két esetben is olyan személyt indított az RMDSZ, aki nem integrál, hanem

polarizál.

A 2012-es választások előtt úgy nézi ki, hogy van esély a megegyezésre. A Marosvásárhelyen érdemi támogatottsággal rendelkező két politikai erő, az RMDSZ és az Erdélyi Magyar Néppárt megegyezett abban, hogy Vass Leventét indítják. Azonban az RMDSZ országos vezetése kísérletet tett arra, hogy úgy kommunikálja Vass Levente indítását, mintha Vass saját kizárólagos jelölt lenne. Meg is érkezett a válasz Tőkés László részéről, aki arra helyezte nyilatkozatában a hangsúlyt, hogy akár Smaranda Enachet is támogathatja az EMNT. Az MPP, mely elsőként szeretne volna Vass Leventét indítani a múlt választás alkalmával, vélhetően azért, mert felmérte akkori esélytelenségét⁵, nem állt kötélnek, nem hajlandó Vass mögé állni, legalábbis ezidőtájt. Pedig nyugodtan kommunikálhatná azt, hogy örülnek, hogy a másik két párt az ő korábbi favoritjukat szeretné indítani, s fordíthatná a Maros megyei EMNP illetve RMDSZ opcióját a maga javára.

Az elég egyértelműnek látszik, hogy konszenzuális jelölt csak Vass Levente és Smaranda Enache lehet. Jól látja Bakk Miklós, a kérdés egyik elemzője, hogy „*Smaranda Enache az elmúlt húsz év alatt következetesen kiállt egy, a román nemzet-állam megengedő multikulturalizmusától radikálisan eltérő erdélyi regionalizmus, egy közösen berendezhető „erdélyi haza” mellett. Ennek a programja (és hitelessége) lenne hivatott meghaladni a marosvásárhelyi „etnikai törésvonalat”. Vass Levente ígérete: visszahozni azokat a magyar szavazókat, akik eltávolodtak az RMDSZ által kongatott „magyar egységtől”, amely a mozgósítás jelszavából lassan elidegenítő lózunggá kezdett válni*”⁶.

Vannak Erdélyben és azon belül Székelyföldön olyan területek, olyan alegységek, ahol szinte kötelező a politikai verseny, a monopol-klikkesedést elkerülendő⁷, ilyen például Székelyudvarhely vagy Kézdivásárhely. Marosvásárhely, ahol a magyarság összefogást akar és választás-aritmetikailag sem sikerülhet magyar jelöltnek magyar konkurencia mellett győzni, nemzetpolitikai imperatívusz az összefogás. Ha mindent egybevetünk, a pártok eddigi kommunikációját, a szóba jöhető jelölteket, a választási esélyeket, akkor a legnagyobb esélye a közös magyar jelöltségre Vass Leventének van. Bízunk benne, hogy az elkövetkezendő egy év elég lesz ahhoz, hogy az érintettek megállapodjanak, és arra is, hogy a jelöltet kellőképpen felépítsék. Mert az igazi munka a megállapodás után kezdődik.

Borbély Zsolt Attila

¹ A Szövetségi Képviselők Tanácsával analóg, megyei szintű döntéshozó testület az RMDSZ-ben.

² Romániai Magyar Szó, 2000.05.11.

³ Maros megyei Népiújság, 2000.05.13.

⁴ BZSA: RMDSZ: magyar nemzeti önkormányzat vagy román versenypárt, Kapu, 2000/5

⁵ A társadalomdinamikai kérdésekben nehéz bármit biztosra állítani, azt viszont nyugodtan leszögezhető, hogy sem jövőre, sem az elmúlt választásokon Marosvásárhelyen az RMDSZ támogatása nélkül, MPP-s vagy MPSZ-es polgármester nem győzhet és nem is győzhetett. Teljes körű összefogás esetén sem garantált a siker.

⁶ Bakk Miklós: A Vásárhely-laboratórium, Refektórium, 2011.11.14., (<http://reflektorium.wordpress.com>)

⁷ A politikai verseny önmagában nem akadályozza, hanem inkább elősegíti a klikkesedést, ez a versenyelvű párt-demokrácia velejárója. Viszont a klikkek – ha úgy tetszik oligarchiák – harca is jobb, mint a klikk-monopólium.

Húsz éves az Átalvető

Szekszárdon a szekuritate-nyomorított, egészségroncsait hurcoló Orbán László álma volt 1991-ben, hogy a nemrég alakult Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesületének saját fóruma legyen. Szerény, néhány oldalas kis próbálkozás volt, a hetedik szám után Orbán László teste eltávozott, lelke- a lapja meg itt maradt a társakra, a tovább élőkre. Folytatni kellett, próbálkozva, tanulva, okulva a sorozatos hibákból. Néhány év múlva az EKOSZ magáénak ismerte el, és lett belőle az, amit olvasóink ma ismernek, szeretnek vagy elvetnek, elfogadnak vagy kifogásolnak. Legfőbb vívmányunknak tekintjük, hogy Erdélybe a mai napig térítésmentesen küldjük mindazoknak, akik ott igénylik. Igénylik talán azért, mert a színvonalas, nemzeti lelkületű erdélyi kiadványok mellett is (gondolunk elsősorban az újjáéledt Erdélyi Naplóra, meg természetesen a Székelyföldre) sajátos jelleget képvisel, kapocs-szerepet betöltve az anyaország és Erdély között.

A szerkesztői szándékokról, a lap kialakult arcéléről, az írások színvonaláról az újság maga vall, úgyszintén a teljesen soha ki nem küszöbölhető kisebb-nagyobb, néha ordító hibákról, bakikról. Tudjuk, hogy az olvasó nagylelkűen megbocsát, a szerkesztő (még ha ártatlan is benne) magáénak soha, de újra és újra tovább kell lépni. Szándékainkat illetően azért nem maradhat el egy kis reflektorfény, amit most jelen lapszámunk 15. oldalára irányítunk, a Lipcsey Ildikó nekrológijához fűzött szerkesztői sorokra.

Amiről viszont kiemelten szólni kell, az a hála és köszönet kifejezése. Elsőként állandó vagy eseti szerzőinknek tartozunk köszönettel, akik az évek során, felismerve az önkifejezés és a szellemi ráhatás valós lehetőségét és szükségességét, fáradhatatlanul és önzetlenül tették a dolgukat, küldték írsaikat, minden honorárium nélkül. Nevek? Tessék belelapozni a jelen, meg az előző lapszámokba, ott sorakoznak az írások elején-végén szerényen (már ha nem maradnak le,

mint azt bizony a számítógép ördöge néha megtette!), vagy külön, állandó rovatot képviselve, biztosítva. Nem maradhat viszont külön említés nélkül B. Osvát Ágnes személye, ő nemcsak saját rovatát készíti el pontosan és mindenki által értékelt színvonalon, de sok szerkesztői gond megoldásában is segít, Erdélyben legfőbb képviselője, terjesztője és szervezője lapunknak. Az ő lelke és lapunk lelke régóta egybeolvadt. De nem maradhat említés és köszönet nélkül némely kis magyar közösségek olyan lelkes segítője sem, mint pl. dr. Búzás Árpád Medgyesen, vagy Jánossy Sándor tanár úr Désen. És hány további nevet kellene itt megidéznünk még...

Hát így vált az Átalvető egy nem is olyan kicsi – amatőr vagy profi – gárda saját, a fent jelzett célnak alárendelt eszközövé.

A nyomdai előkészítés, számítógépes szerkesztés meghatározó volt és maradt a mai napig. Lapunk fennmaradását nemegyszer sodorta veszélybe a megfelelő szakember kiesése, ketten is elhaláloztak, aztán egyéb okok miatt kényszerültünk váltásra, a külalak emiatt is volt hullámozó minőségű, színvonalú. Két nevet itt is meg kell említenünk: Nits Árpád Kolozsváron a halálos

ágyán, agoniájában is az Átalvetőt szerkesztette, Nyéki István pedig Szekszárdon, habár nem „csinálja” már a lapot, de most is több dologban számítunk rá.

A legfőbb köszönet viszont önöket, olvasóinkat illeti, sok száz barátunkat, akik annyi éve kitartanak mellettünk, eszmeileg és anyagiakban is, egy sajátosan belterjes, családi hangulatú-érzelmű közösséget képezve. A szerkesztő valomással tartozik: néhányszor elhatározta már, hogy abbahagyja, mindannyiszor a hiábavalóság, értelmetlenség látszata, vagy akár a nehézkesség, olvashatatlanság, egyhangúság, egyoldalúság vádjai miatt. Aztán Önökre gondolt, drága barátaim, az Önök kitartására, biztatására, és folytatta. Folytatja, amíg bírja, és amíg Önök igénylik. Mert lapunk legfőbb értelmének meghatározói: enyhíteni a szétszakítottság érzését, fenntartani egy csodálatos nemzethez tartozás és ősi jusunk tudatát erdélyi szülőföldünkhöz – sajnos változatlanul fennállanak.

K. P.

Beszámoló az Izsák és Környéke Erdélyi Magyarok Egyesülete (IKEM) 2011. év második félévi munkájáról

Az esztendő második felének munkáját az IKEM sorainak rendezésével kezdte. Erre mindig kiváló alkalomnak minősül az augusztus végi családi találkozó. Mindenki beszámol arról, hogy hol és mivel töltötte a nyarat, a legkisebbek pedig közös játékokkal mulatják az időt: társasjátékok, íjazás, hintázás, éneklés stb.

Lélekben is hazatérve nagy utakról, igyekszünk a közösen elköltött testi táplálékok mellett lelki-szellemi étkekről is gondoskodni. Ez alkalommal a „Csillagösvényen” című östörténeti sorozat darabjaiból válogattunk, majd az októberi nagyszabású rendezvényünk feladatait osztottuk szét egymás között. A matyói pusztában takarosan meghúzóódó Klebelsberg-féle iskola idén is jó összekövő helynek bizonyult kicsik és nagyok számára az izsáki homokon.

Szeptember közepén már nagyon vártuk, hogy ismét élettel tölthessük meg az Ipartestület Gábor Áron utcai székhá-

zát, ahol Domonkos László szólt nagy átéléssel a Székely Hadosztály harcairól. Méltatta azokat a jeles magyar hazafiakat is, akik a Hadosztály maradványait is magukhoz verbuválva, Héjjas Iván, Francia Kis Mihály és Maderspach Viktor vezetésével megkezdték a harcot Sopronért és a nyugati végekért.

Szeptember utolsó péntekje immár harmadszor bizonyult jeles napnak egyesületünk életében. Izsák városa Kiskörös felől bevezető országútja mentén felállítottuk azt a tekintélyes méretű rovásírásos helységnévtáblát, amely bátran nevezhető iparművészeti remeknek is.

Dicséri egyúttal az alkotója (Virág János atyánkfia) keze munkáját, valamint azt a természet szerint való egymásra találást, melyre ősi kultúránk őrzésének céljával szövetkezett a Gelencéről a fedéshez pattintott fenyő zsindelyt hozó Zayzon Gábor dr. (Sepsibodokról származó sorsosunk), az alsócsernátoni Haszmann Pál és Fiai, akik a betűket metsztették

nagy avatottsággal, s a fent említett vasszorgalmú homoki atyánk-fia. Hirdeti e tábla a távozonak is, hogy lehetséges mindez: Isten áldásával!

S bár tartva-vártuk, várva-tartottunk október 13. jeles napjától, melyen ezelőtt 90 évvel Velencében sikerült rést ütni a trianoni diktátum falán, az olasz közvetítéssel aláírt egyezmény nyomán, az mégis eljött. Eljött, s számosan eljöttek azok közül is, akik hirdetni és hallgatni gyűltek össze az izsáki református templomban a Velencei Egyezmény megkötését kikényszerítő Nyugat-Magyarországi felkelés krónikáját. Az 1921. augusztus 28-án, Ágfalvánál kezdődő ütközetek sora október 4-én a független Lajtabánság kikiáltásával végződött. S hogy mennyit ért - és érhet ma is - a reménytelennek tűnő helyzetekben is a bátor helytállás nemzeti ügyeink mellett, arról a kor és a téma jeles ismerői értekeztek az egész napos konferencia során: **Dr. Botlik József**, **Dr. Lókkös János** és betegsége miatt csak írásban, a mai helyzetről **Kulman Sándor** Felsőpulyáról. A sokáig feledésre ítélt és félremagyarázott áldozatvállalást a Duna-Tisza köze magyarsága (köztük kilenc izsáki), a Székely Hadosztály katonái, az albán, bosnyák, horvát önkéntesek

kezdeményezték. Ennek a példaadó önfeláldozásnak és önzetlen hazaszeretetnek állított emléket az IKEM az izsáki református templomkertben egy méretes felkiáltójelet mintázó emlékművel, mely **Szűts Tamás** kiskunfélegyházi szobrászművész alkotása. Az emlékmű avatóbeszédét **Rideg László**, a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés alelnöke mondta. A konferencián felszólalt és köz-

szöntő beszédet mondott **Font Sándor**, térségünk országgyűlési képviselője. A testvérkörök részéről Salgótarján, Sopron és Szeged képviseltette magát.

A konferencia zárásaként javaslat hangzott el arról, hogy két évente vándorkonferencia formájában folytatni kellene e fontos történelmi tények ismertetését.

Novemberben immár hazajáró lelkeként fogadjuk majd Izsákon **Dr. Medvigy Endrét** és **Gy. Szabó Andrást**, akik egy majdnem Nobel díjas író, Tormay Cécile életművét adják elének.

Decemberben pedig, újfent, elcsendesedéssel, közös felfelé tekintéssel igyekszünk majd készülni a krisztusvárasra, hálát adva az elvégzettekért.

A beszámolót egybehordta: Nagy Árpád

20 éves a Komlói Erdélyi Kör

Számunkra fontos ez a dátum. Nem ünnepelni akarunk, nem magunkra irányítani a figyelmet, hanem e húsz évünkől következtetéseket levonni és a következő éveinkre bizonyos gondolatokat felvetni.

Induláskor jó barátom, Sütő András szavai mutatták a kíméletlen igazságot: „*Kezgyes kegyetlen szülőföldjét lélekcsonkulás nélkül az ember el nem hagyhatja*”. Hisz a szülőföld az őseink és szüleink porából lett számunkra szent föld.

Miközben a komlói barátaink jóvoltából egyre inkább kezdtük itthon érezni magunkat, erdélyi kulturális örökségünket, a transzilván szellemiséget próbáltuk megismertetni a komlóiakkal. Nagyon fontos kiemelni, hogy Komló kulturális életének szervezői, mindenkori munkatársai, a Színház, a Művelődési Ház, majd Közösségek háza, a tanári kar egy része, a Kodály Zoltán ének- és zenetagozatos iskola diákjai-tanárainak segítségével ez nem sikerülhetett volna. Köszönet illeti mindannyiukat.

Mindjárt az első évektől híres erdélyi festőket, grafikusokat, fotósokat, népművészeket, írókat, színészeket láttunk vendégül. Néhány eseményt a 20 év elejéről csak azért említek, mert sok köri társunk sem emlékszik már ezekre, de büszkék lehetünk rájuk. A szovjet csapatok kivonulása napján a Komlói Erdélyi Kör a mánfai árpádokori templomban imádkozott, majd mind-egyikünk sorban harangozott, utána vidám

ünneplést rendeztünk a templomközelel. Az akkori első szabadon választott polgármester és alpolgármester jelenléte megtisztelő volt, akik elmondták, hogy csak mi tartottunk Komlón szervezett ünnepet a függetlenné válás alkalmából.

Erdélyi és onnan elszármazott képzőművészeknek kiállítást szerveztünk, pl. **Imets László** grafikus, **Szász Erzsébet** szalmafaliszőnyeg, **Tamás Pál** ötvösművész, **Szép György** festőművész, **Botár Imre** festőművész, Marosvásárhelyi fotó klub, **Macskási Izolda** festőművész részére. **Boér Ferenc** színművész ötször tartott Komlón szervezésünkben előadást. Ő az Erdélyi Kör tiszteletbeli tagja. Külön említést érdemel **Banner Zoltán** Arany János estje.

Ünnepi műsorral emlékeztünk meg a Kolozsvári Kőszínház 150. évfordulójáról (első magyar kőszínház), ahol a Pécsi Színház négy, Erdélyből származó tehetséges színésze emlékezett az erdélyi színházi éveire, és gyönyörű, művészi csodával lep-tek meg a színház közönségét.

Az évek folyamán négy művészi alkotással gazdagítottuk a város köztereit: a **Kopjafa**, a **Harangláb**, a **Székely kapu** és az **Otthonunk-kenyerünk** nevet viselő szobor, melyek díszei a városnak, egyben turistalátványosságok.

Állandó karitatív tevékenységünkkel támogatottuk a bajba jutott erdélyieket és az itthoni árvíz- és egyéb kárt szenvedett véreinket. Így az erdélyi Farcádot, az észak-ma-

gyarországi árvízkárosultakat, a székelykocsárdi templom renoválási munkálatait, **Böjte atya** dévai gyerekeit, a hármaskúti iskola újjáépítését, a Wesselényi kriptá restaurálását, könyvtári könyveket küldtünk a szórványba (Resica mellé), Marosvásárhelyre az alakuló tantestületi könyvtárnak, Kárpát-Ukrajnába és sok más helyre.

Az EKOSZ (Erdélyi Körök Országos Szövetsége) tagjaként lehetőségeink szerint mindent megtettünk a kettős állampolgárság ügyében, hisz ez eredményezte a magyar nemzet lelkieken való egyesítését. Szerencsére a zavaros vizek elfolytak, de a kő maradt, és végre a nemzet akarata érvényesült: megvalósult a nemzet együvé tartozása.

De mi az, amiért még mindig nem lehetünk nyugodtak? A határokon túl maradt nemzettársaink megmaradásának legfontosabb feltételéért kell minden erőnkkel küzdenünk: a kisebbség autonómiáját kell elérnünk. E nélkül nincs, ami fenntarthatná a többségi közegben élő társaink egyedüli kulturális örökségét, a nyelvet és közösségük fejlődését, egyszóval: fennmaradását.

Hát ez legyen az elkövetkező évek legfontosabb célkitűzése, s ha ezért mindent becsületesen és igazunkban való elszánt hittel megteszünk, akkor Isten áldása fog kísérni nehéz utunkon

Dr. Tamás Attila

Sütő András Sopronban

A Soproni Erdélyi Kör és a Soproni Kálvin kör Sütő András mellszobrát leplezte le ünnepélyes keretek között, az író halálának ötödik évfordulóján, szeptember 30-án.

A szoborállításnak két civil szervezet, a **Soproni Erdélyi Kör** és a **Soproni Kálvin Kör** volt az ötletgazdája. Az előzmény Sütő Andrásnak Sopronban, 2002-ben megrendezett 75-ik születésnapja volt. Akkor és ma is Sopron ünnepelőbe öltözve várta Sütő Andrást. Akkor élőben, születésnapot ünnepelve, ma pedig szobra előtt tisztelegve, halálának ötödik évfordulóján.

Egy éve nyitottuk meg a közadakozási számlát. A gazdasági válság, a nehéz pénzügyi helyzet ellenére sikerült az anyagiakat előteremteni.

A szoboravatási ünnepség fővédnökének **Mádl Dalma** asszony, néhai elnökünk özvegye lett felkérve, tekintettel arra (is), hogy az írónak 75-ik születésnapján itt Sopronban adta át Mádl Ferenc köztársasági elnök a Köztársasági Kitüntetést.

Hatalmas tömeg verődött össze a szovátai Bocskay Vince által készített és felállított, fehér lepellel letakart Sütő szobor előtt a Deák tér végében, a református templommal szembeni park előtt. Élmény volt megérkezni látni a marosvásárhelyi autóbust, amelyből mintegy negyven diák és 20 felnőtt szállt ki, hogy részt vegyenek a szoboravatási szertartáson. A szép egyenruhába öltözött diákkórus énekszámai is bekeverültek a műsorba. Mi sem volt felemelőbb, mint a marosvásárhelyi diákok tisztelegése a nagy író előtt.

A Székely Himnusz elénekzése után beszédet mondott **dr. Úry Előd**, a Soproni Erdélyi Kör elnöke. Beszédét itt közöljük.

...Két civil szervezet, a Soproni Kálvin Kör és a Soproni Erdélyi Kör szoboravatásra hívta meg Önöket. Sütő András erdélyi író szobrát avatjuk fel ma, és ajándékozunk Sopron városának. Ez az ünnepi alkalom egy nagy álom beteljesülése, mely e két civil szervezet közös álma volt. Tudtuk, hogy nagy dologra vállalkozunk, de a közös elhatározásnak és a közös munkának itt a végeredménye.

A mai szoborállításnak a gyökerei sok évre nyúlnak vissza. Talán nem is a 2002-ik évi ünnepségig, amikor Sopron díszbe öltözve várta ide 75-ik születésnapján Sütő Andrást, sokkal régebről ismerte Őt Sopron. Ezt bizonyítja az az adakozási kedv, mely a szoborállítási hírének hallatán megnyilvánult a soproni polgárok, intézmények részéről.

Az íróra gondolva sokszor felötlik emlékezetemben az író aláírására türelmesen, éjjelig várakozó emberek sora, kezükben egy-két agyonolvasott könyvvel, és a dedikálástól elzsibbadt ujjait néha megdörzsölő Sütő András mosolygó arca, ahogy éppen a következő soproni olvasójának nevét kérdezi. Sopron szerette Sütő Andrást és az író szerette Sopront. Sütő András órákon keresztül együtt volt olvasóival.

Idézek néhány sort leveléből: „Hullámzó sokadalomban, körhintán, állófogadáson, dedikálás közben, a szeretet és ragaszkodás ölelésében, vajon miként mondhattam volna el mindazoknak akik megérdemlik, hogy én nem csak álmomban, láttam régente Sopront, valóságos ottlétem is álom(szép) volt

2002. június 10-én. A 75-ik napfordulóm legjobb óráit kaptam Soprontól, Tőletek.”. Ennek az egymásra találásnak állít méltó emléket ez a szobor.

Tisztelgő alkalommal avatjuk tehát Bocskay Vince alkotását. Bocskay Vincét, az erdélyi, szovátai szobrászművészt kértük fel Sütő András szobrának megformálására. Választásunk több okból esett e jeles művészre. Bocskay Vince, akit „erdélyi Fadrusznak” titulálnak, eddigi életművével bizonyított. Számátalan köztéri szobor alkotójaként ismerjük, nemcsak Erdélyben, de immár az Anyaországban is mint pl. a marosvásárhelyi Bernády György szobor, a sepsiszentgyörgyi Mikó Imre szobor, Márton Áron püspök szobra Kolozsvárott a Szent Mihály templom előtt, Apor Vilmos püspök gyulai szobra és még folytathatnám a sort. Az volt a meggyőződésünk, hogy egy erdélyi ember jobban megérti a sütői életművet, főként, ha személyesen is ismerte az író

és művein nőtt fel. Szobrot avatunk ma, de tulajdonképpen hidat építünk. Egy széles, oda-vissza jól járható híd egyik pillérét tettük le a mai nap, mely átvezet, átível a határok fölött és összeköti az újraegyesített nemzet, a szellemi Magyarország keleti és nyugati végeit Soprontól Ojtuzig.

Tisztelt Polgármester Úr, tisztelt soproniak, fogadják szeretettel ezt a szobrot, őrizték sok évszázadon át és hajtsanak tisztelettel fejet az erdélyi író, az ősszmagyar irodalom nagy alakja előtt.”

* * *

Görömbei András professzor arról beszélt, hogy Sütő András művei erőforrások, erőt adnak a kisebbségi létben is felemelkedni és valamennyi munkája a az anyanyelv meghatározó voltáról szól.

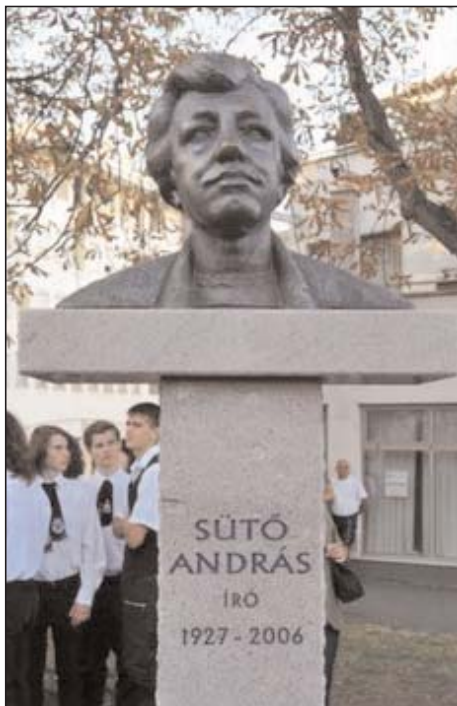
Dr. Fodor Tamás, Sopron megyei jogú város polgármestere méltatta a két civil szervezet erőfeszítését és kijelentette, hogy Sopron befogadja Bocskay Vince alkotását.

A szobrot nagy taps közepette Mádl Dalma asszony és dr. Fodor Tamás polgármester leplezte le. Ezek után koszorúzás következett, ahol a nagy számban jelen lévő, három generációs Sütő család tagjai virágot helyeztek a szobor lábához, majd Mádl Dalma asszony, **Firtl Mátyás**, Sopron és környéke országgyűlési képviselője és Sopron város polgármestere közösen helyezték el koszorújukat. A Körök, az intézmények és magánszemélyek koszorúztak.

A koszorúzás után a zsúfolásig megtelt Soproni Református templomban emlékestre került sor, ahol **Kubik Anna** művésznő közreműködésével, valamint filmrészletek segítségével Sütő András alakját és műveit idézték meg.

Késő este a szobor előtt világító gyertyák sokaságával tisztelegtek spontánul a soproniak Sütő András előtt.

(Ú. E.)

HOL SÍRJAINK DOMBORULNAK...

Modern népvándorlás

...ilyenkor, őszidőn, amikor a Házsongárdot belengi az elmúlás illata, mindig Áprily sorai jutnak az eszembe: „*tört kövön és porladó kereszten, Aletta van der Maet nevét kerestem*”, bizony, bizony sokszor keresem én is sok ismerős nevét, ha arrafelé járok.

...Arra is gondolok, ilyenkor őszidőn, Halottak napja közeledvén, hogy a család, kis-és nagycsaládom és erdélyi nemzetársaim hány sírján nem gyúlnak majd ki az emlékezés gyertyalángjai?!- mennyi sír marad-maradt árván, mert a gondozó utódok szétszéledtek a nagyvilágban és /vagy már nincsenek gondozó utódok: szétkergették őket a történelem szelei és bizony nem térnek, mert talán nem is térhetnek vissza, peregrinus diákokként, hogy hazahozzák a legértékesebbet, amit megszereztek a nagyvilágban: a tudást és a szülőföld szeretetét, olthatatlan vágyát.

Nem térnek vissza sajnos holtukban sem, hogy legalább az otthoni földben pihenésük legyen békés, csendes és zavartalan; kivételek talán az erdélyi mágnásfamiládok, amelyeknek egyike – másika holtában legalább visszatér, mert őket jobban vonzza a „föld, az erdélyi temető”, mert Dacia dat tumulum.

Darvak krúgatnak a fejem fölött, a nagy kékségben délnek tartanak már... és éjjelente is hallom a vadlúdak szárnyának surrogását és a kiáltásait, amint azok is átvonulnak feletünk.

Milyen boldogok is ezek a madarak, mert minden tavasszal visszatérhetnek a szülőföldre, és tudják, hogy elődeik is innen jöttek; az elszármazott, elvándorolt, elűzött erdélyiek már azt sem tudják néha, hol is a szülőföld és hol nyugsznak őseik.

„Házsongárd alapítvány” és Tőkés Erzsébet- egyelőre úgy tűnik- csak egy van, aki felvállalja hogy az árván maradt egykét-háromszáz éves sírokat, a gondozó utódok nélkül maradt sírokat ápolja – gondozza, mert tudja, hogy minden elvesztett sír Erdélyben egy elvesztett darab föld, egy feladott sánc... és amúgy is omlanak már a várfalak.

Végiggondolom, nagy hirtelen, hogy saját családom sírjai merre is vannak, hol árválkodnak?!- bizony napkelettől-napnyugatig mindenütt a földgömbön: Lemhénytől Martonfalváig, Kisborosnyótól Brassóig, Marosvásárhelytől, Kolozsvárig, Kolozstól Felvincig, Tordától a Farkasréti temetőig, de Stockholmtól Torontóig is. Ki fog gyertyát gyújtani mindannyiuknak?! Látom, úgy járok én is, mint jó Kányádi Sándor bátyánk, amikor a Halottak napját Bécsben töltötte... csak én nem tudom olyan felemelő módon megírni mindezt mint Ő, aki a legnagyobbak közül való!

Néha, nyugtalan éjszakákon, amikor ébren tart az örök nyugalanság (meg az öregség), úgy érzem, a fülemben zengenek a messzi ősök szekereinek nagy zörgései, amint a hosszú-hosszú úton, a többszáz éves úton vonulnak mindennapjaiknak apró tárgyaival Ázsiából a Kárpát-medence felé, vonulnak ők is, mint annyi más nép, napkeletről napnyugat felé, annak reménye nélkül, hogy valaha visszatérhetnek őseik földjére. Mennyi árva sír marad mögöttük, ahol az emlékezés lángjait senki sem gyújtja meg többé!

...Így és ekkor érti meg az ember, hogy ez a napkeletről napnyugat felé való vonulása a népeknek (meg a délről észak felé vonulás) nem szűnt meg a mai napig sem, örökké tart.

Megyünk, csak vonulunk, meg nem állíthat az Óperencia sem, mert úz a nyugalanságunk, a vérünk... amit a modern világban akár tudásvágyunk és kíváncsiságunk is nevezhetnénk, ha nem prózai módon gazdasági menekülésnek.

Egy baj van csak ezzel az ezredévek óta tartó vándorlással: árván hagyott sírjainkat elleneink feldűlják, halottaink csontjait a földből kihányják, és sok vérről öntözött földünket elfoglalják végleg tőlünk, visszatérés pedig nincs!

...Vesztes csaták, gazdasági összeomlások után a nép, mint Phoenix-madár, hamvaiból is feléled és megtartja földjét, hazáját, de az, amit önként ad fel egy nép, az örökre elveszett!

Nagy M. Gábor

Nagy M. Gábor

Az ember bepiszkította az Univerzumot

Isten arcát is szemét fedi.
Megbocsájtható-e a bűn
és Isten elfeledheti?!!

2011. 07. 27. Hőgye

Láttam a Tejútát, piszkosan halvány volt
a csillagképek alig ragyogtak és nem volt
telihold.

Féltem, mert nagyon egyedül vagyunk,
féltem, hogy a jövőnket feléltük nagyon.

2011. 07. 27. Hőgye

Selyemujjával végigsimított az ősz,
az erdőkben mindenütt apró cselszövők,
pókok és riadt, fáradó lepkék keringenek

kékebb az ég is és a fények kiélezettek,
halkul a madárzaj és
ólomlábakon lopózik a csend
szelek ébrednek fent
és a szívem beleremeg.

2011. 08. 19. Kalitka- Nyírbátor

Furcsa hangú ezüsthárfák pengenek
milliónyi pókhálón megtörik a fény,
rövidek a nappalok és kékebb az ég
áttetszők már a fürtök Tokaj hegyén
és a beszívott illatok súgják nekem:
az ősz itt van már a vadászlesen.

2011. augusztus 19. Kalitka-Nyírbátor

Erdély- számomra kis sziget,
s mi körülveszi: népek tengere
kék, zöld, mélysötét és szirtekkel tele,
de fény és árnyék ott találkozik
és ember emberrel ott barátkozik.

2011. 09. 14. Nyírbátor

Lipcsey Ildikó (1945-2011)

Megrendüléssel tudatjuk, hogy az Erdélyi Szövetség elnöke, történész, szerkesztő és könyvkiadó, életének 66-ik évében elhunyt.

Mind erdélyi származása, mind felkészültsége (román-történelem szakot végzett az ELTE-n) a román-magyar kapcsolatok, az erdélyi magyarság sorsának kutatása felé terelte munkásságát. Ezt tükrözi a *Kurkó Gyárfás emlékére* című kötet is, mely a Romániai Magyar Népi Szövetség első országos elnökének 1944 és 1947 között megjelent, az erdélyi magyarság sorsát érintő írásából ad bő válogatást. Ennek folytatásaként, mintegy történelmi háttérrel nyújtva az előző könyvhöz jelenteti meg a szerző *A Romániai Magyar Népi Szövetség az önfeladás útján (1944–1953)* című tanulmányát. 1990-ben, a mindmáig meg nem valósult erdélyi magyar autonómia-törekvéseket és elképzeléseket tárta az olvasó elé *Erdélyi autonómiák* című kötetében. Az erdélyi magyarság történetének alakulásáról összefoglaló értékelést ad az *Utak és tévutak az erdélyi magyarság huszadik századi történetében* (Budapest, 2008) című nagyszabású elemzésben. A könyv angol nyelven is megjelent.

Érdeklődése, az értelmiségi pályát választókra jellemzően más területek felé is kiterjed. Írói tehetségéről tanúskodik a Kráter kiadó gondozásában megjelent *„Nemzedéksirató”* című vallomása barátságról, betegségről, halálról, emberhez és Istenhez való viszonyról, egy nemzedék életérzéseiről. Ugyancsak az irodalomban való jártasságát jelzi az álnéven megjelentetett *Páskándi Géza* című kötet, mely interjúkat, emlékeztetéseket „széljegyzeteket” tartalmaz a nagy erdélyi magyar íróról.

Lipcsey Ildikó tevékenysége társadalmi téren is megmutatkozott. Az Erdélyi Szövetség megalakulásától kezdve aktív szerepet vállalt a szervezetben. Az **Erdélyi Szövetség**, mint szervezet 1988-ban alakult meg, és attól kezdve megszokottak nélkül működik. A szövetség tevékenysége a kezdeti látványos akcióktól az utóbbi években inkább a tudományosság felé fordult. Az Erdélyi Szövetség, mint szervezet vezetését Lipcsey Ildikó 2002-ben veszi át Székelyhidi Ágostontól, és ezt a tisztséget egész haláláig tisztességgel és hozzáértéssel látja el. Nevéhez számtalan könyvbemutató, tanácskozás, tudományos összejövetel fűződik. Említésre méltó, hogy a szövetség égisze alatt, 1990-es kezdettel indult el az **ERDÉLYI MAGYARSÁG** című lap, mely az egyik legregényebben megjelenő, Erdéllyel foglalkozó sajtókiadvány. A lap az 1970-es évek második felében (1978-ban) jelent meg Brazíliában. Az alapítója Zolcsák István (1921 – 2006), Brazíliában élő erdélyi származású vállalkozó volt. Amikor az itthoni politikai életben megindultak a változások, 1989-ben, Zolcsák a lapot Magyarországra telepítette. „Az Erdélyi Magyarság hazatér Magyarországra” – hirdette a lap utolsó, Amerikában nyomtatott száma 1989 tavaszán. Ennek ellenére elmondható, hogy csak a lap címe tért haza, mert Magyaror-

szágon egy teljesen új lap született. Az új főszerkesztő, **Köteles Pál** (1927-1991) a folyóirat fő célkitűzésének tartotta „egy a nemzeti érdekeket érvényesítő stratégia kimunkálásának kezdeményezését”. „Végre meg kell értenünk – írja Köteles Pál – hogy az erdélyi magyarság kérdése nem román belügy, és nem is tartható meg a magyar-román viszonyrendszerben. Ez a kérdés jellegzetesen európai ügy, megoldásában felelőssé kell tenni minden európai hatalmat s minden ország társadalmát” Az 1989-ben leírt mondatok ma is érvényesek. A lap mindvégig ebben a szellemben képviselte az erdélyi magyarság érdekeit, noha a főszerkesztő személye és a szerkesztők is időközben kicserélődtek. A főszerkesztői (felelős szerkesztő) tisztséget Köteles Pál halála után Mátyás B. Ferenc, Józsa Péter, majd 1999 januárjától a 37. számtól Lipcsey Ildikó (mint felkért főszerkesztő) tölti be.

1990, vagyis az első szám megjelenése óta a lapnak 62 száma látott napvilágot. A súlyos anyagi gondok, a támogatás hiánya rányomták bélyegüket a megjelenés folyamatosságára, valamint a terjesztésre is, ezért a 62. lapszám után megszűnt.

Ezután egy szám 2007 első felében, **Moldvai Magyarság** néven hagyja el a nyomdát. Ezt követi **ERDÉLYI SZÖVETSÉG** címmel, 2008-tól új, Lipcsey Ildikó szerkesztésében egy régi-új lap. Az új kiadvány csak a címében és a megjelenés gyakoriságában változott. Formátuma, szellemisége hasonlatos az Erdélyi Magyarsághoz. Az Erdélyi Szövetség időszaki kiadvány, mert pénzügyi alapja nagyon labilis. Évente csak két alkalommal jelent meg. 2011-ben megváltozik a formátum (a tördelés) és a cím: **Mártírsorsok Közép-Európában**. Az új formátumban eddig egyetlen szám látott napvilágot.

Az **Erdélyi Szövetség**, civil szervezetként az elmúlt évtizedekben a folyóirat szerkesztése mellett könyvkiadással is megpróbálkozott. 1991-ben Az Egerben történt tanácskozás anyagát jelentették meg egy kis kiadványban *Erdély jelene és jövője* címmel (Szerk. Pomogáts Béla és Beke György). 1993 és 1995 között Az *Erdélyi Szövetség Füzetei* sorozatcímmel összesen öt kis esszékötetet adtak ki. Köteles Pál: Ki a babiloni fogságból, Pomogáts Béla: Ezredvég, Beke György: Egyetlen út az önrendelkezés, Nagy Pál: Marosvásárhelyi sorok, valamint Herédi Gusztáv: Kutyatej.

Tehát az Erdélyi Szövetségnél a könyvkiadási tevékenységnek hagyománya volt. Ezt a hagyományt elevenítette fel Lipcsey Ildikó, Az **Erdélyi Szövetség műhelyében** sorozatcímmel, amikor több könyvben összegyűjtötte írásait. Ezen kívül, természetesen a lapban is rendszeresen publikált. Az **Erdélyi Szövetség műhelyében** című sorozat első három kötete Lipcsey Ildikó cikkei, tanulmányait, beszélgetéseit tartalmazza. A sorozat első kötetéből az aggodás, a nemzetféltség hangja tör elő. Ilyen címetek olvashatunk: Felelősségünk Trianonért, Felelősségünk a máért, Felelősségünk a holnapért, Készülőben a harmadik Trianon, Ima a hazáért stb. Az arcképvázlatok című kötetből olyan ismert személyiségekről olvashatunk, mint Atzél Ede, Beke György, Illyés Gyula, Páskándi Géza, Salamon Anikó, Székelyhidi Ágoston és még folytathatnám. Ugyanakkor nem kis meglepetésre írások vannak Dobrogeanu Gherea-ról, Ion Antonescuról, Gróza Péterről (Petru Groza), Nicolae Iorgáról, Mihály királyról és Xenopolról. A Szomszédolás című kötet a határon

túl élő magyarság létért, a megmaradásért való küzdelmeit tárja elénk.

A sorozat következő kötete, Takács Ferenc *Mihály Arkan-gyal Légiója – azaz, amit a vasgárdáról tudni kell* címet viseli. A szerző neve nem ismeretlen az olvasók előtt, hiszen aki olvasta a Hitel első számait, benne a *Szemüveg mögött* című írást, az már tudhatja, hogy kiről van szó. Az Erdélyi Magyarországon is több tanulmánya, cikke látott napvilágot.

Az ötödik könyv *Trianon árnyékában* címet viseli és Spaller Árpádnak az erdélyi menekültekről készített tanul-

mányait teszi közzé. Ezek a tanulmányok a Magyarországon és a világ más tájain letelepedett erdélyi magyarokról szólnak. Röviden arról, hogy miért kellett eljönni, hogy kik mentek el és új hazájukban – legyen az bárhol a világon – mit alkottak, mit hagytak maguk után.

Lipcey Ildikó utolsó kötete *Olvasónapló 1–3.* címet kapta. Olvasásélményeit, ismeretlen vagy kevésbé ismert magyar és román szerzők műveiről írt kritikáit, gondolatait tartalmazza.

Búcsúznak Tőled, Ildikó. Nyugodjál békében.

Spaller Árpád

Atzél Ferenc beszéde Lipcey Ildikó temetésén

Tisztelt végtisztesség tevő gyülekezet!

A mindennapi életben gyakran hangzik el, hol tréfásan, hol komolyan, panaszosan, hogy akkor tudjátok meg, hogy ki voltam, ha már nem leszek. Ma, amikor dr. Lipcey Ildikót történést, sokunk számára csak Ildikót búcsúztatjuk, ez a mondás valóságtartalommal bírhat egyesek számára. Főleg azoknak, akik ugyan ismerték, de csak felületesen, és sokszor csak úgy elmentek mellette. Pedig, ha jobban ismerték volna, már akkor más lett volna a véleményük. Nem akarok adatokat felsorolni életéből, csupán néhány szubjektív gondolatot mondánék. Abban a szerencsében részesültem, és ezért hálával tartozom a Jóistennek, hogy több mint két évtizeden keresztül ismerhettem. Ez nem csupán ismeretség, hanem szoros munkakapcsolat, és megkockáztatom, hogy barátság is volt. Hosszú éveken keresztül dolgoztunk együtt Az Erdélyi Magyarorszáért Alapítványnál, hiszen ez idő alatt ő volt, felkérésre, az Erdélyi Magyarország című folyóirat főszerkesztője. Ma, amikor mindent pénzben mérnek, kijelenthetem, hogy az évek során magas színvonalú munkájáért egy fillért nem kért, és nem is kapott. Tette mindezt a haza iránt, szűkebb pátriája, Erdély iránti szeretetből. Munkánk során egyetlen egyszer nem fordult elő, hogy elvi kérdésekben ne egy húron pendülünk volna. Elvi kérdésekben nála sem volt pardon. Legnagyobb bánata volt, hogy a bármelyik oldali magyar vezető réteg, a trianoni határokon innen és túl, mert ma elitről nem

beszélhetünk, tehát a vezető réteg gerinctelensége miatt az ország ma minden területen az állandó önfeladás állapotában tévelyeg. A fiatal, csinos lány előtt, már csak tudása alapján is, hatalmas karrier álhatott volna, ha beáll a percmemberké sorába. Ha aláír, ha belép a kommunista pártba, mint azt jónéhány pályatársa tette, fényesen kikövezett út álhatott volna előtte. Akik így tettek, azok jelentős része ma a szakma véleményformáló, minden földi jóval kistafírozott hangadói. Ma ők osztják az eszt. Ő erre nem volt hajlandó. Becsülete, családi indíttatása, hazaszeretete, mély vallásossága ezt nem engedték. Egész élete során hatalmas munkabírással, rendületlenül, szerényen, soha nem hivalkodva, mint egyszerű katona, mint egyszerű, de magányos katona szolgálta a magyarság ügyét. Emberi nagysága nem csak mindennapi munkájában nyilvánult meg, hanem abban is, ahogy évek óta súlyos betegségét viselte. Mindig vidáman, segítőkészen állt mindenki előtt, betegségéről a leghalványabb módon sem tett említést. Keresztjét tartással, emelt fővel, angyali mosollyal hordozta, és közben dolgozott, dolgozott. Egyetlen leírt mondataért sem kell szégyenkeznie. Elkezdett munkáját nem tudta befejezni, kérlelhetetlen betegsége ezt nem tette lehetővé. Számomra azon kevesek közé tartozik, akire mindig szeretettel és tisztelettel fogok emlékezni. De nem csak emléke, hanem életműve is maradandó lesz.

Biztos vagyok benne, hogy jobbjára fogja ültetni a magyarok Istene. Legyen neki könnyű a föld. Nyugodjék békében.

Búcsúzik az Átalvető

Csisztay Gizella búcsúszóiraiból (Erdélyi Napló, 2011. november 3.): „*Könyvei azzal szembesítenek, hogy a térfoglalás és a szent alapítás elsősorban bennünk történhet meg. A megszentelt helyek feladása nem Lőcsén és Szabadkán vagy Kolozsváron történt és történik, hanem magunkban. Ha pedig feladjuk spirituális tereinket és a kivonulás mellett döntünk, vagy egyszerűen csak így alakul, akkor csak magunkból vonulhatunk ki, temetőinkkel, verseinkkel, az értünk halt hőseinkkel...*”

Lipcey Ildikó egész élete a feladás elleni küzdelem volt. Nem saját vonatkozásában, hiszen ez az emberfajta soha nem adja fel, létének lényege a fel nem adás, a kitartás, mindenek dacára és mindhalálig... Az Ő küzdelme népének kitartását célozta, azt, hogy a magyarság spirituálisan soha ne adja fel spirituális szakrális tereit. Amire pedig – oly sok külső és belső vonz, vonszol, csábít vagy éppen kényszerít. Végig előttünk járt e harcban, és most megnyugodva vesszük tudomásul, hogy mi is, az anyaországban élő erdélyi vagy megannyi itteni születésű társunk, és ami számunkra legfőképpen fontos: lapunk - ezen az úton, tehát jó úton halad. Így aztán hiába telepítik az ordas-csordákat szent helyeinkre, gyalázzák meg jelképeinket, a gyomként naponta serkedő hagymakupolák rengetege hiába fojtogatja kicsiny, nemegyszer Árpád-kori templomainkat, - amíg lesz magyar elme és szív, addig győzelmük nem lesz teljes és visszafordíthatatlan. Ide, lelkünk legmélyebb zugaiba már nem ér el a kezük, itt csak mi magunk végezhetünk rombolást, öngyilkosságot. Azért dolgozunk húsz éve, azért vettük át az Erdélyi Magyarországtól is a stafétabotot, hogy ne így legyen, és most Lipcey Ildikó emléke is erre int.

Tündérkert ígérete...

Szép Gyula, a Kolozsvári Magyar Opera igazgatója szerint ismét azt érezni, hogy van jövője Erdélyben a magyarságnak.

– A napokban Kolozsváron arra biztatta Schmitt Pál államfő az erdélyieket, hogy vegyék fel a magyar állampolgárságot. A román állami költségvetésből fenntartott Kolozsvári Magyar Opera igazgatója – aki a hungarológiai kongresszusnak helyet adó intézményben a magyar köztársasági elnököt is fogadta – él a lehetőséggel?

– Igen, igényelni fogom, de főként a fiaim miatt tartom fontosnak, hogy nekik legyen választási lehetőségük. A magam részéről leginkább morális kérdésnek tekintem, gyakorlati hasznát nem látom. Gesztus lesz a magyarországi döntéshozók felé, hogy ha ők megadták ezt a lehetőséget, mi jelezzük, hogy köszönettel elfogadtuk.

– Talán szavazni is fog 2014-ben a magyarországi parlamenti választáson?

– Az nem valószínű. Kételyeim vannak, hogyan szavazzak én magyarországi képviselőkre, milyen joga van nekem bele, amikor nem élek ott, vagyis nem az én bőrömről megy.

– Több mint harminc éve tevékeny részese az erdélyi magyar kulturális életnek, falusi kultúrigazgatóból lett a szarmárlétrát megjárva az operaház vezetője. Több mint egy évtizedig, a februári elnökválasztásig az RMDSZ kulturális alelnöke volt. Mit gondol, lesz azért több százezer erdélyi, aki hálából a magyar állampolgárság megadásáért majd a Fideszre szavaz?

– Sok függ attól, milyen lesz a törvény, milyen előnyöket látnak benne az erdélyi magyarok. Borítékolni lehet, hogy az itteni magyarság kire szavaz, de nem hiszem, hogy az lényegesen megváltoztatná a magyarországi hatalmi viszonyokat. Több százezer szavazó semmiképpen nem lesz, legfeljebb több tízezer.

– Miért csak annyi? Talán az erdélyi magyarok nem elég jobboldaliak?

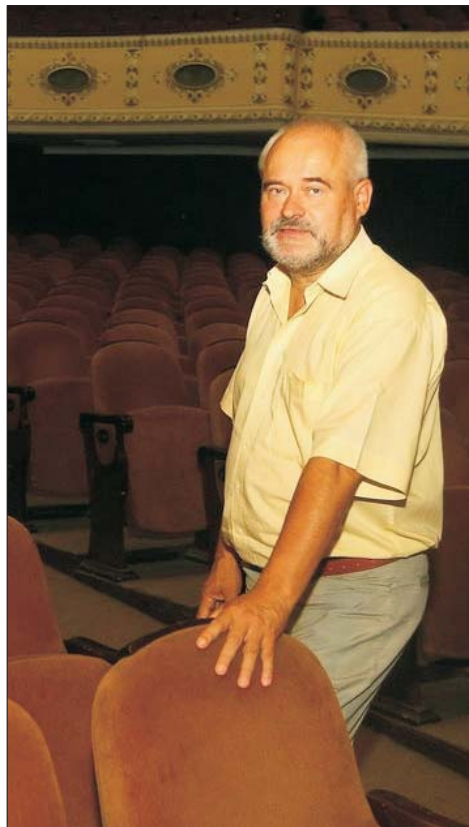
– Az erdélyi magyarok többsége mindig is a magyar jobboldalt támogatta. A Fidesz az MSZP-nél jobban kezelte és jobban adta el a határon túli magyarsághoz fűződő viszonyát – a magyarigazolványt, a magyar egyetemet és az állampolgárságot is neki köszönhetjük. Pénzben a szocialista kormányok is megadták ugyanazt a támogatást, de az csak a bankszámlán érződött... A Fidesz idején a lelkeség is jött a pénzzel. És nyilván a Gyurcsány-féle magatartás a határon túli magyarokkal szemben meghozta az „eredményét”, a szocialisták egy darabig nem számíthatnak erdélyi szavazatokra.

– Mégsem sikerült az RMDSZ-nek jó kapcsolatokat kialakítani a Fidesszel. Lát esélyt a változásra?

– Meggyőződése, hogy javulni fog a viszony. Már el is kezdődött a közeledés: a Bálványosi Nyári Szabadegyetemen négyezemközti megbeszélést folytatott Orbán Viktor Kelemen Hunorral, az RMDSZ elnökével. Én is találkoztam több fideszes politikkussal, akik azt mondták, hogy a kapcsolatokat rendezni kell. Úgy vélem, az együttműködést elvek, eszmék, tervek kell meghatározni, és nem a személyes akaratok és kapcsolatok. Nem látok nagy nézetkülönbséget a Fidesz és az RMDSZ között. Az erdélyi magyarok igen jelentős része az RMDSZ-t támogatja, a magyarországi pártok

közül pedig a Fideszt. Nyakatekert állapotnak tartom, hogy e két szervezet között ne legyen jó viszony.

– Ugyanakkor sokan kritizálják az RMDSZ-t, hogy nem elég határozott a magyar érdekek képviseletében, puhány, megalkuszik a románokkal. A kultúráért felelős emberként nem érezte úgy, hogy túl sokszor kellett kompromisszumot kötnie?

– Lehet minket azzal vádolni, hogy nem értük el az autonómiát, meg hogy lefeleltünk a románoknak, de hogyan lehet az RMDSZ 6 százalékból 51 százalékká csinálni, ha időnként nem kötünk kompromisszumot? A román társadalom is fejlődik: a kilencvenes évek elején tapasztalt vehemens magyarellenesség lényegesen enyhült. Korábban kinyílt a románok zsebében a bicska, ha meghallották az autonómia szót, most már kezdik megszokni.

Nem lát jól, aki azt gondolja, hogy Romániában a kisebbségi jogok csak úgy ömlenek ki a parlamentből, és hogy nem kell vért izzadni minden törvénycikkelyért.

– Mégis azt gondolják némelyek, hogy jönnie kell egy új erdélyi magyar pártnak, amelyik karakteresebben képviseli a magyar érdekeket.

– Sajnos nem vagyunk annyian, hogy a megosztottság luxusát megengedhessük magunknak. A most bejegyzés alatt álló harmadik magyar párt, az Erdélyi Magyar Néppárt elvihet annyi szavazatot, hogy az RMDSZ az 5 százalékos küszöb alá kerüljön. Egyszer már Szász Jenő pártja, a Magyar Polgári Párt is megméretett, de nem lett eredménye, pedig a Fidesz nyilvánosan is mellette kampányolt, az RMDSZ ellenében.

– Mint most Tőkés László mellett.

– Tisztelem Tőkés Lászlót, de még nem tudták bebizonyítani, mi az az alternatíva, amit az erdélyi magyaroknak fel tudnak mutatni, és nem látjuk, mit tudnának másként csinálni. Természetesen nem Budapesten, hanem Bukarestben, ahol az erdélyi magyarságot érintő kérdések eldőlnének, itt szavaznak a nyelvtörvényről, a kettős feliratról, a magyar nyelvű történelemkönyvekről, s ehhez nekünk, a 6 százalékos pártnak a bukaresti parlamenti többséget kell megszerezni.

– Most, hogy szeptembertől, az új tanügyi törvénynek kö-

szönhetően lehetőség van anyanyelven oktatni a magyar iskolákban a történelmet és a földrajzot is, megoldódtak az oktatással kapcsolatos legfőbb gondok?

– Húsz éve tartó vita zárult le azzal, hogy az RMDSZ-nek sikerült ezt a változást keresztülvinni a román parlamenten, de ezzel nem oldódtak meg a problémáink. A románok, akik Trianon után születtek, nem is értik, mit keresünk mi, magyarok itt Erdélyben. Trianon után módszeresen és következetesen folyt a románság átnevelése, gyakorlatilag szinte semmit nem beszéltek a történelemkönyvek az ezer éve itt élő magyarság múltjáról. Száz éveket úgy ugrottak át, hogy meg sem említettek egyetlen fejedelmet, legfeljebb Gabriel Bethlent. Esetleg még Gheorghe Doját, vagyis Dózsa Györgyöt, akit itt románként tartanak. Ha úgy nő fel egy generáció, hogy azt hiszi, Erdély tiszta román föld, annak hiába akarjuk bizonyítani, hogy ez nem igaz.

– Öt éve az Adevarul címlapon számolt be róla, hogy magyar és román történészekből álló akadémiai bizottság írja újra Erdély történelmét. Ez persze nem történt meg, de jól értjük, hogy az erdélyi magyarok is az ön által említett román tankönyvekből tanulnak?

– Sajnos igen, a legtöbb magyar gyerek el van szigetelve a történelmi igazságtól, hiszen már a szülei sem ismerhették meg a magyar múltat, így nem kaphattak otthonról sem valós ismereteket. Az erdélyi történelemnek csak a román vonatkozásait tanítják az iskolában. Ezért tényleg jó lenne, ha gyakrabban ülnének le a történészek, bár nehéz elképzelni, hogy bármelyik fél engedne a vitatott pontokban. A románok úgy tudják, hogy amikor a magyarok bejöttek Erdélybe, ők már szervezett társadalomban éltek itt. Számunkra viszont nem mindegy, hogy betolakodók voltunk-e itt vagy honalapítók. Remélem, a történelem anyanyelven való tanításának köszönhetően a gyerekek megismerhetik Erdély magyarságának is az igazi múltját.

– Az ádáz vitát az idén tavasszal helyreállított kolozsvári Mátyás-szobor ügye is jól szemlélteti. Olyan feliratot tettek a szobor alá, miszerint Mátyás román volt. Kellemetlen érzés ma Kolozsváron magyarnak lenni?

– Minősíthetetlen visszaélés a törvényekkel, ami a Mátyás-szoborral történik, hiszen a két ország közötti államközi szerződésben erről a tábláról szó sem volt. Kampányidőben még mindig lehet magyar veszéllyel riogatni, de ez már csak négyévente jön elő. Ma már természetes, hogy magyarul beszélünk, s ezt az erdélyi román társadalom is így látja.

– Azért sokáig kellett várnom Kolozsvár főterén, míg olyan embert találtam, aki magyarul is el tudta mondani, hogyan juthatok el a Szent Mihály-templomtól a magyar opera épületéhez.

– Valószínű azért is, mert mi kevesebben sétálunk, de a diákok sem jöttek még vissza vakációról. A város 1947-ben még magyar többségű volt, ma 19 százalék a magyarok aránya – a pontos szám hamarosan ki fog derülni, hiszen októberben népszámlálás lesz. De az erőszakos román betelepítés és a magyarok számára zárt várossá nyilvánítás ellenére is megmaradt Kolozsvár az erdélyi magyarság kulturális fővárosának, hat magyar középiskolával. Az egyetemeken indított magyar nyelvű képzéseknek köszönhetően a magyar diákok és tanárok száma is jelentősen növekedett. Kolozsvár környékén sok magyar település van, ahonnan beszivárogtak az emberek, de Székelyföldről is sokan költöztek a városba.

– Azt mondta a kolozsvári Művelődés című folyóiratnak adott interjújában, hogy nem szereti a kisebbségi szót, mivel többségben érzi magát, legalábbis szellemi értelemben. Mit gondol, van jövője az erdélyi magyar kultúrának?

– Bizakodó vagyok, hiszen a szabad magyar nyelvhasználat, a kétnyelvű feliratok lehetősége, az egyházi ingatlanok visszaszolgáltatása, a magyar iskolák újraindítása is jelzi: számos akadály elhárult előlünk. Itt már rég nem arról folyik a vita, mint Szlovákiában, hogy mennyi legyen a büntetés, ha valaki magyarul megszólal. Románia szegény ország, a falvak nagy százalékában nincs folyó víz, csatorna, és ez ránk is kedvezőtlenül hat. De minden évben tudunk magyar iskolát indítani – a minőségi oktatás is múlik a jövőnk.

– Mennyit számít a jövő szempontjából, hogy a napokban Kolozsváron rendezték a hungarológiai konferenciát, vezető anyaeurópai politikusok és értelmiségiek részvételével?

– Idén szerencsés egybeesés volt, hogy a második alkalommal megrendezett Kolozsvári Magyar Napok egyhetes, nagyon sikeres rendezvényét a hungarológiai világkonferencia követte. Kolozsváron hangosabb lett a magyar szó, az volt az érzésem a két hét alatt, mintha újra magyar többségű lenne a város. Jó volt sok ezer magyart együtt látni, akik ezúttal nem a napi gondokról, hanem kultúráról beszéltek. Ha Kolozsváron és Erdély-szerte a már több mint húsz éve következetesen építkező magyar társadalom ereje, lendülete nem csökken vagy nem csorbul, és a gazdasági helyzet nem kényszeríti a magyarokat elvándorlásra, újra magyar „tündérváros” lehet Erdélyország.

Halász Csilla (Heti válasz)

Az Átalvető kapcsolódó kommentárja

A szerkesztő a fenti interjú egyetlen kitételét illetően nem tud eltekinteni annak kommentálásától, hiszen a legtöbb ezzel kapcsolatos vélekedés ezt a félelmet, fenntartást tükrözi, de a nemzeti oldal legkiválóbb képviselőinek sincs a mai napig érdemi válasza rá: **„Talán szavazni is fog 2014-ben a magyarországi parlamenti választáson? – Az nem valószínű. Kételyeim vannak, hogyan szavazzak én magyarországi képviselőkre, milyen joggal szóljak bele, amikor nem élek ott, vagyis nem az én bőrömrre megy.”**

Akkor hát álljon itt lapunk ez év márciusi lapszáma szerkesztői „kommentárjából” (Dánná válasunk elkerülésének méltányos kitétele) az alábbi rész:

„...Aki így vélekedik, az szem elől téveszti a Kárpát-medence magyarságának egységét, ill. nemzeti kormányunk már megvalósult és reményeink szerint tovább folytatódó-fejlődő nemzetpolitikáját, amivel igencsak befolyásolja, meghatározza a külföldi magyarok életét is. Legyen tehát joguk a külföldön élőknak támogatni egy ilyen nemzetpolitika fennmaradását, kiteljesedését! (Elismerem, hogy a szavazatoknak nemcsak a kül-, de – nagyjából – a belpolitikát is meghatározó következményei vannak, ám a kettő megkülönböztetése jelen esetben már jogtechnikai és nem elvi kérdés. Egyébként nehéz lesz felmutatni egy olyan belpolitikai rész-kérdést, ami, meglehet közvetve, de ne érintené a külföldi magyarságot is. – Utólagos kiemelés. K.P.)”

Tegyük ehhez még hozzá a következőket. A kulturálisan egységes (legalábbis annak tudott remélt, feltételezett), de politikailag szétszakított magyar nemzet határok feletti újraegyesítésének lehetőségét rejtje magában a megvalósult kettős állampolgárság intézménye, és ennek ad tartalmat, gyakorlati jelentőséget az abból következő, egyben arra visszaható szavazati jog biztosítása. Méghozzá egyetlen nemzetközi, európai jogszabály és egyetlen szomszédos ország által nem kifogásolható módon (a legtöbbször ugyanis szintén gyakorolja e jogot.) Ezzel megnyílik annak lehetősége, hogy visszanyert magyar állampolgárságukat ne csak passzívan, az érzelmek szintjén, hanem aktív részvétellel éljék meg a külhonba szorultak. Az erről lemondók politikai önmeghatározásuk lehetőségeit szűkítik be! Ne feledjük: a kettős állampolgárságot megszavazó országgyűlés azt nem csak szimbolikus, gyakorlati tartalom nélküli egyszerű gesztusnak szánta, az tehát nem egyszerű „morális kérdés”, aminek „nincs gyakorlati haszna”. Jövőnk alakításának egyik fontos eszköze adatik most meg végre, amivel mindahány értelmes náció magától értetődően él jó ideje, mi meg elvetnénk azt?

Meg kell értenünk persze a kisebbségi sorban feladatokat az „ahogy lehet” kényszerűségei által beszorítottan, de becsülettel végzők kötődéseit a mindennapok realitásaihoz, azt, hogy őket munkájuk, egész kapcsolatrendszerük mindenben a romániai (fel- és délvidéki, stb.) valósághoz

köti, cselekedeteiknek, döntéseiknek feltételei, igényei ott jelentkeznek, ezeknek ott kell megfelelni, majd ezek gyakorlati haszna/kára is ott csapódik le. Teljes mértékben érthető tehát, hogy miután a közjogi és morális, érzelmi szférában jelentkező lehetőségek pillanatnyilag – és ki tudja meddig – nem járnak azonnali, kézzelfogható gyakorlati eredményekkel, még a szellem emberei, az „elit” is úgy érzi, hogy mindez nem az ő „bőrőre” megy. Mindezt elismerve azért lassan immár tudomásul kell venni a látóhatár, a lehetőségek tágulását, a közel évszázados bezártság oldódását anyagi lehetőségekben és lelkiekben egyaránt, és ezzel nem élni botor-ság. Bizony, szokni kell a szabadságot is, és biztosak lehetünk benne, hogy a morális, érzelmi megújulás után a gyakorlati haszon is lassan jelentkezni fog. Nyilván az anyaország hathatós, konkrét, további folyamatos és jelentős támogató lépéseit feltételezve és elvárva, a kialakulóban lévő egységes nemzetstratégia részeként. (Miként ez a MÁÉRT 2011. 11. 24-én zárult ülésén is kimondásra került.)

Lépünk hát túl a kishitűség buktatóin, tárjuk némileg szélesebbre agyunk és lelkünk kapuit, drága barátaim! Hiszen a nagyvilág hozzáállásának, a jelenlegi helyzet megváltoztatásának első lépése önmagunk megváltoztatása kell legyen. Csak legyen hozzá elég elszántság, erő és akarat! Csak, miközben keményen erdélyiek vagyunk, nehogy elfelejtsünk magyarok is maradni.

K. P.

Gondolatmenetünkhöz tartozónak ítéljük az alábbi írást is

Éhn József

Fogyatkozó magyar Nemzet – Új nemzetpolitikát!

Összefoglaló tézisek

Az 1945-2011 közötti, több mint fél évszázad folyamán, beleértve az úgynevezett rendszer-váltás utolsó két évtizedét is, külhoni nemzetrészeink állapota, fizikai és erkölcsi értelemben vett fogyatkozása, folyamatosan gyorsuló tendenciát mutat.

A magyar közösségek kisebbségi közérzetére vonatkozó legújabb tanulmányok szerint az alábbi jelenségek minden nemzetrészünkben jelen vannak, sőt, a kutatások azok gyorsuló tendenciájára utalnak, csak azok jelenlegi mértéke lehet különböző. A legjellemzőbbek a következők:

- a fiatalok gyorsuló mértékű elvándorlása a szülőföldről,
- a magyar anyanyelvű állampolgárok anyanyelv-használatának valamilyen szintű korlátozása, különös tekintettel a foglalkoztatási lehetőségekre,
- a magyar anyanyelvű iskolákba beiratkozó gyermekek számának gyors ütemű csökkenése,
- a kommunista államok által államosított magyar egyházi és magántulajdon visszaadásának tudatos késleltetése, mi több, az abból való kirekesztés lehetősége (lásd a Szerb Köztársaság parlamentje által ez év októberben elfogadott vagyon-visszaszármaztatási és kárpótlási törvényt!)
- a kisebbségi létben élők, különösen a magyar etnikum növekvő közbiztonsági veszélyeztetettsége,
- a még jelentős magyar lakossággal rendelkező településeken a nem magyar ajkú lakosság betelepítésének növelése (az etnikai egyensúly megbontását nemzetközi egyezmények tiltják!), ami a magyar közösség kiszolgáltatottsági érzetének növekedéséhez vezet.

Következtetések

Amennyiben ezek a trendek folytatódnak, két-három évtizeden belül az önmagukat magyar identitásúnak valló külhoni magyarok száma oly mértékben csökkenhet (lásd az Ausztriában, Szlovéniában, Horvátországban élő magyarok példáját), hogy a magyar közösségek érdek-érvényesítő képessége a minimális szintre csökken. Azokban a nemzetrészekben, ahol eltűntek az önálló, magyar anyanyelvű iskolák, a felnövekvő gyermekek és szüleik döntő többsége már csak a többségi nemzetbe asszimilálódva érzi magát biztonságban.

Az Európai Unió kiemelt kisebbségi jogvédelmet biztosít a bevándorló egyéneknek, de nem ismeri és jelenleg nem is akarja tudomásul venni az őshonos kisebbségek szülőföldön maradásához szükséges közösségi jogokat. A halmozódó gazdasági problémák miatt ennek az álláspontnak a közeljövőben történő módosulására - reálisan - nem is lehet számítani.

Minden nemzetrészben – immár Kárpátalján és a Felvidéken is – több párt működik, az általuk képviselt értékrendben a kevésbé öntudatos, többségében a konfliktusoktól viszolygó választópolgárok egyre nehezebben ismerik ki magukat. Ugyanakkor fokozza a zavart, hogy a többségi nemzetek politikai pártjaiba is beépültek magyar anyanyelvű egyének, akik arról próbálják meggyőzni nemzettársainkat, hogy csak annak van jövője, aki alkalmazkodik a helyzethez, árvalányhajás kulturális identitását ugyan megtarthatja, de állampolgári státusát tekintve mondjon le magyar nemzeti identitásának nyílt vállalásáról.

Akkor, nézzük tétlenül a magyarság fogyását, nemzetrészeink helyzetének folyamatos, növekvő mértékű romlását?

Fel kell ismernünk, hogy az eseménykövető, mindig alkalmazkodó, a viszonyossági engedményekben fenntartás nélkül bízó nemzetpolitika ideje lejárt, miután az – a megmaradás esélyein kívül – a külhoni magyar nemzetrészek helyzetében semmilyen lényeges eredményt nem tudott felmutatni. Sajnos ez összefügg az anyaországban tapasztalható, a gyászos emlékű, 2004. december 5-i népszavazás óta folyamatosan javuló, de még mindig elégtelen nemzeti szolidaritás mértékével.

Átgondolt, középtávú stratégiára épülő, de rövidtávú célokat kitűző, kezdeményező jellegű, új, magyar nemzetpolitikára van szükség, minden Kárpát-medencei nemzetrésznel.

Van erre példa, a mai politikusaink között is, de ők rendkívüli nehézségek között, erős, veszélyes fenyegetettség terhe mellett vállalják a külhoni magyarság érdekeinek, kulturális örökségének képviselését!

Meghatározó azonban a magyar Kormány álláspontja a nemzetrészeink megtartása érdekében. Bármely helyzetben fel kell adni a gyanútlanul jóhiszemű, naiv helyzetmegítélést és a lehetőségek széleskörű mérlegelésével, minden kockázatot a maga súlyának megfelelően kell kezelni. (...)

Tévesnek bizonyult az a korábbi felfogás, hogy az Európai Unió keretei között a kisebbségben élő nemzeti közösségek fokozott védelemre számíthatnak. Ennek az ellenkezője igaz: ha a tagállami státus megszerzéséig, élve a tagállamok egyetértési jogával, az anyaország nem tud garanciákat kapni arról, hogy a kisebbségben élő magyarok közösségi jogait a belépő tagállam – nemzetközi garanciák mellett – biztosítja, a tagállammá válás után erre már semmi esélyünk nem lesz, mert a kisebbségek ügye – ettől kezdve – nemzeti hatáskörbe kerül.

Mi lehet a válasz erre a kihívásra?

Már most olyan helyzet alakult ki, hogy egységes, pontos kiszámítható megoldás nem létezik. Azt azonban biztosan lehet tudni, hogy a külhoni magyar közösségeinknek magyar identitásuk megőrzéséhez olyan támaszt kell nyújtani, ami nem pusztán ideológiai töltéssel (maradjunk meg, bármi áron, magyarnak!), hanem gazdasági racionalitással is rendelkezik. Magyar testvéreink közül mára már sokan alkalmazkodtak a kialakult helyzethez és megtanulták, hogy kompromisszumokat kell kötni. Talán még megállítható a romlás, ha egy minden tekintetben őszinte, kritikus, minden nemzetrészre önállóan kidolgozott nemzetstratégiát dolgozunk ki, a helyi értelmiségre, kutatókra támaszkodva. A helyi stratégiának egy közös nemzetpolitikai stratégián kell alapulnia, amelyet az anyaország mindenkor Kormánya és országgyűlési többsége is támogat. A stratégia – minden nemzetrészben – a nemzeti közösségeink autonómiájának kivívására irányulhat, legalább a perszonális, ahol lehet,

a területi és csak harmadik – utolsó sorban – a kulturális autonómia törvénybe iktatására. Világosan látni kell, hogy a kulturális autonómia a fogyatkozó nemzeti identitás utolsó szalmalángja: érdekérvényesítő képessége egyre kevesebb. Nem véletlen, hogy a többségi nemzetek – ennek tudatában – ennek elfogadására igyekeznek a közösségi vezetőinket ösztönözni.

Rohamosan fogy az időnk: dolgozni kell, még akkor is, ha a jelenlegi gazdasági helyzetünkben az autonómia követelésének időszerűsége és a kezdeményező jellegű, új nemzetpolitika esélyei nem tűnnek túlságosan kedvezőnek. De nekünk, magyaroknak készen kell állnunk egy olyan fordulatra, amely a kisebbségi nemzeti közösségek helyzetét egész Európában más megvilágításba helyezheti.

„A nép és nemzet vezetőinek bizonyos tekintetben még többet kellene törődni e mostoha sorsban tengődő testvérekkel, mint azokkal, akik egy tömegben élnek s nincsenek úgy kitéve az elgyengülésnek és elenyészésnek. Az egy tömegben élők, akiknek saját templomuk, iskolájuk és egyéb kultúrintézményeik vannak, nem is tudják, hogy mily gazdagok és erősek, nem ismerik és nem értik meg a szórványban élők szomorú helyzetét, más felfogását az életről, a nemzetről, a vallásról és a vagyonról. Viszont sokszor előfordul, hogy a szórványban élők szegénységük és elhagyatottságuk ellenére is lelkileg és gazdaságilag egységesebbekké és szervezettebbekké válnak, mert szomjúhozák az anyanyelvű iskolát, Isten ígését, s érzik, hogy csak összetartással és önfeláldozással tudnak védekezni az őket körülvevő idegen nép eltiprással fenyegető előtörésével szemben.” – Vámszer Géza (Nagyszeben, 1896. augusztus 13. – Kolozsvár, 1976. szeptember 21.) néprajzkutató, művészettörténész, középiskolai tanár.

Az Eszterházy-kastély

Megítélésünk szerint a kettős állampolgárság múlt évi elfogadása után a Máért napokban zárult értekezletének határozatait jelentik nemzetstratégiánk megújulásának másik mérföldkövét. Az alábbiakban rövid összefoglalót közlünk az eseményről

Máért: elfogadták a nemzetpolitikai stratégiát

A Magyar Állandó Értekezlet résztvevői elfogadták a magyar nemzetpolitikai stratégia kereteit tartalmazó dokumentumot, amelynek alapvető célja a külföldi magyar közösségek gyarapodása. A dokumentum a többi között rögzíti, hogy Magyarország támogatja a külföldi magyar közösségek területi és/vagy személyi elvű autonómiáját, és célként jelöli meg a magyar nyelven történő oktatás kiterjesztését, minőségének emelését.

A cél a magyar közösségek megerősítése.

Az irányokat 2020-ig kijelölő 50 oldalas anyag szerint a nemzetpolitika fő törekvése a magyar közösségek megerősítése, gyarapodásának segítése. Magyarország politikailag, erkölcsileg és anyagilag támogatja a külföldi magyar intézményeket és szervezeteket, valamint közvetlen kapcsolatot épít ki a külföldi magyarokkal. Rögzítik, hogy a szomszédos államokban élő magyarok a többségi nemzet tagjaihoz képest hátrányos helyzetben vannak.

Egyes országokban tovább romlott a helyzet

A stratégia szerint a nemzeti közösségek politikai célja egyrészt az államon belüli kisebb, önkormányzó egységek, az autonómia, másrészt az önálló intézményrendszer megteremtése. Ezen a téren előrelépést csak a Vajdaságban értek el - állapították meg. A dokumentumban szerepel az is, hogy Magyarország és a szomszédos államok EU-tagsága sok tekintetben kedvező változásokat hozott, ám mindenre kiterjedő megoldást egyáltalán nem eredményezett a külföldi magyarsággal kapcsolatban.

Több törekvés ellenére egységes, koherens EU-szintű kisebbségvédelemről a mai napig nem lehet beszélni. A kedvező hatások mellett egyes országokban az EU-csatlakozás után romlott a magyar közösség helyzete, ami ellentétes az unió értékrendjével és a csatlakozási kritériumokkal.

Eredmények, hibák

A stratégia szól a nemzetpolitika eddigi eredményeiről és hibáiról is. A legfontosabb eredmények közé sorolják a külföldi magyarság kérdésének tematizálását, a 2001-es státusztörvényt, a magyar egyetemek létrehozását, az intézményesített egyeztetési fórumok (Máért, Magyar Diaszpóra Tanács, Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma) létrehozását és működtetését, az állampolgársági törvény módosítását és a nemzeti összetartozásról szóló törvényt.

Hibaként és tanulságként említik, hogy nem alakult ki konszenzus a nemzetpolitikában, és nem volt összehangolt, a legfontosabb célokat megfogalmazó elképzelés, valamint a támogatások nem voltak számon kérhetőek.

Mint megállapítják, a külföldi magyar közösségekre a legnagyobb veszélyt az asszimiláció jelenti, ezért az életképes és fejlődő közösségek jelentik a célt, amelyek növekvő támogatása csak akkor lehetséges, ha Magyarország regionális szerepe megnő. Alapvetés, hogy a külföldi magyar közösségek a szülőföldjükön szeretnék megőrizni magyarságukat, és az a cél,

hogy a külföldi magyar közösségek teljes intézményrendszere kiépüljön, és képessé váljanak az öngondoskodásra, amellett, hogy mindig maguk mögött tudhatják Magyarország támogatását.

Kulcsfontosságú az oktatás

A dokumentum kulcsfontosságúnak nevezi az oktatás kérdését, és célul jelöli meg, hogy minél több diák vegyen részt magyar nyelvű közoktatásban, és a magyar diákok számára nyuknak megfelelően legyenek jelen a felsőoktatásban.

A stratégia az egyik legnagyobb eredményként értékeli a külföldi felsőoktatási intézmények létrejöttét. Ezek olyan mértékben gátolják az asszimilációt és segítik „a magyar identitás reprodukcióját”, melynek hatása felbecsülhetetlen - olvasható.

A cél az egységes Kárpát-medencei oktatási tér kialakítása.

A dokumentum szerint a szórvány a magyarság asszimilációnak leginkább kitett része. Itt és a kisebb településeken az óvodára és az elemi oktatásra kell összpontosítani, erőforrásokat a beiratkozásra

koncentrálni. A támogatáspolitikai legfontosabb feladatai közé kell tartoznia a magyar anyanyelvű oktatási intézményekbe való beíratást segítő kampányt.

A tanácskozáson Semjén Zsolt nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes Erdéllyel összefüggésben az autonómiatörekvésekről szólva úgy fogalmazott, hogy azok „soha nem adhatók fel”. Kijelentette: *alapvető fontosságú a jó viszony Romániával, és nagyon fontos, hogy a magyar etnikai alapú politika hangsúlyos szerepet tölthessen be a román belpolitikában.*

Forrás: MTI

András Zoltán

Emlékezés egy februárra

*A szád meleg volt.
Kint zuzmarázott február.
Csillant az ablak,
a szobába surrant
egy bakfis napsugár.
Cikkant, mint fecske
s a kanapéra szökkent...*

*Rabló idő...
Megözevgyültek
a fecskécskések,
zimankós őszökbe
zuhantak az évek.*

*A napsugár egy téli napon
virággá fagyott az ablakon.
Vacogva ülünk.
Az óra botladozva jár.
A kanapén zuzmarás az emlék,
s rongyolt naptár a régi február.*

Csapó Endre

„Megharcolunk minden magyarért!”

Szinte naponta érzékeljük az elmúlt másfél évben, hogy nem egyszerű kormányváltás volt tavaly tavasszal Magyarországon, hanem egy tudatos, folyamatos átalakulás, aminek során, kisebb-nagyobb lépésekkel, de következetesen távolodik el és emelkedik fel az ország sokat szenvedett népe a bolsevizmus által megrontott élete állapotából. Nem csekély változtatásokról van szó, hanem egy teljes irányváltás kisebb-nagyobb lépéseit látjuk. A magyar nép ellenében folytatott uralkodást felváltja a magyar nép érdekében gyakorolt kormányzás.

A fordulatot talán mindenki másnál jobban érzékeljük mi emigránsok, akik szenvedői voltunk annak a folyamatos politikának, ami mindent elfecsérelt, ami magyar érték volt, és a leggaládabban bánt a bitorolt államhatalom magyar alattvalóival. Érzéketlen volt a határokat leválasztott nemzettest iránt, a tőle elmenekült százezreket pedig ellenségnek tartotta. Így éltünk egészen 1991-ig, amikor nagy reménnyel rohantunk, mint gyermek anyja kebelére, nagy segítő szándékkal, ahogy mindig is mondtuk: haza. A Haza népe, úgy általában, másképpen fogadott, mint gondoltuk. Nem volt testvéri összeborulás, a „szocialista” pártrendszer elutasító figyelme tovább élt a „liberális” szemléletre váltott média elutasító és mellőző magatartásában, aminek következtében még ma is tájékozatlan az ország népe a távol élő magyar százezrek élete, sorsa kérdéseiben.

És most látogatóba érkezett a nemzeti kormány csúcsáról a miniszterelnök helyettese, **dr. Semjén Zsolt**, és azt mondja: *Megharcolunk minden magyarért!* Magas állású látogatók mindeztideig hivatalos ausztrál állami vendéglátás mellékes eseményeként jutottak el hozzánk. Most Semjén Zsolt a mi meghívásunkra érkezett hozzánk, és nem jött üres kézzel.

Amit hozott nekünk, az történelmi jeletőségű a magyar jogrendben. Húsz évvel ezelőtt hirdettük meg az Egy a nemzet! szellemi mozgalmat, ami sok kedvező visszhangra talált az országban. Szépet álmodtunk, úgy éreztük, hogy egy természetes vágyat fejezünk ki. Most ez a szép álom valóra vált az azonos gondolkodás révén, ami most végre kormány szinten és parlamenti egyakarattal fogalmazódott meg.

Vendégünk szívünkben fogalmazta meg, és elmondta nálunk is: *„Minden nemzet egyszeri és megismételhetetlen érték. Egy sajátos arc, Istennek egy gondolata. Senki nem adhatja azt az értéket, ami a magyarság, csak mi magyarok. Nekünk, magya-*

roknak, az egyetemes emberiség iránti kötelességünk saját magyarságunk megőrzése, kimunkálása és felmutatása. Mert ez az a gazdagság, amit csak mi adhatunk az egyetemes emberiségnek.”

A magyar nép 2010-ben kisöpörte a bolsevizmust az ország házából. A nemzeti törvényhozók eltakarították a sztalini „alkotmányt”. A nemzeti összetartozás alapeleme a mai nemzetpolitikának. Vendégünk megerősítette, hogy a nemzeti összetartozás szellemében a több állam fennhatósága alá vetett magyarság minden tagja és közössége – része az egységes magyar nemzetnek, amelynek államhatárok feletti összetartozása valóság, s egyúttal a magyarok személyes és közösségi önazonosságának meghatározó eleme.

Az 1989. évi alkotmánymódosítás kimondja, hogy: *„A Magyar Köztársaság felelősséget érez a határain kívül élő magyarok sorsáért, és előmozdítja a Magyarországgal való kapcsolatuk ápolását.”* A felelősséget nem elég csak érezni. Ezért az új megfogalmazás már tartalmazza azt is: *„...elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, előmozdítja együttműködésüket egymással és Magyarországgal.”*

„Ebből semmilyen körülmények közt nem engedünk, álláspontunk, hogy az emberi jogokon nyugvó nemzeti érdekeinket soha többé nem rendeljük alá más ország belpolitikájának.” – hallottuk nagy meglepéssel vendégünkötől.

A határon túli magyarok magyarországi szavazati jogára vonatkozó kérdés kapcsán Semjén Zsolt megerősítette korábbi kijelentéseit, azaz, hogy nincs két állampolgárság, nincs elsőrangú és másodrangú állampolgár. Egy magyar nemzet van, egy állampolgársággal, az állampolgárságtól a szavazati jog elválaszthatatlan. A diaszpóra magyarjai postai úton is választhatnak. Annyi a különbség, hogy csak pártlistára szavazhatnak. A Fidesz-KDNP kormány hivatalba lépésének immár másfél évében kimutatta azon szándékát, hogy a szülőföldről távol élő nemzetrészt bekapcsolta a nemzet vérkeringésébe – ez mutatkozik meg ebben a látogatásban, és ugyancsak megmutatkozik abban, hogy az október 23-i nemzeti ünnepen dr. Kövér László országgyűlési elnök Uruguayban és Brazíliában, dr. Hende Csaba honvédelmi miniszter Párizsban látogatta meg az emigráció magyarjait. Ezt a figyelmet mi itt Ausztráliában nagyon értékeljük, és készségesen vállalkozunk a nemzet-egyesítés ránk váró feladatait. Részletes tájékoztatást kaptunk dr. Semjén Zsolttól arról, hogyan kezeli a magyar kormányhi-

90 éves Csapó Endre

A 2006-ban Teleki Pál-éremméremmel, 2008-ban Magyar Örökség Díjjal kitüntetett Csapó Endre november 11-én töltötte be 90. életévét. Bakos Istvánt idézve: *1964 óta alapító-szerkesztője, tulajdonosa volt a Sydneyben, az Ausztráliai Magyarság néven megjelenő havilapnak. Ezt a Magyar Élet c. melbourne-i hetilappal egyesítve 1978-ban nemzeti elkötelezettségű hetilapot hoztak létre, megteremtve az ausztráliai magyarok országos terjesztésű fórumát. Csapó Endrének része volt az 1955-ben, három nagyváros egyesületeiből alakult országos szövetség létrehozásában, amelynek főtitkári feladatait több alkalommal elvállalta. A föderáció valamennyi tag-*

államának magyar szervezeteit összefogó Ausztráliai Magyar Szövetség kiterjedt feladataihoz országos terjesztésű fórumot kívánt. A Magyar Élet 1978-tól e szerepet is betölti, főleg a helyi szervezetek munkáját a KRÓNKA oldalakon megjelenítő beszámolóik által.

Csapó Endre lapunknak is rendszeresen megküldi írásait, melyek hihetetlen szellemi frissességről és rugalmasságról, a magyarság, kiemelten az erdélyi magyarság sors- és napi problémái iránti tájékozottságról, felelősségérzetről tanúskodnak.

Szívből, sok szeretettel gratulálunk Endre bátyánknak, Isten éltesse további, sok-sok éven át, mindannyiunk hasznára és épülésére.

vatali rendszer a kapcsolatot a diaszpóra magyarságával, annak intézményeivel. A „minden magyarért” jelszó értelmében el akarják érni az internet lehetőségein át a magyarság tagjait, éljenek a világon bárhol, azért, hogy magyar identitásukat megerősítsék. Ezt a célt valósítaná meg a Magyar Regiszter, amelynek honlapja széles körű kommunikációs feladatot fog ellátni. Szándékuk szerint a Regiszteren keresztül Magyarországról szóló üzeneteket, irodalmi műveket juttatnának el azokhoz, akik megadják e-mail címüket. (...)

Örömmel hallottuk az előadótól, hogy az emigráció magyarságával a magyar nyelvű üzeneteken kívül az adott ország nyelvén is szándékoznak kommunikálni. Például nekünk fájó kudarc volt és maradt, hogy nem tudtunk életre szóló magyar identitást kialakítani az itt felnövő ifjúságunk lelkében: a mi angolunk kevés volt, és fiaink magyarja kevés volt ahhoz, hogy tanácskozási szinten folytathassunk értékes társalgást. Nem is szólva arról, hogy az Ausztráliában iskolázott, itteni emlékanyaggal felnőtt utódoknak nem is adhatók át a magyar

nyelvi környezetben iskolázottak magyarságélményei és emlékei. Részükre teljesen más módon kell vonzó magyarságismereti tartalmat adni.

Ugyancsak hasznos nemzetpolitikai feladat ellátását tervezik megvalósítani a Nemzeti Regiszter által(...). Semjén Zsolt említette, hogy a Regiszter által átfogott diaszpóra-magyarság kellő erővel tudja majd képviselni a magyar érdekeket: „Ha a magyar nemzet bármely részét sérelem vagy támadás éri, akkor az egyetemes magyarságot ezen keresztül tudják mozgósítani, és a világot tájékoztatni – ez egy egészséges nyomásgyakorlás a nemzeti célok érdekében.”

Dr. Semjén Zsolt látogatását ünnepélyessé tette, hogy középpontjában az október 23-i nemzeti ünnep állt, a Sydneyben elmondott ünnepi beszéde sokáig emlékezetes marad. Ebben az ünnepi keretben adott át állami kitüntetések és '56-os Emléklapokat, erősítette elkötelezettségünket a testvéri egyetértésre a canberrai tanácskozáson.

Magyar Élet, 2011. november 3.

Röpülj, lelkem, keresd meg hazámat!

250 nemzettársunk tett állampolgársági esküt Szekszárdon

„Minden, ami lélek, egy és oszthatatlan. A lelki magyarság is egyetlen és oszthatatlan, lényegéhez tartozik az egység” – idézte Babits Mihály szavait Finta Viktor műsorközlő szeptember 17-én, szombaton kora délután a belvárosi templomban azon a felemelő és megható ünnepségen, melynek keretében 250, a határokon túl élő magyar nemzettársunk tett állampolgári esküt. Az egyszerűsített honosítási eljárásról szóló törvény januári életbe lépése óta ez volt a legnagyobb szabású ilyen rendezvény Magyarországon.

Az eseményen megjelent Schmitt Pál köztársasági elnök felesége, a szekszárdi kötődésű **Schmittné Makray Katalin**, **Potápi Árpád János** országgyűlési képviselő, a parlament nemzeti összetartozás bizottságának elnöke, **Tóth Ferenc** kormány megbízott, országgyűlési képviselő, **dr. Braun Márton** és **Patay Vilmos** országgyűlési képviselők, **Horváth István** országgyűlési képviselő, Szekszárd Megyei Jogú Város polgármestere, a városi és a megyei közgyűlés tagjai, a történelmi egyházak képviselői és több száz hozzátartozó, érdeklődő. A városi és a nemzeti zászló behozatala után **Pató Lili**, a Garay Gimnázium diákja népdalokat énekelt, majd több száz torokból csendült fel a magyar Himnusz.

Ezután **Parrag Ferencné** anyakönyvezető, az állampolgársági ügyek intézője köszöntötte meleg szavakkal az eskütételre várókat, akik Horváth István polgármester előtt letették az állampolgári esküt. Ezt követően **Orbán György** előadóművész tolmácsolásában Babits Mihály Hazám című versét hallhattuk, majd Schmittné Makray Katalin lépett a mikrofonhoz: „Kinek szívében haza nem él, az számkivetettnek érzi magát mindenhol” – idézte Kölcsey Ferenc örökérvényű sorait, majd hangsúlyozta: hazánknak ma olyan vezetői vannak, akik tudják, mit jelent egy nemzet fiainak egymáshoz tartozni, testvéri szeretetben élni. Emlékezzünk, ne felejtjük el a múltat, okuljunk belőle, s hiszem, hogy szép lesz a jövő.

Széchenyivel szólva: Magyarak lenni nem könnyű, de megéri. Isten hozta Önöket! – mondta befejezésül. **Vesztergám Miklós** tárogatóművész kíséretével **Müller Beáta** énekművész gyönyörű hangján szólalt meg ezután a Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország című dal, majd Horváth István polgármester köszöntötte az új magyar állampolgárokat (beszédét alább közöljük).

Ezután a **Csurgó zenekar** halk muzsikája közben az esküt tettek átvették honosítási okiratukat, valamint a városhoz való kötődésük zálogaként a Szekszárd Város Tiszteletbeli Polgára címet igazoló emléklapot Horváth Istvántól és Makrayné Schmitt Katalintól. A nevek elhangzásakor mindenkit taps üdvözölt, a kivétíton látható térképről pedig sorra kiemelkedtek azoknak a településeknek a nevei szerte a világból, ahonnan magyarjaink jöttek (**Csíkshévíz, Darmstadt, Ratzert, Lendva, Zenta, Lugos, Déva, Pont-Audemer, Óbecse, Legáno, Újvidék, Ungvár, Péterréve, Hódegyháza** és így tovább). Bizonyára kedvére volt ez a nemzetegyesítő ünnepség a templom kupolájának négy csegyében őrt álló négy festett arkangyalnak is, akiknek védelmébe ajánlva Trianon után az elszakított országrészekben maradt kassai, pozsonyi, gyulafehérvári és nagyvárad székese gyűlését követő felújításkor a szekszárdi hívek.

Az okmányok átvétele után **Bacsmai László** katolikus plébános, **Balácsi Zoltán** református és **Sefcsik Zoltán** evangélikus lelkész köszöntötték és megáldották az új magyar állampolgárokat, majd a Szózat közös elnéklése után a Csurgó zenekar zenéjére kivonult a templomból a mintegy félezres ünneplő sereg. Élére állva a szüreti felvonulásnak, büszkén magasba emelve a települések névtábláit, s boldogan fogadva az ünneplő közönség soraiból érkező üdvözlő szavakat.

Cser Ildikó-Gyimóthy Levente

A belvárosi templom sebei

Elcsatolt „végvárok” a mennyezeti freskókon

Az alábbiakban részleteket közlünk abból a cikkből, amely a Trianoni Szemle című folyóiratban jelent meg, és amely a szekszárdi belvárosi katolikus templom mennyezetén található négy freskó keletkezésének szomorú előzményeit meséli el.

Az Urunk mennybemenetele templom Közép-Európa legnagyobb egyhajós római katolikus temploma, késő barokk stílusban épült 1802 és 1806 között. Ezt nagyon sokan tudják városunkban és azon kívül is. A trianoni békediktátum aláírásának 91. gyászos évfordulója kapcsán azonban ejtsünk szót Isten e házána egy olyan különlegeséről, amiről tán az itt élők sem tudnak mind.

A kupola négy csegegyében ugyanis – arkangyalok védőszárnyai alatt – ott látható a trianoni döntés következtében határainkon kívülre szakadt nagyváradi, pozsonyi, kassai és gyulafehérvári székesegyház képmása.

Sajnos arra a kérdésre, hogy az anyaországon kívülre rekedt négy katolikus „végvár” megőrkítésének nemes gondolata kinek az ötlete volt, egyelőre nem sikerült választ találnom... Egy biztos: a békeszerződés utáni években a szekszárdiak szívében is szüntelenül vérző seb volt hazánk megcsönkítése. A helyi napilap szinte minden számában hazafias versek, tárcák jelentek meg, még a mezőgazdasággal, ipari termeléssel kapcsolatos cikkek is a magyar feltámadásról és a revízió óhajátásáról szóltak.

Ebben a történelmi helyzetben nem csoda, ha egy ilyen, Trianonra emlékeztető döntés megszületett. A templomért a város katolikus lakossága, sőt az egész megye megmozdult. Kölcsönt jegyeztek, adakoztak, jótékonyasági esteket tartottak...

...Aztán 1925. október 24-én tűz ütött ki a templom padlásán. Egy 15 és egy 13 éves fiú reggel galambfészket keresett, és gyufával járkálva egy korhadtt gerendára ejtett parázssal felgyújtották a faszervezetet. ...a füst és a láng az erős légmozgás folytán áttért a padlásra, úgy, hogy a tető is füstölni kezdett...megállt a toronyóra (...) a toronyban függő 16 mázsás nagyharang és a lélekharang megolvadt, az

olvadt érc a kórus padlására folyt, az óralapok kiestek, a torony rézsisakja pedig beroskadt. Közben áttért a tűz a tetőre, ott is kicsaptak a lángok, a bádofedél a nagy forróságtól részletekben összezsugorodott, a toronysisak pedig lezuhant... azt hitték, hogy a mennyezet és a freskók épen maradtak, ám mint később kiderült, a víz és az épületben napokon át gomolygó füst alapos rongálást végzett azokban is. ...a templom egész éven át tető nélkül volt...a burkolat nem száradhatott ki, beszivárgott a mennyezet falába és a vakolatot támadta meg úgy, hogy az kisebb-nagyobb darabokban hullani kezdett... Klebersberg Kuno val-

lás- és közoktatási miniszter támogatásának, az önzetlen hívek adakozásának és a lelkiismeretes mesterek munkájának köszönhetően a templom két év alatt újjáépült, új harangokat kapott, egyebek közt renoválták az oltárképeket, az ajtókat, és az orgonát. Ám a hőségtől és nedvességtől megromlódott festmények is helyreállításra szorultak. A kultuszminisztérium közbenjárására sikerült a templomot műemlékké nyilváníttatni és ezzel a képek restaurációja komoly indokot nyert. Az egyházközösség 1928 januárjában a festmények felújítására pályázatot írt ki... A restaurálónak a mennyezet régi képeit meg kellett hagynia, csak a rongálások kijavításáról lehetett szó... Új lett a három éneklő angyal csoportja a kórus feletti boltozaton, és a középső kupolán **Pozsony, Kassa, Nagyvárad és Gyulafehérvár** székesegyházait védő négy arkangyal, nemkülönben a szentély oldalfalán két jelenet.. (Kiemelés a szerk.-tól.)

A katolikus hívek áldozatkészsége például szolgálhat az utókornak...

Cser Ildikó

(Szekszárdi Vasárnap)

Mottó: „... annyira megszerettem már Rodostót, hogy nem tudom feledni Zágont”!

„Örzők, vigyázzatok a strázsán”!

Értelmiségiek a politikában

– Így van ez – olvasgat az ember, most például éppen az Átalvetőt, és látom, hogy Markó Béla volt- (és levitézlett) RMDSZ-elnök aggódik az erdélyi magyarság politikai jövőjéért. Sajnos ezt az „ellenzéki” Élet és Irodalomban teszi, ami persze rögtön szemet szúr és szóra fakaszt egy csomó „velünk levő, a mi fiaink pereputtya, igazi jobboldali nemzetpolitikust”, akik hol itt, hol ott vitézkednek, de a lényeg az, hogy mindig is az RMDSZ ellenzékében. Miért is?!- hát mert az RMDSZ „megalkuvó” politikát folytatott és folytat, abban a Romániában, amelyben diktatúra diktatúrát követett, aztán ott is megszületett az elitek nyugati típusú demokráciája, és most éppen Brüsszelből és Washingtonból várják az ukázokat.

Ebben a nekünk, erdélyi magyaroknak sem most, sem máskor nem kedvező helyzetben akarnak egyesek „Trianont” javítani, azzal a magyar állampolgársággal, aminek a megadása éppen húsz évet késett, és azzal a „sokpárttá válással”, ami valójában legfeljebb a budapesti politikai elit érdeke.

...Hogy lehetett volna harcosabban is képviselni a magyar érdekeket minden „határon túli” közösségben?!- ez tény és való, csak éppen nemcsak az RMDSZ-re igaz, hanem minden határon túli magyar politikai szervezetre... és persze az őket nyíltan vagy titokban támogató budapesti politikai elitre is!

„Örzők, vigyázzatok a strázsán!”- mondja legnagyobb költőnk, és azt hiszem arra – is -gondol, hogy az örzők, mi, magyar értelmiségiek, akik itt a csonka hazában és a határokon túl is ott kellene álljunk a strázsán, bizony nem lenne szabad kisztílvitákat folytassunk arról, hogy Trianon következményeként meghúzott határainkon kívül és belül rekedtek hogyan és miként harcolnak érdekeikért?!- Egyet kell tudnunk, hogy minden harc és minden politikai cselekvés értékét csak az a népcsoport tudja lemérni, ahol az történik. Ne akarjunk és ne próbáljunk olyan helyzeteket teremteni, mint annak idején 1940–44 között, amikor az erdélyiek azt érezték és azt énekeltek, hogy a „nagy visszatérés” csak egy borgőzös álom volt, mert amint Édesanyám tanította: „Édes Erdély itt vagyunk, ha veszély van elfutunk”- mondták mindig az erdélyiek a magyarországiakról, és ez igaz volt a történelemben is mindig és mindenkor. Erdély aranykora mikorra is esik?!- az önálló Erdélyi Fejedelemség időszakára... illő lenne ismerni a történelmet, hogy megértsük a mátt is!!!

Véleményem szerint bármilyen jóakaratók is azok a politikusok, akik többpártrendszer akarnak a trianoni határokon kívül rekedtek számára, ne felejtsek el, az anyaországiak sok mindent nem tudnak, nem értenek és nem éreznek meg a helyi érdekekből, szokás-és jogrendből. Ne akarjunk mindig a magunk fejével gondolkodni a határokon kívüliek problémáiról, mert azt nem veszik jó néven sem a kisebbségek, sem a többségi nemzetek.

Ezt már csak azért is bizton állíthatom, mert nagyon sok értelmiségi barátom és ismerősöm van a mai Magyarország határain kívül és ismerem az Ő véleményüket is pontosan;

mi valóban mindig is egyeztetjük a véleményeinket... persze csak civil módon, paraszti józan ésszel és érdekek nélkül!

...És még csak egy megjegyzés: debreceni értelmiségi barátom, aki már igen sok erdélyi és csángó segélyakciót levezényelt, az idei csíksomlyói búcsúval kapcsolatban írta nekem: „tudod, sokszor szégyellem, hogy ugyanazon ország állampolgára vagyok, mint a székely köményestől megrészegetett mélymagyarok, akik úgy viselkednek Erdélyben, mintha valóban valami ázsiai horda volnánk”. Hát ennyi lenne a hozzáfűznivalóm ehhez a terméketlen és számomra értelmetlen és értelmezhetetlen erdélyi pártvitához, amihez még egy olyan kívülálló is jónak látta hozzászólni, mint Ágoston András, akit bár tisztetek, de szerintem a cipész maradjon a saját kaptafájánál ... oldogassa csak a vajdasági csomókat.

Dr. Nagy Major Gábor

„A vélemény szabad”- elvének megfelelően ad teret a szerk. a fenti vélekedésnek, ám az Ágoston András személyét illető kitétel szemben – szintén a szabad vélemény jegyében – megjegyzi: a Kárpát-medence egységes magyarsága számára nincs „saját kaptafa”, itt minden magyar ügy közös ügye minden magyarnak, egy kiváló politikai gondolkodó vélekedése meg kiváltképp üdvös és szükséges, lapunk örömmel közli lapszámáról lapszámra gondolatait. Ami pedig a „pártvitákat” illeti, erről bőven közöltünk és közlünk a jövőben is mélyreható elemzéseket, melyek be-és elfogadása már az olvasóra tartozik.

Az alábbi írást illetően pedig NMG maga is tisztában van az ellenvélemények sokaságával, maga a szerkesztő is nagy önmegtartóztatással tekint most el ettől, felkínálva azt az olvasónak. (A témában lásd még lapszámunk szerkesztői kommentárját a 17. oldalon)

Kedves Barátaim! (úgy is, mint kedves Földijeim!)

Látszik, hogy megjött az ősz, a számadások évadja, az én kedvenc évszakom, mert mostanában sokat gondolkodom sok hiábavaló, számomra mégis fontos dolgon. Például az Átalvető legutóbbi száma által keltett kérdésözönön: vajon kell-e nekünk, erdélyieknek...- itt persze főleg az otthonlevőkre gondolok- a nagy magyar összeborulás?! Kellett-e nekünk valaha is a történelem folyamán?!

Sajnos egyre inkább kételkedem ebben, mert ha végiggondolom atyáink-nagyatyáink példáját, de a közeli-távolabbi történelmet is, akkor azt kell mondom, hogy az elmúlt másfélszáz évben nem tudok sem a családból, sem nagyjaink köréből olyant, aki szorgalmazta volna a nagy magyar összeborulást; sőt inkább azt hangsúlyozta mindenki akit ismertem, tiszteltem és szerettem, hogy nekünk nem sok jót hozott soha az egységes és egynyelvű nemzet...Erdély valóban akkor volt a legboldogabb, amikor önálló fejedelemség volt, és Erdély mindig büszke volt arra, hogy soknemzetiségű, soknyelvű és sokféle kultúrájú.

Ha szűkebb hazámra, Háromszékre gondolok, akkor pe-

dig egyértelmű, hogy a háromszéki ember azért volt világjáró, felvilágosult és a világot feltáró, mert mindig Háromszéken keresztül vezettek a Nyugatról kelet felé vivő fontos kereskedelmi utak; amikor két nagyhatalom, az Oszmán és a Habsburg birodalom között őrlődünk, akkor is kellemetes volt a helyzetünk, mert minkét irányban tárgyaló felek tudtunk lenni (és el is fogadtak minket mindkét félnél tárgyaló partnernek).

Soha nem felejttem, milyen büszkék voltak a temesváriak arra, hogy ők nemcsak magyarul, románul, németül tudnak, hanem szerbül is nagyon sokan... ezzel megelőzték a belső erdélyieket, akik csak az első három nyelvet bírták. Igen, és itt van egy olyan kérdés, amin már évtizedek óta rágódom: azért is kétlem, hogy az erdélyiek valaha is oda lettek volna a nagy magyar összeforulásért, mert ez a nagyalföld, a Tisza-Duna alföldje mindig is egynyelvű országrész volt, és ezért is (persze sok más okból kifolyólag is) sokkal műveletlenebb, sötétebb és elmaradottabb volt, mint akár Erdély, akár a Felvidék, akár az Órvidék, akár a Délvidék vagy a gazdag Partium.

...Akármennyire is szeretném, most sem tudnám indokolni sem gazdasági, sem más indokokkal, hogy nekünk az u.n. anyaországhoz kellene tartoznunk, és úgy gondolom, a helyi

politikumnak is ki kell fejeznie ezt mindenütt, az említett tájegységeken. Magyarán, eljutottam ahhoz a gondolatsorhoz, amely számomra vezérfonal gyermekkorom óta: nekünk erdélyieknek, de nekik felvidékieknek, nekik délvidékieknek, stb. „másként simul fejére a haj”...és a legüdvösebb, ha hagyjuk, hogy másként simúljon és ne szóljunk bele dolgaikba semmilyen úton-módon, mert boldogulni (a boldogság értelmében) mindenki csak a szülőföld adta keretek között tud, és ehhez hozzátartozik már évszázadok óta az is, hogy többségi nemzetekkel kellett együtt élni. Akármerre jártam életemben, azt tapasztaltam, hogy a kisebbségben élők sokkal gazdagabbak, mint a többségi népek és sokkal többet adnak Európának, mint a többségiek – kultúrában, szellemi és más értékekben.

Lesz persze közületek olyan, aki egyáltalán nem ért velem egyet, lesz olyan is, aki fájdalommal ért egyet, és lesz olyan is, aki, ha mélyen magába néz, akkor már évtizedek óta egyetért velem... csak nem merte soha még önmaga előtt sem kimondani ezt! Soha nem sértődtem meg az ellenvélemények miatt, ha tehát van ellenvéleményetek, akkor azt alig várom!!!

Tisztelettel és szeretettel üdvözöllek:

Gábor

A Magyar Egészségügyi Társaság (MET) állásfoglalása

Társaságunkat aggodalommal töltötte el a hazai Rezi-dens Szövetség által kezdeményezett mozgalom, amelyhez a Magyar Orvosi Kamara vezetősége is szolidaritását fejezte ki, miszerint legalább 3000 orvost bíztatnának állásuk felmondására, orvosi hivatásuk magyarországi gyakorlásának feladására (január 1-jéig ügyvédnél elhelyezett felmondó levél formájában, utána pedig valóságosan is), ha konkrét anyagi követelésük a megadott időpontig nem teljesül. Az egész világ bármely pontján élő magyar orvosokat és egészségügyi dolgozókat összefogni, érdekeiket képviselni hivatott, 1992-ben alakult szervezetünk elnökségének legutóbbi, október 7-én Vajdaságban tartott ülésén tiltakozást fogadott el a meghirdetett akció ellen. Tiltakozásunk és ezen állásfoglalásunk erkölcsi alapja az orvosi tevékenység legfőbb elve, hogy soha ne ártsunk. Márpedig ez a kezdeményezés magában hordozza egy bajba jutott országon való segítség elmulasztását.

Most azt kell látni mindenkinek, de különösen az orvostársainknak, hogy minden nép, minden nemzet, sőt, az emberiség is válaszút elé került. Útját kell állni a természeti javak zabolátlan felélésének. Miért? Mert minden, amit kizsákmányolni lehetett, rövid időn belül elfogy. Ugyanakkor tobzódik még a virtuális hatalom! Egy hivatását gyakorló orvos nem tetézheti a bajt, hogy ugyanúgy gondolja - együtt a többivel - „bármi legyen is az ára, azért van még annyi, ami kitart, ameddig élek...”. (Közben hidegen hagyja, hogy mi lesz a gyermekeikkel, unokáikkal?!) Hirdetnünk kell, legyen vége környezetünk mérgezésének, az élővilág-, különösen az élő erdőségek pusztításának, az

életellenes zsarnokságnak, a „halál civilizációjának”! Egy újabb világrendet kell teremtenünk, melyben mindenkinek gyógyítania kell! Mi orvosok - valljuk bátran - gyógyítani is fogunk.

Az orvos ugyanis mindenkor vezér, „kapitány”, aki nem hagyhatja el a süllyedő hajót, legalábbis elsőként biztosan soha. Tehát egy magyar orvos éppen most nem hagyhatja el a rábizottakat, sem itt Magyarországon, sem Erdélyben, Felvidéken vagy Délvidéken, de sehol! Látni lehet, hogy ahová mennének, ott is mindenki eladósodott. (Talán jobban is, mint ahonnan a mieink megtévesztettségükben elmennének!) Változás várható rövidesen ott is... Feltehetjük a kérdést, hogy a jómódú nyugati államok miért nem „termelték ki” a saját ápolóikat, orvosait, jóval nagyobb fizetést ígérve? Nyilvánvaló, hogy az orvosi-ápolói-egészségügyi hivatásra pénzzel motiválni aligha lehet! Szomorú tény, hogy 20 éve, az ún. rendszerváltás óta, az egészségügyi kormányzatok - minden igyekezetük és ígéretük ellenére - nem tudtak érdemben lényeges előrehaladást elérni az orvostársadalom jobb anyagi és erkölcsi megbecsülésében. Fiatal orvosaink megtévedettsége is innen eredhet. Abban bízunk, hogy a szakmapolitikai vita és egyeztetés a felzárkóztatást szolgálja, és az itthon maradás minimumfeltételeit akarja biztosítani, útját állva ezzel a nemzetellenes elvándorlásnak. A MET tiltakozása a lehetséges helyes út megtalálását kívánja szolgálni.

2011. október 17.

A MET Elnökség nevében:
Kellermayer Miklós
emeritus professzor, elnök

(A szerk. arra kéri mindazokat, akik az alábbi, a világhálón talált írás szerzője nevének olvastán netán azonnal hátat fordítanak, erőltessenek magukra egy kis türelmet és olvassák végig e sorokat. Aztán ítéljenek...)

Korrobori

Lehet-e Kertész Ákos sorait kívül értelmezni a magyar-zsidó ellentétén, harcon s együttélésen? Nem, nem lehet. Baj ez? Nem, nem baj. Nem lenne baj, ha Kertész Ákos sorai segítenének a zsidókérdés tisztességes megtárgyalásában. Igen, mindenekelőtt ezt kéne kimondani, indulattalanul, tárgyilagosan: hogy van zsidókérdés. Nem egy s nem húsz éve. Nem. Kétszáz éve.

Bőrkabátban, pisztollyal

Amikor 1867-ben a zsidókat emancipáltuk Magyarországon – elsőként Európában, bizony, Kertész Ákos! –, az itt élő zsidó polgárság hálája kimondhatatlan volt. A zsidó polgárság 1848-ban a szabadságharc mellé állt, és önálló zászlóaljat szervezett miértünk és önmagáért – mert 1848-ban is fegyvert fogtunk az elnyomás ellen, bizony, Kertész Ákos! A magyar ügyért harcoló magyar zsidóság 1867-ben úgy érezte – és joggal érezte úgy –, volt értelme az áldozatnak. És az emancipált polgári zsidó elem magyarrá lett. Mindenhogyan. Kultúrájában, érzéseiben, lelkében, öltözködésében. Elenyésző kisebbségbe került az az ortodox, haszid, cionista réteg, amely nem volt hajlandó asszimilálódni.

Aztán történt valami. Valami érthetetlen és megmagyarázhatatlan. A Tanácsköztársaság volt ez az érthetetlen és megmagyarázhatatlan borzalom. A patkánylázadás. Jöttek Kun Béláék. Szamuely, Lukács. És a többiek. És nekiláttak.

„Mindenütt szaladgálnak, ágálnak az ellenforradalmárok, üssétek le őket! Üssétek agyon ott, ahol találjátok őket! Ha csak egy órára is sikerül felülkerekednie az ellenforradalomnak, nem lesz kíméletes egyetlen proletárral sem. Mielőtt vérebe fojtanák a forradalmat, fojtsátok őket a vérükbe!” Szamuely szavai ezek a Vörös Újság 1919. februári számából.

És felültek Szamuelyék a páncélvonatokra, és gyilkolni indultak. Ölték május 1-jén Szolnokon. 2-án Hatvanban. 7-én Devecserben. Június 5-én Dunaföldváron. 21-én Dömösön. 22-én Szekszárdon. És ez csak egy kis ízelítő... Bőrkabátban, pisztollyal, kukoricagránáttal járták Magyarországot. Kirángatták a falvak és városok főterére a papot, a „kulákot”, az egyszerű parasztot, és lámpavasra akasztották. És aki így járt, annak még szerencséje volt. Mert másokat megkínóztak, vagy elevenen megnyúztak.

„Veszélyben a proletárdiktatúra! Budapestén diühöng az ellenforradalom, s hogy nem diadalmaskodott, az kizáróan az én embereim érdeme... Ezen utolsó három nap megmutatta, hogy véres kézzel kell átgázolni és vérbe kell fojtani az ellenforradalmat. Meg kell szervezni a vörös őrség tüzérosztagát. E célból kérek 200 tagból álló legénységet, 80 nyomozó, 35 őrségi személyzetet és egy 25 főből álló törzset. Ezek szereltesse fel 16 ágyúval, 12 gépfegyverrel és egyéb lőfegyverekkel. Bocsátassék rendelkezésükre megfelelő épület. Én átvesszem a parancsnokságot, és én fogom megválogatni a legénységet. Az osztag megszervezése után adassék át nekünk a dunai flottilla is.

Lenni, vagy nem lenni, ez most a kérdés! Ne tévóvázunk, fogják keményen a gyeplőt.” Cserny József szavai ezek. Cserny József – Budapest hóhéra, a Lenin-fiúk legkegyetlenebbike. S szavait tettek követték. Éjszaka járták a főváros utcáit, mint a hiénák, és akit elfogtak, azt lekísérték a Duna-partra, és a folyóba lőtték. Így járt többek között Hollán Sándor nyugalmazott államtitkár és fia is. A Lánchídon hátulról lőtték őket tarkón a vörösök, holttestüket a Dunába lökték.

A patkánylázadás leverése után persze Bécsbe menekültek. És ez a vörösemigráció nekilátott bosszút állni – a Nyugat asszisztálásával...

Roboz Imre így ír Bécsből haza: „Mit silbakoljak a rút magyar tragédia függönye előtt? Mit dideregjek gaz és ostoba önmarcangolása láttán, mit fájjon nekem a pesti hitványság kinszenvedése, mit pusztítsam büszke életkedvem, egészséges élni-akarásom, jogos emberi nyugalom a magyar pusztulással? Miért legyek jó fia, hű fia egy rossz hazának, hűtlen hazának? Hátam mögött a magyar táj: hadd maradjon! Hátam mögött a pusztulás: hadd pusztuljon!”

Éppen ekkor vagyunk túl Trianonon...

Gábor Andor, a „híres” pesti kabaré egykori szerzője így üzen haza Bécsből: „Ha ott még egyszer bolsevizmus lenne, akkor teljességgel fölöslegessé válnának a börtönök, s a plakátok az ellenforradalmárokról és a túszedés amúgy is népszerűtlen intézménye. Csakugyan a legnagyobb kelete lenne a leg-egyszerűbb akasztófának, amit lámpavasak, falba vert szögek és egyéb hasonló, a célnak megfelelő eszközök pótolnának.”

Majd jön Kunfi Zsigmond, imígyen: „A megvetés, az undor és felháborodás tarajos hullámai csapkodnak Magyarország körül. A gyűlölet drótsövénye zárja el Magyarországot az egész világtól. Minden erkölcsös és a tisztaságra valamit adó ember befogja az orrát, ha a magyar nevet hallja. Annak a trágárdomnak dögletes büze, amelyet kereszténykurzusnak neveznek Magyarországon, az európai erkölcsi és politikai köztisztaságnak égető problémájává lett és mindenki, nemcsak szocialisták, egyetért abban, hogy ezt a szemétdombot el kell hordani és ki kell füstölteni azt az országot, ahol a rend fenntartói és a hatalom birtokosai ilyet művelnek.” (Világosság, 1920. június 29.)

Ismerős szavak, ismerős hang, ugye, Kertész Ákos? Ugye, Cohn-Bendit? Ugye, Mr. Cohen?

De a Lenin-fiúk nemcsak írnak ám! Hanem a legteljesebb mértékben együttműködnek a kisantanttal! Trianon után azonnal! Előbb Beneshez rohagálnak, és szervezkednek Magyarország ellen, könyörögve a csehszlovák magyargyűlölőnek, hogy folytassa a harcot a maradék ország ellen. Majd megpróbálják kikiáltani a Pécs-Baranyai Köztársaságot, ezt a részt is kiszakítva a maradék országból, hogy ott felfegyverkezzenek, és támadást indítsanak ellenünk. Mályusz Elemér történész, akadémikus így ír erről: „Linder és Jászi Belgrádban egy memorandumot adtak át, amelyben – a jugoszláv kormány megnyerésére – hangoztatták, hogy a magyar hadsereg lefegyverzése életérdeke Jugoszláviának, mert ez a hadsereg a békét mindenkor veszélyezteti. Kiemelték, hogy ez a lefegyverzés két úton lehetséges: vagy Magyarországnak megszállásával, vagy azzal, hogy az emigráció alkalmat nyer Pécsen egy hadsereg szervezésére. Fogadkoztak, hogy az emigráció vállalja a kisantantnak kellemetlen feladat elvégzését, ha a sereg szervezésére engedélyt nyer, továbbá az egész déli, Magyarországhoz tartozó, de jugoszláv megszállás alatt álló terület közigazgatását kezébe

kapja. A két emigráns vezér 1920. november 18-tól 23-ig e tárgyban hosszas tanácskozást folytatott Belgrádban Pasics miniszterelnökkel, a kabinet több tagjával, így Nincsics külügyminiszterrel, Draskovics belügyminiszterrel, Pribicsevs kultuszminiszterrel, a belügyminisztérium Bácska-Bánát-Baranya osztályának főnökével, a miniszterelnök kabinetfőnökével, nemkülönben a cseh katonai misszióval és a román követséggel is.”

Az mindjárt főbenjáró bűn

Jásziék könyörögtek a jugoszlávoknak, hogy ne vonuljanak ki a megszállt területekről.

Kérdem én, mi ez, ha nem a vegytiszta hazaárulás?

És ez a Jászi Oszkár a mai napig valamiféle erkölcsi példaképe, a haladás letéteményese azoknak, akik ma ugyanúgy írnak és vélekednek Magyarországról és a magyarokról, mint Roboz, Gábor vagy Kunfi. És ezeket a gazembereket kiszolgáló, az országot ezeknek átengedő Károlyinak mai napig szobra van a Kossuth téren. Gróf Bethlen Istvánnak pedig nincsen, mert nem lehet... Kertész Ákos pedig ír, amit ír.

Soha, egyetlen pillanatig nem tűrném, nem tűröm, hogy a magyar zsidóságot ezekkel a vörösökkel azonosítsák. (Kiemeles a szerk.-től.) Az asszimilálódott és polgári magyar zsidóság éppoly rémülettel és kiszolgáltatott dühvel nézte ezek rémtetteit, mint mindenki más.

Az, hogy a Tanácsköztársaságot kilencven százalékban zsidók vezényelték, semmiféle felmentést nem ad a vézskorszakra és a nyilas rémtetteknek. A „Ne ölj!” isteni parancsa ugyanis nem felülírható. De annyit talán ideje lenne bevalani, hogy **kölcsönösen elrontottunk itt valamit. És amit elrontottunk, az nem helyrehozható sem vádaskodással, sem gyűlölettel, sem hazugságokkal, sem történelemhamisítással. Sem pedig Kertész Ákos alantas mondataival.** (Kiemeles a szerk.-től.) És az sem megy, mert nem mehet sokáig, hogy amikor Nobel-díjasainkról van szó, akkor mindjárt elmondják nekünk, hogy ők zsidók – lásd TGM halhatatlan mondatát: „Kertész Imre Nobel-díjas magyar író. Zsidó.”

Ám, ha a Tanácsköztársaságról, Kun Béláról, Szamuelyról, Csernyről, Kunfiról, Gáborról, Jásziról vagy éppen Rákosiról van szó, és az ezek által a magyarság ellen elkövetett rémtettekről, akkor azonnal tilos a származást emlegetni, mert az mindjárt főbenjáró bűn. Nem. Nem az.

S ha már Ady úgyis szóba került Kertész Ákos védhetetlen mondatai kapcsán, mert a farizeusok Adyval akarják őt mentetni, akkor lássuk Ady egyik remekművét, a Korroborit. Ebben a mi magyar zsenink többek között így ír: „A IX-ik, sőt még a X-ik században is Rómának, az egykor Urbs-nak népe jól megértette a latint, a klasszikus latin-orációkat. Háromszáz év múlva pedig már készen volt az az új nép, amely már sehogysem volt a Ciceróé. A Sátán játszik-e vajon velem, amikor egyre biztosabban látom, hogy a Duna-Tisza tája ismét népalakulás nagy, teremtő momentumánál tart? (...) Úgy látszik, hogy a magyar embernek még az sem adatott, hogy a fájdalmai csupán magáért fájjanak. (...) De az igaz ügye, hogy közénk, senkik, még egyformákban is százfélek közé elvegyült egy millió zsidó? Hogy e zsidók

megcsinálták nekünk Budapestet, s mindazt, ami talán – talán? Biztosan – nincs is, de európaias és távolról mutatós? Segítségünkre jöttek nekünk, akik már nem vagyunk, azok, akik mint nép, szintén nincsenek... Ausztráliában van egy nagy néptörzs, mely a világ első poétanépe, mert kitalálta a Korroborit. A Korrobori nagy, szerelmes táncorgia, amelyhez a nők muzsikálnak. (...) A Korroboriba bele is lehet halni, erotikus szerelemgyűlöletben, ott, ott a muzsikáló lábai előtt. (...)

Micsoda gyávaság még meg nem mondani, hogy a Korroborit üzzük, járjuk pár évtizedek óta a Duna-Tisza táján? Itt két fajtátlan és egyformán idegen fajta szeretkezik egymással a Korrobori szabályai szerint. A már megcsinált kultúrák lemásolt zeneszerszámaival foglalt itt helyet a zsidóság. S mi, akik magyaroknak nevezzük magunkat, gyűlölvé-vágyva ropjuk a szerelmi táncot. Itt egymást fojtogatva a szerelemtől, vagy új népet produkálunk, vagy pedig utánunk az özönvíz.” Hát így. Ez az élet. Ez a jövő.

S mennyivel szebben járta a Korroborit például Németh László és legjobb barátja, a zsidó Zelk Zoltán. Az ismert történet szerint a vézskorszakban Németh László bújta a pincéjében Zelket, és minden este lement hozzá beszélgetni. Egyik este, amikor lement, látja, hogy Zelk a **Kisebbségben** című tanulmányát olvasgatja. Majd felnézett a könyvből, és így szólt: „Tudod, Laci, ma egész nap téged olvastalak, és azon gondolkodtam, talán nem is kéne most bújtatnod, ha mindezt nem írod meg.”

Ez az élet. Ez a jövő. Ez az igazság. Ahogy a zsidó Zelk nem őrvölg, nem átkozódik, hanem belátja, az ő barátjának is van bizony igazsága. Kertész Ákosnak meg csak igaztalansága van és hazugsága. Jó ezt kimondani. Felszabadító. Miképpen azt is ki kell mondani végre, hogy Auschwitz nem teszi zárójelbe mindazt, amit Shakespeare, Liszt, Kosztolányi, Németh László, Ady vagy éppen Petőfi mondott, írt a zsidóságról. Mert az igazságot semmi sem teheti zárójelbe. És ez az egyenlet visszafelé is igaz: Ady, Móricz, Babits, Kosztolányi, Németh László, Shakespeare, Liszt vagy éppen Petőfi igazságaiból nem következik, mert nem következhet Auschwitz. De még Kertész Ákos hazugságaiból sem. Mert embernek kell maradni, bármi áron...

Bayer Zsolt

Verekedő fajdkakasok

Takács Ferenc

A Mihály Arkangyal Légión

Ha a XVIII. századot a „fény” századának nevezik, akkor a XIX. századot akár a „nagy remények” („Ha majd a bőség kosarából/Mindenki egyaránt vehet”), a XX-t pedig akár a képmutatás, a hazugságok századának lehetne nevezni. A mindenkori hatalmat kiszolgáló politikusok, történészek és médiumok ugyan mindig igyekeztek megoldozni a kenyerükért, de csak az I. világháború óta zavarták annyira össze a fogalmakat, hogy ember legyen a talpán, aki eligazodik közöttük. A szavak jelentése már nem az, mint régebben, a fehér fekete lesz, ha a világ urai úgy akarják, és a fekete fehér, a koncentrációs lágerbe zárás védőőrizet és a megszállás felszabadítás. Agresszornak nem azt az államot nevezik, amelyik megtámad egy másik államot, hanem azt, melyet az ENSZ Biztonsági Tanácsának 15 tagja közül legalább 9 annak nyilvánít, és amire az 5 állandó tag mindegyike jóváhagyólag rábólint. Amiből következik, hogy sem az állandó tagok, sem a protezsztáltaik, bármit is csinálnak, nem lehetnek agresszorok. Nyugodtan összebombázzhatják a fél világot – amíg ki nem tör a harmadik... vagy ha úgy tetszik, a negyedik... ki sem mondom, hogy mi – amitől Isten óvjon meg minket!

Ugyanez a helyzet a politikai mozgalmakkal, pártokkal is: a jobboldali, baloldali, populista, konzervatív, liberális stb. meghatározás nem azt jelenti, amire e szavak eredeti jelentése alapján gondolnánk, hanem valami egészen mást. Úgy is mondhatnók, ezek mindegyike fedőnév, mint amilyen fedőnév volt az „átkosban” például a „szocialista humanizmus”, a „demokratikus centralizmus” – nem is beszélve a „népi (!) demokráciáról”.

Nemes eszmények nevében követik el a legaljasabb bűntetteket. Minél nemesebb a meghirdetett eszmény, annál aljasabb a leple alatt elkövetett bűntett. Már-már a történelem végét, a liberális demokrácia fedőnévű nemtudommi-sodát is kikiáltották. Csak csodálkozik az ember, hogy az emberiség elmaradottabb része nem igyekszik kézzel-könyökkel-lábbal a fogyasztás e meghirdetett paradicsoma felé, sőt mindenféle terrorizmussal kísérletezik, és mivel nincsenek szuperbombázói és szuperrakétái – házilag eskábál össze ezt-azt...

Szomorú dolog ez, és a napnál is világosabb, hogy ha gyökeres változások nem történnek hamarosan mind gazdasági, mind társadalmi, mind erkölcsi síkon, akkor gyorsan – talán néhány évtized alatt – bekövetkezik az, amit Spengler már az I. világháború idején megjósolt: a mi euró-atlanti világunk összeomlik, és csodálatos kultúránk, melyet már-már nem is igen szabad „kereszténynek” nevezni (nehogy megbántunk a „másságot”, illetve „másokat”) elpusztul. Összezaggyált

világunk pusztulását nem lenne érdemes sajnálni, de görög-római és keresztény gyökerű kultúránk nélkül talán már nem is lenne érdemes élni...

Ha meg akarunk maradni, rendet kellene teremteni. Rendet teremteni a gazdaságban, a társadalomban, és főleg a fejekben. Helyükre kellene tenni a fogalmakat és a dolgokat.

Takács Ferenc A Mihály Arkangyal Légión c. könyve erre a feladatra vállalkozik az újkori román történelem egy számunkra, magyarok számára is igen fontos részletére koncentrálva: a két világháború közötti korszakra. Megvizsgálja azokat a folyamatokat, amelyek végül is elvezettek a román

esetében Erdély megszerzéséhez, a magyarok részéről pedig Erdély elvesztéséhez. Rávilágít azokra a történelmi elméletekre, amelyet a román történészek a román nemzeti tudat kialakítása, a magyar történészek pedig – 1945 után – a magyar nemzeti tudat lerombolása érdekében dolgoztak ki.

Magyarok számára írta ezt a könyvet. Elmond a románokról mindent, amiről úgy gondolja, hogy azt tudnunk kell szomszédainkról, akikkel bármennyi szerződést is írunk alá velük – és bármit is mondanak az ő politikaik és a mieink – még mindig nem rendeztük „közös dolgainkat”.

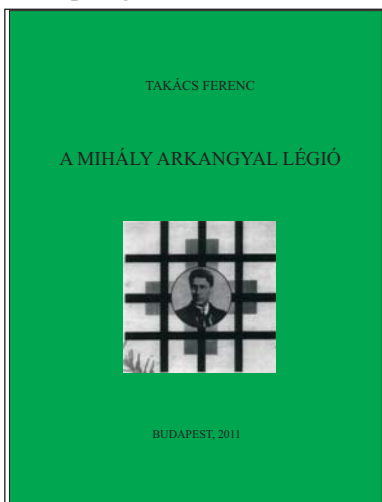
Az 1940-es Turnu Severin-i magyar-román tárgyalásokkal, a második bécsi döntéssel,

valamint más, magyarokra is vonatkozó eseményekkel kapcsolatosan olyan román forrásokból származó ismereteket is közöl, amelyekre eddig még magyar történészek nem hivatkoztak. Számos román nyelvű dokumentumot, emlékirat-részletet fordít le magyarra.

Részletesen foglalkozik azokkal a gazdasági, társadalmi és szociális problémákkal, amelyekkel az I. világháború utáni, győztesek által létrehozott Nagy-Románia szembesült, és amelyeknek megoldására ebben az időszakban képtelennek bizonyult. A „demokrácia” és a jogállamiság tulajdonképpen csak papíron létezett, és szomorú, de igaz, hogy az állam a számára kényelmetlen egyének - magyarok, zsidók, kommunisták, vasgárdisták - ellen, a saját törvényeit sem tartva tiszteletben, terrorisztikus eszközöket vetett be. Sűrűn előfordult, hogy az erőszakoszervek agyonverték egy-egy embert, sőt még az előre megtervezett, illetve megfontolt, felülről megparancsolt gyilkosságoktól sem riadtak vissza.

Ha egy állam a saját törvényeit is lábbal tiporja és terror-eszközöket alkalmaz, ott nagyon nagy baj van. Az ilyen államban jelennek meg a „szélsőséges” mozgalmak, születik meg a „terrorizmus”. A Vasgárda nem az olasz fasiszta vagy a német nemzeti szocialista (szándékosan külön írva) mozgalom majmolása, hanem az akkori román közállapotokra adott sajátosan román válasz volt - véli Takács Ferenc.

A Vasgárdáról magyar nyelven ennek a könyvnek a megjelenéséig egyetlen, akár csekély mértékben is hitelt érdemlő könyv sem jelent meg. Mindaz, amit akár jeles történészek is írtak róla, csak propagandakiadványok, politikai hazugságok, légből kapott állítások kritikátlan ismételtetése. A Mihály Arkangyal Légiónja hatalmas forrásanyagra támaszkodva meglehetősen igazságokat tár az olvasók elé. Tényekre, adatokra és nem utolsósorban a józan észre hivatkozik. Semmi olyasmiről nem hallgat, amivel a Vasgárdát valaha is

megvádolták, de először alkalmazza azt a hajdani római jogelvet, miszerint meg kell hallgatni a másik felet, jelen esetben a Vaszgárdát is. Döntsön az olvasó arról, hogy melyik fél állítása hangzik hitelesebben.

A szerző nem szándékozik „rehabilitálni” a vaskárdistákat, és nem is „rehabilitálja” őket. De túrhetetlennek találja, hogy a román politika minden szennyét rájuk kenik. Nem ők rendezték meg a jászvásári pogromot, nem ők hurcolták a besszarábiai, észak-bukovinai, Dnyeszeren túli zsidókat a haláltáborokba, nem ők mészárolták le Ogyesszában, Chisiauban és más helységeken a zsidók tízezreit. És nem ők gyilkolták meg Szárazajtán és más helységeken a védtelen magyarokat az 1944. augusztus 23-i átállítás után.

Radikális mozgalom volt? Igen - válaszolja a szerző. Közel állt a fasiszta, nemzeti szocialista mozgalmakhoz? Igen - válaszolja a szerző. De hozzáteszi: És mélyen keresztény. Követtek-e el terrorcselekményeket? Gyilkoltak-e? Beszéljen a szerző:

„A Vaszgárda számlájára - ha azt a körülbelül 130-140 zsidót is közéjük soroljuk, akiket, tisztázatlan körülmények között, Antonescu 1940. januári államcsínye idején gyilkoltak meg - körülbelül 200-250 halálos áldozat írható. Igaz, közöttük miniszterek, miniszterelnökök, főtisztek. De a zsidó áldozatok kivételével valamennyien törvénytelen rendeleteket kiadó politikusok és tábornokok, valamint törvénytelen parancsokat végrehajtó csendőrök és rendőrök voltak. Tény, hogy az áldozatok számát tekintve a legionáriusok büntettei az Antonescu-rezsim, a királyi diktatúra, a kommunista korszak vagy akár az úgynevezett „demokratikus” kormányok idejében elkövetett büntettek számához viszonyítva elhanyagolható mennyiségnek tűnhetnek. Miért van az mégis, hogy a köztudatban a vaskárdisták még mindig a legvérengzőbb fenevadakként szerepelnek? A

magyarázat egyszerű: ideológiájukat valamennyi uralkodó - Románia esetében tehát minden esetben valóban bűnös - rezsim veszélyesnek ítélte, és ezért a rágalmak özönét zúdították rájuk. Mert a rágalmazás mindig hatásosabb és eredményesebb, mint az elvekért, netán az igazságért való küzdelem.

A vaskárdistáknak megvoltak a maguk tévedései és bűnei. És a történelmet ismerve, szinte bizonyosan állíthatjuk, hogy uralomra kerülve a Codreanu-féle „idealista” álmódoszókat hamarosan peremre szorították volna a „pragmatikusok”, akik - noha ezt nehéz elképzelni - valószínűleg nem lettek volna különbek a hatalomra került kommunistáknál. Csakhogy ők nem kerültek soha hatalomra, és tévedéseikért és bűneikért, az elkövetettekért és a potenciálisakért is, súlyosan meglakoltak. Több mint 1000 vaskárdistát lőttek vagy vertek agyon, vagy pusztítottak el más módon. Többségüknek több mint 15, börtönben eltöltött évvel kellett fizetniük, akár a soha el nem követett bűnökért is.”

Külön érdeme a könyvnek, hogy rendkívül olvasmányos. Szinte olyan, mint egy krimi. De nem a szerző szánta ilyennek, a tárgy határozta meg a formát. A XX. században, amely még mindig nem ért véget, iszonyatos bűncselekményt követtek el: az euró-atlanti világban meggyilkolták az emberséges embert.

Atzél Ferenc

(Takács Ferenc, A Mihály Arkangyal Légió, Budapest, az Erdélyi Szövetség kiadása, 2011.)

(Ajánljuk e könyvet mindenkinek, akit érdekel nem csupán Románia XX. sz.-i történelme, hanem a román állam, a „román lélek” kialakulása is. A könyv több mint izgalmas „krimi”, időnként inkább dokumentum-horror. Sajnos a könyv minden példánya elfogyott, de az EMTE – anyagi lehetőségeinek függvényében – tervez egy újabb kiadást.)

Kiegészítő adatok Takács Ferenc A Mihály arkangyal légió c. könyvéhez

A szerkesztő egy nappal lapzártá előtt kapta kézhez a könyvet, és az apró betűkkel sűrűn szedett (a szemet igencsak igénybe vevő) 490 oldalból csupán az első fejezet 80 oldalának átolvasásáig jutott. Ez is elégséges volt levonni a következtetést, hogy egy olyan alapvető fontosságú művel van dolgunk, aminek ott kell lennie minden magyar, kiemelten minden erdélyi magyar ember kezében. Legalábbis azok kezében, akiket érdekel Erdély sorsa, a román-magyar viszony története, a román nacionalizmus mélységei, máig ható, a jelent és nyilván a jövőnk is meghatározó lényege.

Nehéz választani az első fejezet rengeteg, izgalmas és lebilincselő részlete közül, a szemléltetés kényszere miatt mégis meg kell tenni, szinte találomra. Íme.

Mindmáig csaknem valamennyi román történész megegyezik abban, hogy a románok egy pillanatra sem hagyták el Dacia Traianát, bár egyesek közülük a román nép keletkezésének helyét a Duna mindkét oldalára helyezik. A magyarok a román történészek - és utánuk a román politikusok - szerint betolakodók, megszállók, bitorlók, elnyomók, akik ellen évszázadokon át kellett harcolniuk az őshonosoknak a megmaradásukért. Az egyik legnevesebb román történész, A. D. Xenopol szerint ez a viszony mind a magyarok, mind a románok szívében egymás elleni gyűlöletet teremtett, „és a

gyűlölet az ellenfelek szívében egyre mélyebb gyökereket vert, sőt mondhatjuk, vérré lett. A román revolúcióknak célja nem új jogok keresése volt, hanem a régiak visszanyerése. (...) Előbb a románok, kiknek akkor még nem volt nemzeti öntudatuk (nocsak!- T.F.) nem kívántak többet, mint csak az élet jogát. Ma nem elégszenek meg a fizikai élettel, hanem kívánják a morális és intellektuális életet is, mely nélkül egy nép nem egyéb egy csordánál. (...) A halálos gyűlölet, melyet a magyarok a románok iránt táplálnak, s amelyet azok hasonló érzélemmel viszonoznak, nem fog másként véget érni, mint a két faj közül az egyiknek a kiirtásával.”

Ion Slavici e gondolatmenetet a következőképpen egészíti ki:

„A románok érdekei a történelem egész folyamán ellentétesek voltak a magyarokéival. Emiatt a két nép között nem is volt soha tartós szövetség, de a harc sem volt állandó. (...) 1848-ban az erdélyi románok első ízben ütköznek össze - többé már nem a magyar nemességgel, hanem a magyar néppel. Ez időponttól kezdve a harc engesztelhetetlen. A mindennapi érdekek közöttük annyira ellentétesek, hogy a kibékülés lehetetlen. Emiatt Magyarországon románok és magyarok soha nem is fognak egymással barátságban élni. A románok ideálja a nemzeti egysülés. A magyaroknak is megvan a maguk ideálja: a nagy és hatalmas Magyarország. Ez a kettő egymás mellett lehetetlen. A

Kárpátok nem lehetnek egyszerre magyarok és románok is. A románok csak egyet kérnek, hogy Magyarország szétbomoljék, s belőle ők is kivessék részüket. A magyarok mindent megadnak (!-T.F.), csak ezt nem. Ha a magyarok bukásáig a románok nem fognak annyira megerősödni, hogy a germanizmus ellen felvegyék a harcot, akkor a magyarok bukása magával fogja hozni a románokét is. De ha a románok a magyarok e feltehető bukásáig lélekben egyesülnek, kultúrában megerősödnek s vagyoniilag hatalmasok lesznek, akkor a magyarok bukásával rájuk egy új, büszke korszak kezdődik, mert Keleten a magyarokon kívül nincs más nép, mely megoszthatná a románokkal e szerepet.”

Nem kívánom mentegetni a magyarokat, nekünk is van elég bűnünk, de ez az izzó gyűlölet nem jellemző ránk. Talán csak egyes, hajdani nyilaskeresztesek antiszemitizmusával hasonlítható össze. Mi nem gyűlöltük és nem gyűlöljük ma sem annyira a románokat, mint ők bennünket...

Íme, hogyan vélekedik **Mihail Eminescu** (1850-1889), a legnagyobb román költő, akit a románság többsége a legnagyobb román gondolkodónak is tart:

„A magyaroiktól sohasem féltünk. Olyanok, mint a kő, mely ránk nehezedik, nem mint a nap, mely felszív.(...) Nyomjaitok csak el bennünket – amíg gyűlöletünk formája immár nem az érzelem lesz, hanem az értelem. És gyönyörűséges az értelem mosolygó gyűlölete – mert igazságos, mert maga az igazságtéves. Ez a mosolygó gyűlölet – a rabszolga gyűlölete zsarnokával szemben. Háború ez... Megöllek, hogy meg ne ölj. Veszned kell, hogy én lehessenek... Inkább meghalok, minthogy magyar legyek.”

Idézetek A román antiszemitizmus c. alfejezetből, azon történelmi személyiségek tollából, akik a Vágárdá alapítója, Codreanu értékelése szerint „a nemzeti gondolkodás, érzelem és jellem csúcsain helyezkednek el...”. 1879-ben vagyunk, jó 50 évvel a német náciizmus születése előtt!

tejes mértékben vegyüljenek el, hogy végül is az államon belül megmaradjon ugyanazon vér... És akkor kibontakozik a létért való küzdelem a két faj között, ádáz harcokat fognak vívni, melyek nem végződhetnek másként, mint az állam teljes felbomlásával, vagy azzal, hogy az egyik fajt teljes egészében megsemmisítik, hogy az államon belül ismét csak egyetlen domináns faj maradjon... mi elpusztulunk mint nemzet, ha nem fogunk harcolni a zsidó elem ellen...

Vasile Alecsandri: Kik a beözönlők? Tevékeny, intelligens nép, mely fáradhatatlanul munkálkodik azon, hogy teljesítse küldetését; a legelvakultabb vallási fanatizmus hívei, a legkirekesztőbbek a föld valamennyi lakója közül... Mit akarnak tőlünk? Ezen nép földjének tulajdonosává akarnak válni, az ország régi gazdáit pedig helótákká akarják változtatni...

Mihail Kogalniceanu (belügyminiszter): Mindenki, aki a haza érdekét kívánja szolgálni, meg próbálja akadályozni a nép zsidók általi kizsákmányolását... Ők olyan nemzetiséget képeznek, mely származását, öltözetét, nyelvét, erkölcsét tekintve, sőt érzelmileg is idegen a románok számára.

Ion Heliade Radulescu: ...csak a Jóisten tudja, meddig mennek el a románok abban a legitim és ugyanakkor valamennyi harag közül legszentebb haragjukban jogaikat védve, mint minden életösztönrel rendelkező nemzet!

(Az idézetek forrásai a könyvben pontosan dokumentáltak)

Végezetül álljon itt két idézet az első fejezet záró részéből

Egy elhamarkodott, infrastruktúra, ipar nélküli Magyarország 1848-ban hetek alatt hadsereget szervezett, és két birodalomra volt szükség, hogy leverjék. És a legyőzött szabadságharc emléke is olyan erővé alakult át, amely rákényszerítette a gőgös, magyartól idegen lelkű Habsburgokra a kiegyezést. Ugyanaz a Magyarország, mely 1918-ban már fejlett iparral és infrastruktúrával rendelkezik, szinte egyet-

Ukrajnai képviselő: Románia vállalja fel a holokaust kapcsán a bűnrészességét

Románia csak úgy lehet megbecsült tagja a nemzetek közösségének, ha felvállalja bűnrészességét 400 ezer zsidó meggyilkolása kapcsán – jelentette ki Oleksandr Feldman ukrajnai parlamenti képviselő, az Ukrajnai Zsidók Bizottságának elnöke egy cikkben, amelynek címe: *Nem lehet opció Romániának a második világháborúban való bűnrészességének figyelmen kívül hagyása.*

Az ukrajnai politikus szerint Japánnal és Olaszországgal ellentétben gyakran feledésbe merül az a tény, hogy Románia Adolf Hitler szövetségese volt, noha Romániát csupán kicsinyes nemzeti érdek vezényelte, nem pedig a világuralmi komplexus. Feldman szerint Románia bűnrészes 400 ezer zsidó meggyilkolásában, és a Iasi-i pogromra emlékeztet: 1941-ben román katonák és rendőrök különítménye 15 ezer zsidót ölt meg.

„A románok brutalitása a határon túlra is áttért, Ukrajnában számos zsidó esett a németek vezényelte román erők áldozatául” – írja Feldman, hozzátéve, hogy Odesszában 1941-ben a román erők örömmel vettek részt egy 19 ezres zsidó közösség elleni támadásban.

A cikkíró hangsúlyozza, Románia nem ismerte el a genocídi-

umban és egyéb hasonló erőszakos, az ukrajnai és romániai zsidók elleni fellépésekben való részvételét a kommunizmus bukását követő tíz évben sem, sőt, meggyalázta az áldozatok emlékét azáltal, hogy nem vállalta a felelősséget meggyilkolásukért.

Szerinte Románia történelmében súlyos torzítások léteznek a holokauszban és a második világháborúban játszott szerepét illetően, a kormány pedig csak jelentős nemzetközi nyomásra volt hajlandó egy bizottságot felállítani ezeknek a bűntetteknek a kivizsgálására.

Feldman rámutat: a bizottság vitathatatlan bizonyítékot mutatott fel Romániának a zsidók szisztematikus kivégzésében való bűnrészességét illetően, és arra a következtetésre jutott, hogy több zsidó kivégzéséért terheli felelősség, mint bármely más szövetségest. Hozzáteszi, a bizonyítékok ellenére Románia kitarított ártatlansága hangoztatása mellett, és a németekre, a magyarokra és a többi térségbeli népre hárítja át a felelősséget.

Feldman ugyanakkor kritizálta Ion Iliescu korábbi államfőt is, aki azt nyilatkozta, hogy igazságtalanság Romániát hibáztatni az európai zsidók meghurcolása miatt.

(mediafax)

egymillió harcedzett katonát leszerelt. Hazugság az az érv, miszerint a katonáknak már elégük volt a háborúból. Elegendő volt abból, hogy Galiciában vagy a Piave mellett harcoljanak, de szülőföldjükért, családjukért, jövőjükért fegyvert ragadtak volna. Nyolcvan év óta a magyarság milliói, generáció generáció után nyögi azoknak a gazembereknek az ostobaságát, aki ködös eszmék, vagy, ami még rosszabb, hatalmi éhségük miatt eljátszották a nemzet jövőjét. (...)

Mivel ember vagyok, az egész világ fáj. De magyar emberként főleg az fáj, amit velünk, magyarokkal tettek. Úgy darabolták fel országunkat, hogy meg sem kérdezték lakosait, magyarokat vagy nem magyarokat. Ha népszavazást tartanak, valószínűleg kedvezőbben alakul történelmünk, és talán egész Európa történelme is.

A román „illetékesek” Trianon óta csálnak, lopnak, hazudnak minden olyan kérdéssel kapcsolatosan, amely a román uralom alá került magyarokra vonatkozik. Céljuk a romániai magyarság teljes megsemmisítése: asszimilációval vagy elűldözéssel. Ki kell nyíltan mondani: a Romániában élő magyarok legnagyobb ellensége a román államhatalom. Hidegháború, „néma háború” folyik az erdélyi magyar nemzettest és a román állam között, amely az u.n. anyaországi magyarság erkölcsi és politikai támogatása nélkül a magyarság Romániából való eltűnésével fog véget érni. És aztán vannak olyan magyarországi politikusok és „állampolgárok”, akik csodálkoznak, hogy az erdélyi magyarok nem akarnak ilyen „jó román” állampolgárokká, sőt „jó románokká” válni, ragaszkodnak a saját nemzetükhöz, a saját nemzeti szimbólumaikhoz, sőt - egyelőre még - a saját szülőföldjükhöz is. Ott is magyarok akarnak maradni, a győztes nagyhatalmak döntésével összemontírozott Romániában.

A trianoni döntés után egészen 1990-ig büntették a ma-

gyaroknak ezt a magatartását. Időnként most is fel-felbuzdul egy-egy román kormány, a nagy demokrácia közepette, és büntetéssel fenyegetőzik. Mikor a magyar himnusz éneklése, mikor az autonómia-törekvések miatt. Egyelőre nem fognak nyíltan büntetni. Egyrészt a nemzetközi helyzet miatt, másrészt azért, mert az erdélyi magyarság már nem képez valódi veszélyt Románia területi integritása szempontjából. Az igazi kérdés az, hogy a megnyomorított nemzet rész gyorsabban vagy lassabban tűnik-e el. Az csak természetes, hogy a román „hazafiak” siettetni szeretnék ezt. De azért néhány évtizednyi késésbe is belenyugszanak, ha „így kívánja Európa”.

Összeállította: K. P.

Felhívás olvasóinkhoz!

Az első, az Erdélyi Szövetség égisze alatt született első kiadásban pénzügyi okokból mindössze 50(!) példány jelent meg, és természetesen pillanatok alatt elkelt. Most az Erdélyi Magyarok Tolna Megyei Egyesülete (EMTE) vállalta fel az újrakiadást.

A kinyomtatandó példányszámot messzemenően az határozza meg, hogy jelen felhívás a könyv megrendelésére milyen eredménnyel zárul! Egy példány ára- postaköltséggel együtt - 4000 Ft. Az összeget a következő címre kérjük postai úton küldeni (a feladó nevének és címének pontos, jól olvasható feltüntetésével!): dr. Kövesdy Pál, 7100 Szekszárd, Otthon u. 2.

A könyv előreláthatóan a következő év február-márciusában fog elkészülni, addig kérjük az előfizetők szíves türelmét, viszont a nyomtatás elkezdéséhez szükségünk lesz a példányszám ismeretéhez, ezért az összeget kérjük legkésőbb január 10-ig beküldeni.

Változatok szülővárosra

KOLOZSVÁROS OLYAN VÁROS

(az eredeti szöveg)

Kolozsváros olyan város,
A kapuja kilenc záros.
Abban lakik egy mészáros,
Kinek neve Virág János.

Kordován csizma lábára,
Sárga sarkantyú van rajta,
Összeveri legény módra,
Hull a csukros szegfű róla.

Kapum előtt összeveri,
Víg szívemet keseríti,
Kapum előtt ne veregesd,
Víg szívemet ne kesergesd.

Meghót Jánosnak az apja,
Rámaradt a gazdagsága:
Hat ökörnek a kötele,
Három vasvillának nyele.

KOLOZSVÁROS MÁR MÁS VÁROS

Kolozsváros olyan város
Beton járdája is sáros
Benne nincsen már mészáros
Nincsen olyan név, hogy János
Kordován csizmája másé
Sarkantyúja a rozsdáé
Nem veri már össze aztat
Nincsen már szegfűből asztal
Kapum előtt más kopogtat
Bánatos szívemben kutat
Kapum előtt ne kopogtass
Bánatomban ne kutatgass
Apja után ment János is
Tán még az onokája is
Vasvilla sem maradt mára
Csak egy ökör kötélzára.

Leányfalu, 2011. június 13.

Szász I. Tas

Dr. Szócs Károly

Az Oppenheimer¹-ügy

Los Alamos, 1943. Soha ilyen nagyszámú, kiváló tudós még nem dolgozott együtt. Minekutána pedig minden a megszabott terv szerint zajlott, volt sok szellemi üresjárat, amely alatt közvetlen fizikai problémák mellett szívesen kalandoztak a jeles tudósok beszélgetéseik során filozófiai és „science fiction” kérdések mezejére. Ez utóbbi úgy került terítékre, hogy ezekben az időkben bukkant fel legelőször a sajtóban azon „fikció”, miszerint a tudományok ugrásszerű fejlődése úgy vált lehetségessé, hogy az értelmet földönkívüli lények plántálták a földlakókba, és pedig úgy, hogy földre szállásuk után elvegyültek a földlakók között, s így lassan, észrevétlenül elterjedtek az egész Földön. Hogy mindez részleteiben hogyan is ment végben, azt mindenki saját vérmérséklete szerint ecsetelte, amin aztán igen jól szórakozott az illusztris férfiak serege.

Egy alkalommal Fermi², a mindennapi körútja során, szokása szerint hallgatva a beszélgetéseket, a végén megjegyezte: *„Következésképpen, ... ha mindez így történt, eddig már hozzánk is el kellett volna érkezzenek. Hol vannak hát?”* S ekkor megszólalt a minden kópéságra hajlamos Szilárd Leo³, mondván *„Már rég itt vannak, csak hogy magyaroknak nevezik magukat.”* (Mindez így olvasható szószerint Francis Crick⁴: *Das Leben selbst* c. könyvének bevezetőjében, Piper Verlag, 1983, (orig. angl.: *Life Itself*, 1981))

A fentieket két dologért érdemes felidézni: erre a sztorira vonatkozott Oláh⁵ és Harsányi⁶ Nobel-díjasok valamelyikének azon, Budapesten tett vicces kijelentése, hogy „a magyarokat Amerikában földönkívülieknek szokták nevezni” s másodsor, mert betekintést nyújt a neves tudósok seregének kedves, hétköznapi csevegésébe.

Az amerikai közvélemény „glamour boys”-nak titulálta mindazokat, akiknek köszönhető, hogy fiaik nem vesztek oda az elkerülhetetlen partraszállásnál Japánban, ha nincs a bomba. De a háttérben történtek olyan dolgok, amelyekből végül is az Oppenheimer-ügy szövődött-fonódott.

Miután a SzU 1949-ben felrobbantja saját atombombáját, Oppenheimer kijelenti: „The only imaginable defense is peace” – azaz: az egyetlen elképzelhető védekezés a béke. A *Hardlinerek* követelik a H-bomba sürgős megépítését, Oppenheimer pedig ehelyett tárgyalásokat javasol a SzU-val. A kormány végül is a H-bomba mellett dönt. A Kreml nem-sokára meggyászolja véres kezű diktátorát, az utódok pedig továbbra is erődemonstrációt folytatnak, és pedig 1953. június 17-én Kelet-Berlinben. Majd augusztusban újabb sokk: a SzU birtokolja a H-bombát! Kezdi keresni az okot, ami során úgy gondolják, hogy Oppenheimer „nem lojális” magatartása döntően hozzájárult a SzU felzárkózásához, sőt, bizonyos előnyéhez, ti. rossz tanáccsal látta el a kormányt.

1953 jan.-ban kezdetét veszi Eisenhower⁷ elnöknek a szovjet befolyás ellensúlyozását célzó politikája, aminek része volt az ún. „Amerika-ellenes tevékenységet vizsgáló bizottság” létrehozása, McCarthy⁸ vezetése alatt. Nos, e bizottság előtt kellett megjelennie Oppenheimernek is, ahol sor került arra a bizonyos, nagy visszhangot keltő *Hearingle*.

Oppenheimer ellen három pontban emeltek kifogást.

1. 1943-ban felkereste H. Chevalier, a romanisztika professzora, aki egy zavaros és súlyos következményekkel járó beszélgetésbe bonyolította, mondván, „lennének utak és esz-

közök technikai információt eljuttatni a SzU-nak.” (itt nyilván az „utak” alatt a szovjet nagykövetség, az eszközök alatt pedig sok-sok amerikai \$ értendő.) Oppenheimer azt válaszolta (volna), hogy ez szóba sem jöhet, ugyanakkor nem tett jelentést erről, ahogyan az előírások szerint kötelessége lett volna, hanem majd, csak kilenc hónap múlva, s akkor sem nevezte meg Chevalier-t. A Hearing során beismerte, hogy hazudott a kémelhárító tisztjének, akivel végül is beszélt az ügyről. Arra a kérdésre pedig, hogy miért tette ezt, azt válaszolta „Mert én egy idióta voltam” – amiből meglátni, hogy mennyire elbizonytalanodott a vizsgáló bizottság előtt, a keresztkérdések pergőtüzében.

2. Fenékhálónak bizonyult, s abban vergődött is amiatt, hogy viszonya volt egy olyan leánnyal, aki tagja volt a Kommunista Pártnak, s férjhezmenetele után vele töltött egy éjszakát. (Hét hónap múlva különben a fiatalasszony öngyilkos lett.) Íme, egy részlet a kihallgatási jegyzőkönyvből:

- Ön véle töltött egy éjszakát, nemde?

- Igen.

- Amikor Ön egy titkos haditerven dolgozott?

- Igen.

- Összeegyeztethetőnek tartja ezt Ön a biztonsággal?

- Hát, már pedig ... ez így volt, – nem vitás, nem volt jól.

3. S amiért hazafiatlansággal vádolták, hogy Oppenheimer feltétlenül tárgyalásokat javasolt a SzU-val akkor, amikor a Kreml még kevésbé mutatkozott egyezkedésre késznek, mint az USA. A „jó SzU” javára és a „gonosz, amerikai imperializmus” ellen folytatott békemozgalomnak a lecsapódása ma is olvasható a korabeli sajtóban; így pl. a *The Reporter* c. lap megkérdezte Einstein⁹ is, aki azt válaszolta, hogy ha még egyszer fiatakként pályaválasztás előtt állana, nem lenne tudós, sem pedagógus, hanem bádogos, vagy éppen-séggel házaló, abban a reményben, hogy azzal biztosítható „a mai viszonyok között még elérhető szerény függetlenség.”

Glamour boyokról már senki sem beszélt.

Végül is a bizottság ajánlatára (2:1 szavazatarány alapján) a kormány megvonja a bizalmat Oppenheimertől, aki ugyan dolgozhat a továbbiakban, de bizalmas, stratégiai fontosságú dokumentációhoz ezután nem juthat.

Miután 1963-ban Kennedy¹⁰ alatt rehabilitálták, hamarosan utolérte Oppenheimert saját múltja és története.

Heinar Kipphardt¹¹ drámaíró, (aki akkor még az NDK-ban élt, de később áttelepült Nyugatra) felfigyelt a közben Nyugaton megjelent és bárki számára hozzáférhető, több mint 3 000 oldalnyi McCarthy-féle anyagra, amiben egy „modern Faustus történetét” vélte megpillantani. Megírta hát a pacifisták által nagy lelkesedéssel fogadott és ünnepelt „In der Sache J. Robert Oppenheimer” c. drámáját (magyarul Az Oppenheimer-ügy címet kapta.) Ahogyan az lenni szokott, a drámaíró költ, illetve hazudik is; így a 40 tanú helyett csupán hatan lépnek fel és jutnak szóhoz, ami még nem lett volna baj. De, amit a szereplőkkel mondatott Kipphardt, az példátlan hamisításnak bizonyult. Oppenheimert nagyon felháborította, hogy vele azt mondatta, miszerint Niels Bohr¹² szítkozódott amiatt, hogy a tudósok a katonák függelékévé váltak, s ha azok kezébe adják a bunkót, azzal oda is fognak csapni. A valóság ennek pontosan a fordítottja volt, Bohr egyenesen lelkesedett azért, amit Oppenheimerék Los Alamosban végeztek.

1964 okt. 11-én, 10 évvel a Hearing után, egyszerre volt a dráma bemutatója München-ben és Berlinben. Néhány napra rá Oppenheimer bírósági lépésekkel fenyegette meg Kipphardt-ot, amire azonban Oppenheimer gégerákja miatt

már nem kerülhetett sor, így csak a kritikus megjegyzésekre maradt lehetősége, Kipphardt azon véleményére is pl., hogy megbánta volna az A-bomba megépítését. Erről azonban szó sem lehetett: *„Nekem úgy tűnik, hogy Ön elfelejtette Guernica-t, Dachau-t, Coventry-t, Belsen-t és Varsót. Én azonban nem”* – így Oppenheimer.

Eddig és így a történet.

Az eltelt idő és események távlatából tekintve a dolgokat, ma bizonyos tanulságok vonhatók le, nemcsak azoknak, akiket az 50-es években minden héten kivezényeltek az utcára tüntetni a békéért és ...az amerikai imperializmus ellen.

Tény marad, hogy a SzU az atomtitkot a már jelzett utakon és eszközökkel szerezte meg. Sőt, ma pontosan ismert, hogy Klaus Fuchs¹³ német fizikus árulta el a SzU-nak az atomtitkot. Az is kirajzolódik manapság, hogy az akkori nagy, világot átfogó békemozgalomnak szüksége volt egy makulátlan szimbólumra is; erre a szerepre pedig Oppenheimer volt az ideális szereposztás: nagy tekintélyű atomtudós, meggyőződéses pacifista. De az ellenpólus perszonalifikációja sem maradt el, Teller Ede¹⁴ személyében, aki úgymond mindenben és feltétel nélkül a katonák kezére játszott, s akinek majd Reagan¹⁵ elnök alatt szemére fogják vetni az SDI-t is (Strategic Defense Initiative - Reagan elnök által 1983. III. 23-án közzétett védelmi kezdeményezés, célja földi és űrbéli ballisztikus rakéták elleni védelmi rendszer kiépítése.) Egy német interjúban panaszkolta fel keserű hangon, hogy életében háromszor kellett emigráljon: először Budapestről, má-

sodszor Berlinből, s most harmadszor, belső emigrációba. Ezen utóbbi a legfájdalmasabb – mondotta.

Amikor Oppenheimer nevezetes béke-kijelentéseit tette, Yehudi Menuhin¹⁶ a Vatikánban hangversenyezett, amiről egy interjúban elmondotta, hogy fiatalon mennyire meg is volt arról győződve, hogy ő ott a világbékét szolgálta. Hetvenévesen pedig így vélekedett: *„Tévedés azt hinni, hogy a béke békéből következik. A béke bátorság és harc eredménye.”*

Arra a kérdésre, politizáljon-e a tudós? – helyes lenne nemmel válaszolni. Igaz ugyan, hogy úgy a politika, mind a politikusok, mindig is szívesen díszítik magukat tudósokkal és művészekkel, mégis, a hatalom és a tudomány paritásáról elmélkedni igen haszontalan időöltés. Túlságosan eltérő jellegű a tárgy, valamint a szereplők alkata. A tudós általában rosszul politizál; aki pedig „jól” politizál, arról később ki szokott derülni, hogy „nem jó” tudós (volt).

Aki a zenészt fizeti, meg szokta szabni a játszott zeneszámot is – ez ugyebár közhelynek számító, lapos igazság. A hatalom és a tudományok ill. a kultúra viszonyáról sokan és sokféle-képpen írtak eddigelé; Karl Deutsch¹⁷ pedig így: *„ez (a viszony) nem más, mint a részeg viszonyulása a lámpavashoz: támaszt keres benne, nem (meg)világítást.”*

Legkésőbb 1989 után, úgy az írók mind a drámaírók is rájöhettek arra, amit Gino Cervi¹⁸ olasz színész, mediterrán könnyedséggel így fogalmazott meg: *„Mindig rossz, ha a színház politizál, s a politika színészkedik.”*

Mit kellene még hozzáfűzni?

A szereplők névjegyzéke a szövegbeni előfordulás sorrendjében és rövid lexikális adataik:

- Oppenheimer, Julius Robert** – német származású, US-amer. atomfizikus, részt vett a bomba megépítésében; gégerákban halt meg; (*1904-†1967)
- Fermi, Enrico** – a 20. sz. jelentős olasz atomfizikusa, Los Alamosban a Manhattan-program vezetője; /szavajárása volt: mindig zavarban vagyok, de egy magasabb síkon; gyomorrákban halt meg; (*1901-†1954)
- Szilárd Leo** – német-amerikai-magyar fizikus és molekulárbiológus, briliáns írói képességgel is megáldott; (*1898-†1964)
- Crick, Francis Harry Compton** – angol fizikus, biokémikus és genetikus, 1962-ben Nobel-díj Watson-nal a DNS-spirál modelljéért; bélrákban halt meg; (*1916-†2004)
- Oláh György** – US-amer.-magyar vegyész; Nobel-díj 1994-ben, a karbokationokért; (*1927-)
- Harsányi János** – vagy: John Charles Harsanyi – US-amer.- magyar közgazdász; Nobel-díj 1994-ben a játékelméletért; Alzheimer-betegségben szenvedett, szívelégtelenség okozta halálát; (*1920-†2000)
- Eisenhower, Dwight David** – ötcillagos tábornok, a 2. vh-ban a nyugati front, majd a NATO főparancsnoka, az USA 34. elnöke, Crohn-betegségben szenvedett, több infarktus után szíve végzett vele; (†1890-†1969);
- McCarthy, Joseph** – US-amer. politikus, republikánus szenátor, az amerikaellenes tevékenységet vizsgáló bizottság elnöke; (*1908-†1957)
- Einstein, Albert** – német Nobel-díjas fizikus /quantum-elmélet/ majd kidolgozta a relativitás elméletet; halálát a hasi aorta tágulatának a szakadása okozta; (*1879-†1955)
- Kennedy, John Fitzgerald** – az USA 35-ik elnöke; merénylet áldozata lett; (*1917-†1963)
- Kipphardt, Heinar** – tkp. Heinrich Mauritius Kipphardt – fogorvosit végzett német költő, író, drámaíró, a dokumentáris színműírodalom jelentős képviselője; nagysikerű drámája: In der Sache J. Robert Oppenheimer; 3 verskötet, 5 regény és 10 színmű szerzője; szívelégtelenség okozta halálát; (*1922-†1982)
- Bohr, Niels** – dán fizikus, Nobel-díj 1922-ben; szokása volt mondani: Aki a quantum-elméletől nem rémült meg, az nem értette meg; (*1885-†1962)
- Fuchs, Klaus** – német atomfizikus, meggyőződéses kommunista, KGB-ügynök; részt vett a Manhattan-tervben, átadta a SzU-nak az atomtitkot, majd 1950-59 között börtönben ült Angliában, szabadulása után az NDK-ban telepedett le; innen pedig Kinát jutatta az atombomba birtoklásához szükséges tudományos dokumentációhoz; (*1911-†1988)
- Teller Ede** – US-amer.-magyar fizikus, a H-bomba atyja; (*1908-†2003)
- Reagan, Ronald Wilson** – US-amer. filmszínész, republikánus politikus, az USA 40. elnöke 1981-89 között; Alzheimer-betegségben végezte életét; (*1911-†2004)
- Menuhin, Yehudi** – US-amer., svájci és brit állampolgárságú világhírű hegedűművész; (*1916-†1999)
- Deutsch, Karl Wolfgang** – a 20. sz. egyik legjelentősebb és leghatékonyabb politológusa; (*1912, Prága – †1992, Cambridge)
- Cervi, Gino** – olasz filmszínész, híres és népszerű lett a Don Camilo-ban játszott kommunista polgármester, Pepino, szerepe révén; (*1901-†1974)

A Marosvásárhelyi Orvostudományi és Gyógyszerészeti Egyetem 1961-ben végzett hallgatóinak 50 éves találkozásán elhangzott beszéd

Írta dr. Szatmáry F. Péter PhD szülész-nőgyógyász, egyetemi tanár

*Sok-sok szeretettel és ragaszkodással tisztelt tanáraink!
Kedves Mindnyájatok!*

Két héttel ezelőtt még fürödtem a mediterrán napsütésben és az Égei tengerben, gyűjtöttem a partra kisodort színes köveket, és úgy éreztem, igencsak jól érzem magam a bőrömben. Nemcsak azért, mert nem kellett reggelente korán felkelnem, hanem azért is, mert 24 órát folyamatosan együtt lehettem azzal, ki a kilenc unokám és gyermekeimen kívül az élet értelmét és szépségét jelenti számomra. Ő feleségem, Gitta.

A 2008-as év irodalmi Nobel-díjjal kitüntetett Le Clézio A láz című novelláskötetét vittem magammal. Nyaralás alatt – úgy gondoltam – be is fejezem. Gyorsan rájöttem viszont, hogy a szavakon kívül mást nem nagyon értek. Magyar szavak nyelvtanilag kifogástalanul összerakott halmazának bizonyult ez a számomra felettébb nehezen megérthető írás. Sajnáltam magam, no meg a nevezetessé lett író is – hogy úgy írta le mondanivalóját – ha egyáltalán volt neki ilyen –, hogy az számomra örök titok marad.

Egyébként automatikusnak nevezik az effajta írást. Jómagam úgy értelmezem, hogy az ilyen irodalmi termék nem más, mint papírra vetett kortikális mondanivaló, keveredve a tudatalattival. Talán nem tévedek, ha úgy képzelem el, mint gondolati vulkánként az emberi lélek mélyéről feltört folyékony lávát, mely szavak és gondolatok megkövült összeviszásokaként marad az utókorra.

A kötetet azzal a szándékkal olvastam ki, hátha mégis talállok egy gondolatot, egy gondolattöredéket, egy jópofa szófordulatot, egy egymáshoz ragasztott szópárt, mely érdekességénél fogva megjegyzésre érdemes lesz. És találtam. Egy olyan érdekes szótársítást találtam, amin ott a tengerparton elgondolkodtam, tetszett, és úgy véltem: akár mai hozzászólásom kiindulópontja is lehet netán.

Ez a szótársítás pedig a következő: „voltunk, mielőtt lettünk volna”. Ebből a szótársításból indulok ki, amikor röviden próbálom felvázolni előbb azt a történelmi hátteret, mely eddigi életünk „dísztetét” szolgáltatta, majd választ próbálok keresni arra, hogyan voltunk képesek eme történelmi környezetben, környezetünk és betegeink számára nagybetűs Embernek és Orvosnak maradni. Olyan kérdések ezek, melyekre 50 évvel orvossá válásunk után erdélyi magyar értelmiségiként is, kell, illik választ keresni.

I. „Orvosi lelet” életünk forgószínpadának történelmi hátteréről

Alcím: tragédiákról, diktatúrákról, a modernkori rabszolgákról és a lárvá társadalomról.

Kik is voltunk mielőtt lettünk volna?

Szüleinkkel együtt a tragédiák és diktatúrák próbaalanyai és elszenvedői.

Igen, hisz a két világhégés után szüleink szeme láttára tört darabokra otthonunk, hazájuk, bölcsőjük, Európa ezeréves

Magyarországa. Szemük láttára magyarok milliói kerültek idegen uralmak alá. Olyan idegenek keze alá, kiket valamikor mi befogadtunk, nekik megélhetést adtunk, kútfojkat ki-neveltük, templomokat és iskolákat építettünk, hogy fejlőd-hessenek, és, hogy otthon érezhessék magukat, sőt – infantilis politikai indíttatásból vonatot biztosítottunk nekik ingyen, hadd utazzanak arra a helyszínre, ahol minden lelkiismeretfurdalás nélkül, senkitől nem zavartatva elszakadási szándékukat kikiálthatták. Addig, míg mi, mint államalapítók háborúkban védve a hazát halomra haltunk s forradalmakban estünk el a ma sokat emlegetett szabadságért – az ő szabadságukért is – addig ők, a befogadottak a magyar tölggy árnyékában gyarapodtak s a peremkerületeken többségbe kerülve, kivárták azt a politikai pillanatot, amikor földjüket, hol laktak, új hazaként, magukénak követelhettek.

A ma gögös és arrogáns Európája ezt a történetet nem ismeri. Nem, mert a hely néki túl „balkán”.

Van egy nagyon régi angol közmondás: „who doesn't know his own history, will repeat it”, -magyarul, szabadon: aki saját családjá, tája, országa, földrésze történetét nem ismeri, meg fogja azt ismételni. És ez a lenézett, lekacagott Balkán mára beköltözött és költözik még ma is a még mindig gögös és arrogáns, de mára már megroggyant és identitását vesztett, tudatlanná vált, a másság elfogadására és a toleranciára nevelt Európába. És ez a megállíthatatlannak tűnő folyamat maga a büntetés, Európa történelmi léptékű büntetése. Félő, hogy kereszténységét nyíltan megtagadó és azt magától eltaszító földrészből, valamikor talán a közeljövőben iszlám terület lesz, az EU pedig ilyenformán csupán saját EU-TANÁZIAJÁT készíti elő, tudatlanul, tisztességtelenül, tehetségtelenül és tehetetlenül is. Fájó, és szégyenletes módon!

A tragédiára, melyet a haza szétdarabolatása jelentett tehát szüleink számára – gyógyírként „csupán” egy láthatatlan, akkor még meg sem fogalmazott, hihetetlenül értékes közösségmegtartó erő maradt, melyben mint alkotóelem, sok más mellett felismerhető volt az emberek hite, Istenbe vagy valami másba vetett hite, reménye a jövőben, az egymás iránti feltétel nélküli bizalom, és az egymást segítő képesség és készség, a közös gondolkodás, az egymással való törődés, a közös akarat. Valahogy, a „bent a bárány, kint a farkas” példája mintájára – az emberek szorosra zárták soraikat. Összefogtak! Talán, mint addig, soha. Ezt a „valamit”, ezt a közös sorsból fakadó összefogást és összetartozás-érzést nevezte el később a társadalomtudomány **társadalmi tőkének**.

Számunkra, európai, tételesen közép-európai és benne a Kárpát-medencei magyarság számára, – a megörökölt helyzeten kívül pontosan ennek a társadalmi tőkének a diktatúrák okozta darabokra szagztatása jelentette a tragédiát és jelenti ma is azt a történelmi közeget és keretet, melyben eddigi életünket kénytelenek voltunk leélni.

Ha az országot a két világháború, a társadalmi tőkét a XX századi diktatúrák két jól ismert formája tette tönkre: a kom-

munizmus és ezen egyetértő politikai ikerpár másik torzszülöttje: a neoliberális eszmerendszer. Szerencsénk volt mindkettőt meg tapasztalni.

Ezen diktatúrák célja a világ feletti hatalom átvétele és birtoklása. Ebben a folyamatban az országhatárok nem jelentenek korlátozó tényezőt. Közös a diktatúra e két formájában az erkölcsi nihilizmus, melyben az Isten helyébe az ember lép, illetéktelenül magának követelve élet és halál jogát. Közös az is, hogy e diktatúrákban a nemzet fogalmának tagadásán kívül politikai és emberi morálnak, demokratikus tisztességnek és normáknak nincs helyük.

Egy mástól a használt módszerekben és eszköztárban különböznek. Míg a kommunizmusban a pénzzé és a fegyveré volt a főszerep, a neoliberális világban a fegyver szerepét a szó veszi át, a média-közvetítette véleményterror diktatúrájának formájában. Így a kommunizmusban eszközként használt fizikai megsemmisítést a neoliberális gondolati rendőrség által levezényelt erkölcsi likvidálás váltja fel.

A képlet, mely mentén ma a diktatúra mindent és mindenkit, minden és mindenki ellen fordítva elpusztítja és felemészti a társadalmi tőkét, végtelenül egyszerű: mindenki gyanús, fasiszta, antiszemita, idegenellenes, rasszista, nacionalista és kirekesztő, aki nem baloldali vagy liberális.

A társadalmi tőke lebontását két támadási pont párhuzamos leépítésével valósítják meg. Az egyik célpont az állam, melynek szerepét át kívánják venni egész ipari és mezőgazdasági ágazatok magánkézbe juttatása, a közvagyon eddig soha nem tapasztalt méretű kiürítése révén. Így alakították ki a „határokon átfelőlő” ún. „magánállamokat”, melyek sikeresen ragadták eddig is, ragadják ma is magukhoz a nemzetek szinte teljes anyagi és tudásvagyonát. A folyamat végén így jön létre a leszegényített s így a jobbra tehetetlen állam.

A másik célpont maga az ember, akit mint társadalmi lényt próbáltak és szándékoznak folyamatosan előemberré silányítani. Teszik mindezt az oktatás tudatos, kitartó tönkretételével. A rombolást az alapoknál kezdték akkor, amikor áldemokráciájuk védőszárnya alatt nyúltak a jogok és kötelességek témájához. Áljogot adtak a diákoknak, sugallva: jogodban van nem tanulni vagy akár tanárt is verni következmények nélkül, mindezt természetesen kötelességeik említése nélkül, - másrészt teljesíthetetlen és megalázó kötelességeket írtak elő a tanároknak, - mondván: kötelességed átengedni a semmit nem tudó diákok, miközben elvették tőlük a diákok fegyelmezésére és nevelésére vonatkozó összes eszközt és jogot.

Ily módon jön létre az az előembertípus, aki írni, olvasni nem biztos, hogy tud, ha képes viszont olvasni, nem biztos, hogy érti azt, amit olvas. Ő a semmihez sem értőn „nagy függő”. Ő az újkor funkcionális analfabétája, akinek érzelmvilága a központi idegrendszer szintjéről a köldöke alá került, aki gondolkodni nem tud, önálló gondolata nincs, szabad véleményformáló képessége nincs, aki befolyásolható és irányítható, aki bármit megesszik, amit eléje tesznek, és úgy gondolkodik, ahogy azt tőle megkívánják. Ő az ember alatti ember, „a nagy senki”! Ezt az embertípust nevezte az ókorban Euripidész „rabszolgának”.

Eme embertípusnak istene a pénz, bálványai pedig a

show-műsorokban fellépő, magamutogató „csillagok”, a pártkapcsolati tőkével nagy pénzeket szakító üzletember, az adókerülő, a csaló, a törvénytelenül és segélyekből gazdagodó, no meg természetesen a szexuálisan abberáltak és drogok széles skálája. Ezen társaság közös tulajdonsága, hogy pénzüket nem munkával szerzik, hisz a média megtanította nekik: ma a munkával szerzett pénz csupán egy kis lekacagott aprópénz!

Belőlük, az újkor rabszolgáiból áll össze zömében az a tömeg, mely az ún. rendszer- vagy nevezhetjük inkább tulajdonosváltáskor csupán felejteni és fogyasztani szeretett volna. Felejteni a diktatúrát és konzumálni - ha lehet minél kevesebb munkával vagy netán anélkül- mindent miről a diktatúrában lemaradt.

A zömében ilyen előemberekből álló társadalom dominánsan fogyasztásra koncentráló, s benne már csak elvétve található olyan egyedek is, kik gondolkodásra és alkotó munkára is képesek. Ez a társadalom: halott!

Talán élhetnek egy, a biológiából, tételesen a rovartanból vett mintával: azt a köztes állapotot, melyen keresztül a rovarok elérik végleges, kifejtett állapotukat - az imágót -, lárvának vagy bábnak nevezik. Ritkán, de megtörténik, hogy a rovar normális fejlődése megtörik, megtorpan, s a báb-állapotánál ér véget. Ez a báb- vagy lávaforma aztán ivaréretté válva önmagához hasonló, tökéletlen, beteljesületlen formákat hoz létre. A hasonlat sajnos, tökéletesen alkalmazható a mára kialakult társadalomra.....

Így néz ki tehát, legalábbis az én olvasatomban - az előemberekből vagy újkori rabszolgákból összeállt fogyasztói vagy „lárva-társadalom”. Ennek az ember- és társadalomtípusnak a „megalkotása” kellett ahhoz, hogy egy fantasztikus aprólékossgal és hozzáértéssel kidolgozott menetrend mentén elinduljon az a folyamat, melynek utolsó láncszeme, tehát célja is egyben -a demográfiailag folyamatosan leszálló ágon lévő, mozgó ország/ok/ tönkretétele, ha tetszik „fegyvernélküli átvétele”, benne egy atomizált „báb-társadalommal” és a porig rombolt társadalmi tőkével.

Hát ebben a történelmi közegben és lárva-fejlettségi szintre süllyesztett társadalomban élünk, élünk, kellett és kell továbbra is megmaradnunk gondolkodásra és alkotásra képes értelmiséginek, magyarnak, erdélyi magyar értelmiséginek, nagybetűs Embernek és Orvosnak.

Valami nagyon-nagyon elromlott, valahogy úgy tűnik, hogy az a félelmetes jövődőlés, melyet még halála előtt Pál apostol megfogalmazott és elkerülésére óva intette a keresztény

Világot - itt van: már az ajtón kopogtat. Ő látni vélte, hogy a világ vége előtt bekövetkezik a keresztény hittől és vele együtt az erkölcsből való tömeges elfordulás. Az elpártolást görögül apostaziának nevezik. Annak a neve, aki az ajtón kopogtat: az apostazia. Vagy már be is nyitott ő?

„Fiamból idegbeteg lett, nem bírta a változásokat
És elnéztem az unokámat, látom, hogy gyöngye alak;
Hogy lesznek ezek túlélők? Hogy élnek mindezt túl?

Valami itt nagyon eltörött, valami itt nagyon korcsosul” – énekelte még ezelőtt két évvel Cseh Tamás Bereményi Géza sorait. Szavai ma aktuálisabbak, mint valaha.

II. Hogyan tudtuk mindezt átvészelni?

Alcím: az azonosságtudatról

A diktatúrák és tragédiák szellemi és fizikai szeméttel terhelt világában, melyet Cornac McCarthy oly mesterien és megrendítően ábrázolt a *Nem vénnek való vidék* és *Az út* című látomásregényeiben, s melyekben felvázolja azt a történelmi mértékben közelinek mondható nihilisztikus jövőt, melyből az út már sehová sem vezet – tehát ebben a világban hogy tudtunk embernek megmaradni? Hogyan nem lett belőlünk a szocialista kéregalatti szintre zsugorított diktatúravilág ember alatti embere? Meghajoltunk, mint a fű Sütő András fogalomvilágában? S ha így van, hogy is van az a történet az egyenesen maradt gerincről?

Kerestem a lehetséges magyarázatokat, gondolom, rájöttem a válaszra. A magam lehetséges magyarázata, mely egyetlen szóval kifejezhető: azonosságtudat, de mondhatnám: öntudat. Bővebben egy kicsit: kőkemény identitástudat. Igen. Nekünk erős, otthonról hozott és e falak között gazdagított-csiszolt határozott azonosságtudatunk volt és van ma is. Ez volt és ez az a pajzs ma is, ami megvédett minket minden szellemi mocsoktól s tartott meg mindannyiunkat családuknak és hivatásunknak!

Lassan, észrevétlenül alakult ki és épült fel bennünk. Otthon és e történelmi falak között szüleink és tanáraink egyszerűen életvitelükkel szolgáltatnak példát, mi pedig szorgos hangyaként építettük be ezeket saját fejlődő, alakuló személyiségünkbe. Az Ő életvitelük és így, - meggyőződésem, hogy a miénk is – a zsidó-keresztény erkölcsrend és a nemzeti azonosságtudat sziklaszilárd alapján nyugodott és nyugszik ma is. Pillérei a hit, a szeretet, az együttérző segítőkészség, az erkölcs, a korlátok – többek között a magam korlátainak és a mértékeknek, mint fogalomnak az ismerete és napi szinten történő tiszteletben tartása és még sok minden, a Tízparancsolatba foglalt fogalom.

Idegen környezetbe kellett kerülnöm, hogy a magam, addig különálló azonosságkockái összeálljanak, valahogy formát, alakot öltsenek. Egyszer csak tudatosult bennem, hogy van egy olyan fogalom, amit úgy neveznek, hogy azonosságtudat, és nekem valami ilyen vagy ehhez hasonlóm van. Legalábbis az az identitástudatom van, amit én, az általam már birtokolt alkotóelemekből összeraktam.

Elmondom. Az én azonosságtudatom négy elemből áll: a **nemzettudat, istentudat, család- és hivatástudat**. Magyarázom.

Nemzettudat

Azt jelenti, hogy tudom: magyar vagyok. Büszke vagyok rá. Büszke, mert nagyjából, - hangsúlyoznám: nagyjából csupán, de ismerni vélem nemzetem történetét. Minthogy minket annakidején megfosztottak attól a lehetőségtől, hogy középiskolai tantárgyként tanulhassuk nemzeti történelmünket – ez a tárgyi tudás csak lassan, apró mozaikkockákból állt és áll össze a mai napig. Gondolom, viszont, hogy nem vagyok egyedül azzal a véleménnyel, mely szerint nem az évszámok tudásától és az országvezetők uralkodásának sorrendjétől alakul ki egy nemzettudat. Vélem, hogy a nemzeti azonosságtudat a történelemkönyvek és regények, novellák és

versek sorközeiből kisugárzó üzenetekből, azoknak a magukat magyarnak valló-érző és a magyar valamint az egyetemes világot gazdagabbá tevő tudósok, művészek, írók, költők, festők, zeneszerzők, sportolók ismeretéből, a magyar paraszt földhöz ragaszkodásának tiszteletéből, a magyar munkáskéz hozzáértő munkájának és munkaszeretetének megbecsüléséből és a hajdani szülő- és egyetemi városod rajongó szeretetéből, valamint sok más apró tényezőből áll össze. Ez a fajta nemzeti büszkeség, - mely ellentéte a kommunista és neoliberális internacionalizmusnak – semmiképp nem címkézhető negatív előjellel.

Ellenkezőleg, az egészséges nemzettudat tiszteletet parancsoló és tiszteletre méltó, minden nem magyar ember részéről, aki hasonló tudatot és érzést magáénak vall. Mint ahogy a ma magát demokratikusnak és toleránsnak nevező Európában az sem lehet elítélendő, ha egy egészséges nemzettudatból fakadó őszinte véleménynyilvánítás valakinek esetleg nehezebben elviselhető.

Például: ha kifejezem azon fájdalmaimat, hogy már nem éppen fiatalon azért éreztem és léptem meg az országváltás imperativusát, mert szülő- és egyetemi városaimat, s vele együtt az ifjúságomat tölem, tőlünk ellopták, és számomra, számunkra idegenné tették úgy, hogy az utcák nyelvét változtatták meg egy teljesen idegen kultúrából kitépett és idehozott emberek betelepítése révén, - akkor ez a nekem nagyon fájó tény, egyszerűen azért nem lehet bemocskolandó és elítélendő, mert igazság, még akkor is, ha az én és a mi igazságunk, sőt mi több, egy sajnálatos, elvitathatatlan és megcáfolhatatlan valóság.

Márai írja valahol az egyik Naplójában: „*A haza nem csak föld és hegy, ősök és hősök, kenyér és táj, - nem – a haza te magad vagy*”. Úgy érzem, hogy a bennünk lakó egészséges nemzettudat által, a haza sorsa iránti aggodást természetes érzésnek véve - Márainak igaza van: a haza ennek a mi generációnknak tényleg a lelkében van!

Istentudat, de mondhatnám hit, vagy még másképpen: erkölcsrend az identitástudat második alkotóeleme. Ez nem tévesztendő össze az aktív vallásgyakorlattal. A több mint kétezer éves Európa ezen érték- és erkölcsrend mentén jött létre, alkotta és építette fel magát. A Tízparancsolatban foglalt értékrend többek között a visszatartó erő, az emberi gondolatnak és cselekedetnek határt, keretet, mértéket és sorrendet szabó értéktár. A benne foglaltak nélkül nincs rend, van viszont folyamatosan meg- és agyonmagyarázott káosz. Ezt az értékrendet rendítette meg és kérdőjelezte meg az első világháború. Megjelennek azok az elmék, eszmék, melyek megkérdőjelezzik Isten valóságosságát és vele együtt a keresztény értékrend mindenekfelettségét; ezen új tanok alapján a pénz és az érdek a történelemben addig nem tapasztalt hangsúlyossággal került minden érték fölé; a művészet terén olyan alaptételeket fogalmaznak meg, melyekkel szerették volna elfeledtetni a múltat, hisz a múlt értékei nem tudták meg nem történtté tenni a világháború szörnyűségeit – és valami újat szándékoztak építeni a művészetben, teljesen az alapoktól; és végezetül az erkölcsöt az „izmusok” próbálják helyettesíteni, mindegyikük megvalósítva a saját erkölcsnek nevezett „rendjét”. Az ateista

kommunizmus is ezt tette. Minden „izmus-erkölcs” rövidéletűnek bizonyult, egyszerűen azért, mert nem értéket, hanem érdeket képviselt. Lón tehát az erkölcstelenség, vele együtt a szabadság helyett a szabadosság, hit helyett a folyamatos gyanakvás, kötelesség helyett a jogok hangsúlyozása, a mérték helyett a mértéktelenség, a szolidaritás helyett a kegyetlenség és a gátlástalan énközpontúság.

En ezzel az értékvesztett, érdekközpontú, gátlástalan és erkölcstelen világszemlélettel magyarázom Trianon tragédiáját is, hisz a demokrácia ernyője alá bújtatott önrendelkezési jog égisze alatt a győztesek „csupán” az igazi demokrácia alapelemét: a népszavazást mellőzve hozták meg az akkor igazságosnak, később tragikus tévedésnek elismert döntésüket. A tévedés be- vagy elismerése, ne adja Isten helyrehozatala, demokrácia ide- vagy oda, - nem számít. Egy dolog számított és számít ma is: az érdek és a pénz!

A nőből és férfiből, valamint utódokból álló **család** az identitástudat harmadik eleme, a társadalom, a nemzet folyamatos létét és megmaradását biztosító alappillére. Az a szent hely, ahol a megfogant, majd megszületett utód szeretetet kap, ahol a földi életéhez való tudás első kockáival találkozódik. Az e típusú családtól eltérő abberációk nem tekintethők családnak!

Minthogy a család az egyén azonosságtudatának egyik legkeményebb eleme, a mindent maga alá gyűrni szándékozó neoliberális program egyik célpontja is. Ez a tan teszi ki helyette a kínálati polcra a magát megvalósító szinglit és a homo sapienst helyettesítő, kedves-intelligens, magátmutogató genetikai sikertörténet tárgyát: a homo(-)sexualist.

Végül, de nem utolsó sorban az identitástudatom negyedik alkotóeleme a **hivatástudat**. Gondolom, mindenki közülünk elsősorban azért lett orvos, mert az orvoslást érezte szívéhez a legközelebb álló foglalkozásnak. Ma a műveltnek ön-nevezett un. nyugati világban – tisztelet a kivételnek – azért megy valaki orvosegyetemre, mert a lényegesen jobban jövedelmező munkákat tanító szakokra nem kerülhetett be. Ma nem az orvosi szakma örvend a legnagyobb társadalmi megbecsülésnek sehol a világban. Ezért gondolom, hogy bárhol is gyakoroljon egy orvos, hivatástudatra szüksége van ahhoz, hogy kérdezni, kezét a beteg karjára tenni, megsimogatni, ágyszélre leülni, vigasztalni, - egyszóval gyógyítani tudjon!

Ma, ebben a neoliberálissá alakított környezetben ritka kivétellel hivatásgyakorlásról nem beszélhetünk. Ha csak azt a tényt említem, hogy egy szerzett diplomának legtöbbször ma már köze sincs a pénzért végzett munkához, mindent elmondtam – gondolom – erről a témáról.

Meggyőződésem, hogy az identitástudat általam felvázolt alkotóelemeit valamikor, mondjuk még ifjú, fogékony-képlékeny korszakunkban a magunk jellem-mozaikképébe beépítettük. Biztos vagyok benne, hisz csak így lehettünk nagybetűs Emberek és lehettünk hivatást gyakorló Orvosok.

Szüleinken kívül köszönet ezért e csodás, nekünk immár történelmi épület falai között minket - szinte a késő pubertásban idekerülteket - nemcsak tanító, de szüleink helyett is **nevelő tanárainknak**. Kimondatlanul is, komoly céltudatos-sággal, sok-sok gyöngédséggel, tapintattal és óvó szeretettel

tanítottak és neveltek nemcsak orvosnak, hanem majdani erdélyi magyar értelmiséginek is.

Az ő védőszárnyuk alatt tudtunk olyan nemzedékké alakulni, akik számára az adott szónak becsülete van, a „nem” az „nem” az „igen” az „igen”, akik beszélni tudunk, ha kell több nyelven is, - gondolkodni tudunk, és ezeket a gondolatokat ki is tudjuk fejezni, véleményünk van fontosabb, bennünket és környezetünket érintő eseményekről, s ezeket, ha van kivel, meg tudjuk vitatni. Kultúrát igénylő, magyarságunkat megvalló nemzedékké lettünk. Mi mosolyogni tudunk, tudunk szeretni, tudunk szeretet adni és kapni egyaránt s nem utolsó sorban tudunk boldognak lenni.

Igen, tudjuk mindezt, mert életünket még akkor is, ha valaki ateistának tudta magát, - egy európai zsidó-keresztény gyökerű erkölcsi norma keretein belül éltük és éljük ma is! Ezért tanárainknak, mint másodszüleinknek örök hálával tartozunk. Nagy, igen nagy adósság ez, de semmiképp nem teher. Szívesen fizetjük vissza még ma is. Úgy, hogy gondolunk rájuk, és beszélünk róluk. Csak így maradhatnak ők meg nekünk örökké élőknek!

És végezetül.

Lassan a lantot a lábhoz tesszük. Egy 50 éves jubileumon nem szerénytelenség, ha megkérdezzük magunktól: **mit is hagytunk hátra, mit vegyen át tőlünk az utánunk következő generáció?** A válasz igen egyszerű: mindent, amit előbb a láthatatlan, soha el nem vehető azonosságtudatról elmondtam. A **példát** hagyjuk hátra! Nem a pénz és a vagyon a nagy kincs. Ha valaki dolgozik, az előteremthető, ha tudása átlag feletti és ez emberséggel, szorgalommal és alázattal párosul, az anyagiakon kívül a tiszteletet is megkapja. Ami viszont nem teremthető elő, az a lelki gazdagságot gyarapító, nagybetűs Embert formáló identitástudat. Ezt a kincset, ezt a magunkban őrzött drága kincset kell átadnunk. Igen: a nemzettudatot és hagyománytiszteletet, az istentudatot és erkölcsrendet, a család- és hivatástudatot kell a következő generáció szimbolikus hátizsákjába becsomagolnunk. Útravalónak. Erről a láthatatlan kincsről kell sokat beszélnünk gyermekeinknek, unokáinknak, barátainknak, ismerőseinknek, a sok-sok félrevezetettnek és szellemi süket-némává tett nemzettársainknak. Magyar megmaradásunkért!

„Mi voltunk, mielőtt lettünk volna” – volt indítómondatom. Mindenikünk megvizsgálhatja, hogy mi is volt, mielőtt „lett volna”. Mi volt, milyen utat és utakat, kacsaringó és egyenes, fel- és le-utakat járt be életében, járt-e vagy sem, kellett vagy nem, kellett, volna vagy nem, jó lett volna vagy sem járnia azon a bizonyos bibliai damaszkuszi úton.

Nézz magadba, próbáld meg, merj magadba nézni, próbáld lepergetni azt a bizonyos filmet az előző 22, illetve az utóbbi 50 évről, hátha netán tartozásod van, hátha egyszer megbántottál valakit, s tartozol a bocsánatkéréssel, tartozol netán egy mosollyal, egy „köszönömmel”, egy simogatással, - s ha ezt mind megtennéd – akkor, igen akkor mondhatod el – s megint csak a Bibliából idézek: „az utat bejártam, a feladatot teljesítettem.”

Ehhez is és sok minden máshoz is, amit Te, meg Te szeretnél elérni e földi életben, - kérem isten segítségét és áldását!

Értelmiségiek nyílt levele az erdélyi magyar felsőoktatásért

1989 óta próbálkozik az erdélyi magyarság, hogy gyermekeink számára elfogadható keretekben biztosítsa felsőoktatási szinten az anyanyelvi oktatás lehetőségét. Hogy ebben rendkívül sokan érdekeltek vagyunk, az kétségtelen. Hogy mennyire fontos ez a kérdés, arról csak annyit, hogy az egyetemi oktatás biztosítja a magyar értelmiség utánpótlását, ugyancsak ez a gyermekeinket anyanyelven oktató tanerőket is. Ezidáig e vonatkozásban, számtalan kormányzati és kormányon kívüli szereplésünk ellenére, csak részleges eredményeket értünk el. Ennek számos oka van, elsősorban a politikai akarat hiánya.. De legalább annyira számított a megígért oktatási stratégia hiánya, vagy az, hogy egyszerre több, néha egymást zavaró célt is kitűztünk magunk elé. Ezért, aki változást, azaz eredményt akar e téren elérni, annak ezen a helyzeten kell változtatnia, mind a román, mind pedig magyar részen.

Mivel az oktatás kérdése nem a mát érinti és befolyásolja elsődlegesen, hanem a holnapot, azaz a jövőt, semmiképpen sem állíthatók ezzel az igényünkkel szembe a gazdasági, szociális kérdések elsőbbségét hangoztató vélemények. Különben is hangsúlyosan fölvethető a kérdés, kik, és főleg miért nem tartják ma fontosnak ezt a kérdést, mert ezt a véleményt számon lehet és számon kell kérni rajtuk. Ma, amikor több magyar politikai szervezet is felvállalta érdekeink, így az oktatási kérdések védelmét/megoldását és remélhetőleg nem csak papíron, nyílt állásfoglalást és főleg cselekvést várunk el azoktól, akik ezt megtehetik. Gondolunk itt és most elsősorban a parlamenti képviselőinkre. A jelenlegi politikai helyzetben igenis lépni kell a magyar felsőoktatás ügyében, igenis élni kell a törvények adta lehetőséggel.

Rendkívül sajnálatos mindaz, ami a MOGYE-n történt az elmúlt években és főleg nemrégiben. Kétségtelen, hogy ott egy olyan törekvéstről van szó, melynek egyértelmű célja a magyar nyelvű oktatás elszorvasztása/felszámolása, azaz olyan hátrányos helyzetbe kívánják hozni az ottani magyar orvos- és gyógyszerészképzést, amelyből soha többé ki nem lábalhat és örökre ki lenne szolgáltatva egy egészen más hozzáállású közösség döntéseinek (amúgy azon az egyetemen, amelyet egykor éppen a magyar nyelvű oktatás érdekében kezdeményeztek elődeink). Ha ilyen konfliktusra nem is került sor a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetemen, bár szomorú tapasztalataink ott is vannak, de végkicsengésében és távlatilag nem sokkal jobb a helyzet ott sem. Ugyanis, a

történelmi előzmények és hagyományok ellenére (ld. 1872., a Kolozsvári Tudományegyetem alapítása) a kolozsvári egyetem magyar közössége nem rendelkezik olyan jogi státusszal, amely lehetővé tenné, hogy maga döntsön a magyar nyelvű oktatás sorsáról. Az egyetem chartája ugyanis ezt nem biztosítja.

Az új Tanügyi törvény számos vonatkozásban új helyzetet teremtett (ld. Tanügyi törvény 135. cikkely), amelynek vannak ugyan magyar vonatkozásban is árnyoldalai, de számos, számunkra pozitív kitétele van, amellyel élni lehet és élni kell. Ugyanis cseppet sem elvetendőek az úgynevezett multikulturális egyetemek esetében megfogalmazott szervezési struktúrák, melyek segítségével elejét lehetne venni az esetenként burkolt vagy mind nyíltabb konfliktusoknak, anélkül, hogy bárki vesztesnek érezhetné magát!

A „departament”-nek nevezett új struktúrák, lehetővé tették (eltekintve néhány kivételtől, elsőként a MOGYE esetétől), hogy szakonként úgymond „magyar tagozatok” jöjjenek létre, a teljes értékű magyar oktatás képzetét keltve. Valójában a „departament” csak a magyar nyelvű felsőoktatás alsó lépcsőfoka, amely a mai helyzetnek teremt törvényes keretet, de nem változtat rajta pozitív vonatkozásban, azaz nem lép előre. Holott ezt a törvényt lehetővé teszi!

Miről is van szó? Arról, hogy igényeinknek megfelelően tartalommal kellene megtölteni a törvény adta lehetőségeket. A törvény a más nyelven történő oktatás számára három szervezési struktúrát határoz meg, a már említett „departamentet”, a „vonalat” és a „szekciót”.

A „vonal” még egy előző ciklusban valójában megvalósult Kolozsváron, amikor minden karon létrejött lényegében egy magyar oktatási struktúra, beleértve a titkárnőket is, de mint olyan a „vonal”, ha mégúgy szerepel is a törvényben, nem egy olyan keret, amely a mához képest többletjogosítványokat biztosítana.

Van azonban egy, a törvény által is biztosított olyan struktúra, amelyik igazi tagozatot jelent, és amelyiknek a neve a már említett „secsie”. A többi szervezeti struktúrával szemben ez valóban tagozat, a szó igazi értelmében. Ennek létrejöttékor a magyar egyetemi közösség tényleg a román egyetemi közösségnek egyenlő partnere lenne, amennyiben ennek létezését kimondaná az egyetemi charta. A tényleges egyenlőség abban mutatkozik meg, hogy a törvényalkotó biztosítja a tagozatnak (secsie) az önálló döntési jogot, ugyanis

Tisztelt erdélyi magyar orvoskollegák!

Egy rendkívüli megtiszteltetés jutott osztályrészüül az erdélyi magyar fogorvos társadalomnak.

A Budapesti Semmelweis Orvostudományi Egyetem rektora és a Magyar Tudományos Akadémia vezető testülete 2011. november 11-én a Dies Academiae ünnepség keretében Doctor Honoris Causa kitüntető címet nyújtotta át prof. dr. Bocskay István tanár úrnak. Méltó főhajtás ez a momentum a 84. életévébe lépett, háromszoros volt dékán életműve, nemzeti megmaradásunkért küzdő példás egyénisége és a keresztény értékrendet erkölcsi fogódzóként valló és vállaló orvos szakmai és

emberi nagysága előtt. Az oktató, nevelő, kutató, publikáló, gyógyító, muzsikáló és gerinccességéből példamutató tanárembernek szívből gratulál minden volt diákja, tanártársai, ismerősei és ismeretlen tisztelői. Egészséget és bölcsességben nemes, boldog, értelmes-hosszú életet kívánunk, professzor úr!

Ha helyesen és emelt fővel értékeljük múltunkat, a mában emberpróbáló sorsunk biztosan jobbra fordul a jövőben!

Vivat academia, Vivat professores! Semper sint in flore!

Prof. Dr. Matekovits György
Temesvár, 2011. 10. 18-án

a törvény ezt a szervezési formát egyetemi autonómiával ruházta fel. Ez még nyilván nem az önálló állami magyar egyetem. De számunkra ez lenne/lehetne a tényleges előrelépés az eddigiekhez képest, ez lenne számunkra a ma kérhető minimum, amihez ragaszkodnunk kell, ma jobban, mint bármikor. Tehát, enyhén szólva önáltatásnak, mi több, becsapásnak érezzük, amikor a MOGYE esetében magyar tagozatról beszélnek, de amikor Kolozsváron is beérik a „departament”-nek nevezett szervezési formával. A marosvásárhelyi vita megtévesztő, és az „elvett helyett visszaadom” taktikával eredményként mutatja fel azt, ami legjobb esetben is egy helyben topogást jelent, semmi többet.

A kérdés: kinek áll érdekében megtéveszteni a magyar közvéleményt (nyilván azokon kívül, akik hivatalból ellenzik a magyar felsőoktatás működését, ill. annak ellátását a megfelelő egzisztenciát és jövőt biztosító jogosítványokkal)? A szavakkal játszva, miért nevezzük tagozatnak azt, ami már csak azért sem az, mert ott nem egy tantárgyat nem magyarul tanítanak. Ha már nem sikerült a 21 év alatt tető alá hozni az önálló állami magyar egyetemet, miért félünk ma kérni azt, amit megenged a törvény, azaz előír, mint lehetőséget. Miért ez a visszafogottság? Akik tehetnék, miért nem kérik azt, amire van mód?

Ennek egyedüli feltétele, hogy az egyetemi chartaban Marosvásárhelyt és Kolozsváron ne csak a „departament”

szerepeljen, hanem mint tényleges eredmény a tagozat, azaz a „SESIE”, mint a magyar egyetemi közösség szervezeti megjelenítése.

Mindezekért felkérünk mindenkit, aki ebben a kérdésben állást foglalhat és megteheti a megfelelő politikai lépéseket, de azokat is, akik befolyásolni tudják parlamenti képviselőnket, hassanak oda, hogy kérjük azt, ami bennünket törvényileg is megillet, és ami a mai nehéz gazdasági helyzetben enyhítené azon a nyomáson, amely ránehezedik Románia egész társadalmára, sikerélményt biztosítva román és magyar politikai tényezőknek egyaránt.

Kolozsvár, 2011. október 31.

A levelet aláírják:

Adorjáni Dezső, Balázs Márton, Balázs Sándor, Benkő Samu, Boér Ferenc, Bozsó Imre Lehel, Brassai Zoltán, Csávossy György, Csűry Bálint, Dávid Gyula, Dudutz Gyöngyike, Dukrét Géza, Egyed Ákos, Gergely Balázs, Guttmann Mihály, Hollanda Dénes, Izsák Balázs, Jakab Ilona, Jancsó Árpád, Juhász Tamás, Kántor Lajos, Kincses Előd, Kincses Ajatay Mária, Kisgyörgy Zoltán, Kolumbán József, Köllő Gábor, Kötő József, László Bakk Anikó, Lászlóffy Csaba, Máté János, Molnos Lajos, Nagy Tóth Ferenc, Pap Géza, Péter Mihály, Sipos Gábor, Sipos László, Sylvester Lajos, Szász Jenő, Szilágyi István, Toró T. Tibor, Uray Zoltán, Vekov Károly, Wanek Ferenc

Nyílt levél

A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem Szenátusának

Az egyetem 1961-ben végzett hallgatói gyűlteke össze ma az országból és külföldről, hogy megünnepeljék az 50 éves évfordulót. A mi korosztályunk anyanyelvén, tehát magyarul sajátította el az orvosi ismereteket. Az egyetem akkor még magyar nyelvű oktatási intézmény volt.

Ez abban az időben még természetes volt, még az úgynevezett népi demokrácia, a kommunizmus idején is. Ez az évfolyam volt egyben az utolsó, amelyik kizárólag anyanyelvén tanult és vizsgázott. A magyar anyanyelvén megszerzett tudással évfolyamunk minden tagja Románia egész területén, így a tisztán románok lakta moldovai településeken is dicséretesen, lelkiismeretesen, az esküjének megfelelően végezte gyógyító munkáját. Később, a szakosodás folyamán az összes vizsgát és versenyvizsgát román nyelven tettük le, sikeresen. Az elmúlt 50 év életműve bizonyítja, hogy az évfolyam minden tagja szakmailag és etikailag teljes odaadással tett eleget az orvosi és gyógyszerészeti hivatás minden elvárásának.

Életművünk feljogosít arra, hogy a leghatározottabban elítéljük a Szenátus döntését a magyar tagozatok törvény által is biztosított visszaállításának elutasításáról. Semmilyen szenátusi autonómia nem ok arra, hogy megfosszon egy népközösséget demokratikus jogaitól, így az anyanyelven tanulás jogától.

Ismételten felhívjuk a Szenátus demokratikusan gondolkodó, az európai szellemet képviselő tagjait, hogy vizsgálják felül határozatukat, és hozzanak helyes döntést, amely megfelel az ország és az európai közösség normáinak.

Kelt Marosvásárhelyen 2011. szeptember 9-én.

Az Egyetem 1961-ben végzett hallgatói nevében

Dr. László Dénes

Fentiekhez lapunk a következőket látja szükségesnek hozzáfűzni

A MOGYE szenátusának tisztában kéne lennie azzal, hogy az intézeti autonómia nemcsak jogokat, de kötelességeket is jelent. Jogaikkal minden jel szerint tisztában vannak: joguk van a kiközösítésre, a törvények lábba tiprására, a velük együtt élő közösség megalázására. Joguk van a felejtésre, annak szem elől tévesztésére, hogy a tisztán magyar egyetemet hogyan románosították el fokozatosan, hogyan szorult ki belőle a magyar szó. Ezek után logikusnak mondható, hogy megfelelkeznek alapvető kötelességeikről: kötelesek lennének a vezetésük alá rendelt közösség számára a legkedvezőbb, tehát anyanyelvi feltételeket biztosítani a tudás megszerzéséhez, a szakmai egyéniség kialakításához. Kötelességük lenne tiszteletben tartani az alapvető emberi jogokat, az egyenlőség és az együttélés alapszabályait. Kötelességük lenne figyelembe venni az orvosi hivatás alaptörvényét: *nil nocere* - nem ártani - a ránk bízottaknak, sem fizikailag, sem lelkieken. Figyelembe venni az emberi kultúra egyik alaptörvényét: *ne ölj* - lelket sem, népet sem!

Minden jel szerint azonban mindezt felülírja az évszázados szent cél, az „idegenektől” mentes Nagyrománia mielőbbi létrehozásának imperatívusza, és ennek ott, helyi szinten kiváló eszköze az „egyetemi autonómia”. Pillanatig se jelent gondot nekik a nyilvánvaló tény, hogy az autonómia nem jelenthet öntörvényűséget, feloldozást az emberi és isteni törvények betartási kötelezettsége alól, és üres frázis marad itt a szép elv, miszerint a 21. században új idők új követelményeinek csak újszerű gondolkodással és gyakorlattal lehet megfelelni. Szemükben – nem alaptalanul – potyemkin-építmény az egész EU, benne saját tagságuk, és az új idők számukra bizonyára csak a magyarság teljes eltűnése után fognak eljönni.

A cinkos országos egyetértés közepette „felülről” csupán látszatintézkedések várhatóak, kérdés tehát, hogy a helyi és az összmagyarság mekkora erőt tud felmutatni. Példaértékű, messze mutató lehet e küzdelem végeredménye.

Csapó Endre

Meddig magyar a magyar idegenben?

Először is arra feleljünk: mi a magyar, ki a magyar? Ennek a kérdésnek óriási irodalma van, el is lehet benne veszni. Nem lépünk be e sűrű rengetegbe, nekünk most nem tudományos, nem irodalmi, nem érzelmi válasz kell. A célpont, ami felé tartunk ebben az írásban, elfogad egy költői meghatározást:

*Magyarok voltak Magyarország nélkül,
Magyarok vannak Magyarország nélkül,
Magyarok lesznek Magyarország nélkül,
Mert az országnál mélyebb a magyarság!*

Kizárjuk tehát a fajelméletet, az állampolgárságot, a születési helyet, és talán a magyar nyelv használatát is. Nem vesszük figyelembe azt a rossz szokást, hogy aki nem tetszik, megtagadjuk tőle magyar voltát. Amihez viszont neki joga van. Tehát: magyar az, aki annak vallja magát. Ez már használható meghatározás. Mondhatnánk: lélek dolga, amennyiben a lélek a közösségi kultúra éltető eleme. Aki magyar kultúrkörben nevelkedett, az magyarnak érzi magát, akkor is, ha felnőttként élete javát más országban, nem magyar állampolgárként éli le. Az ilyen ember a kultúrkörből ugyan eltávozott, de új hazájában csak integrálódni fog, asszimilálódni nem.

Az eddigiekkel bizonyára mindenki egyetért. Az élet mementé azonban további kérdéseket vet fel, annak során, hogy a közfelfogás szerint a magyar kultúra alapja a magyar nyelv tökéletes ismerete. Természetesen ez csak magyar középiskolában érhető el az államhatárokon kívül élők részére. De a magyar kultúra szívóssága fölismerhető sekélyes nyelvtudás mellett is, tovább gondolva, a származástudat túléli a nyelv elvesztését is. Erre sok példát találunk. Kimagasló a magyar apától, francia anyától született Ives de Daruvar, magas rangú francia gyarmati tisztviselő, történész, aki tisztán származása tudatában, a magyar nyelv ismerete nélkül, magyar környezeti emlékek nélkül, már mint Franciaország egyik háborús hőse, könyvet írt Trianon ellen, ami Párizsban jelent meg, természetesen francia nyelven.

Ez a példa Illyés Gyulának ad igazat Sztinyai Zoltánnal szemben, aki a nyelv elvesztését végzetesnek ítélte egy írásban, még a hatvanas években. Érdekes követni ezt a kuriózumot, Sztinyainak – a századelőn népszerű és neves magyar író – már emigrációban megjelent Illyés Gyula Párizs-ban című írásában.

Felemlíti Sztinyai, hogy a Budapestről az emigráció minden megszerezhető címére ingyen szétküldött képes újságban – amely lapot a magyar emigránsok „hazacsalogatónak” neveztek el – Illyés, akit egyébként nagyon tisztelt, úgy nyilatkozott, hogy „a dísztermek ünnepi falairól le kell venni Kölcsey jelmondatát: „Nyelvében él a nemzet!”.

„Éppen most – kérdi Sztinyai –, amikor egy jövevény és kapzsi nép hárommilliónyi autochton magyart ítelt nemzethalálra Erdélyben, s ítéletét elsősorban nyelve elnémitásával készül végrehajtani? Érthető döbbenet. Hiszen ez a költő a magyar költők közül az egyetlen, aki 1945-ben felfajdult „a nyugatra futó áradatért”, amellyel „csobog” az ország vére is, „Mit ér magában az üveg, ha a bora kidül?” Íme, itt vannak ők, akik „kidültek”, akiket a német szakadéktól féltett, és akiket térben még távolabbi kultúra bájolt magához.”

Sztinyai itt arra utal, hogy egy beszámolót olvasott, amely Illyés Gyula párizsi látogatásáról szól. „Előtte a Párizsban élő magyarok magyarruhás gyülekezete, piros nadrágban, kalotaszegi ujjasban műkedvelő zenészek, pruszkos nők, borjuszájás-inges

legények, és a tatárszemű szépség „oly édesen erőltette francia nyelvét a magyar szavakhoz”. Látszólag csupa magyar, de ha beszédbe elegyedik velük, tolmács kell, hogy mindenki megértse. A költőnek természetesen illik valamit mondani.”

Majd így folytatja az emigráns Sztinyai:

„Érthető, írásaiból is érezhető benső kín; emelvénnyre kényszerülten nem franciául szólal meg, bár tehetné, hiszen tudósa e nyelvnek. Magyarul beszél, szíve hangszerén azokhoz, akik megértik. Így „jobban és hamarabb eléri célját: a szíveket”. Vigasztalni akar, és talán vigasztalódni is, annak a megfigyelésnek adva kifejezést, hogy „világszerte érdekes változás alatt van a nemzeti hovatarozás fogalma... a nemzet már nemcsak a nyelvében él. Él azon túl is. Sőt anélkül is... Sőt vannak sajátos, nyelv nélküli nemzetek. Mintha még több is lehetne belőlük. Népcsoportok, amelyek rég eltűntek egy-egy nagy nyelv óceánjában, egyszerre korallszigetként kiemelkednek, közös múltat, szokást s jövőt emlegetve, vagyis nem a nyelvkülönbség elemeiből formálva közös sorsot. Ez a XX. század egyik legváratlanabb tömeglélektani tünete. Jóirányú-e, rossz-e, más megítélés.”

Sztinyai Zoltán kemény ítéletet mond:

„Kölcsey tétele nem veszítette érvényét. A nemzet, amely idegen nyelvet adoptál sajátjává, lehet ugyan nemzet, de nem az, ami volt. Mi magyarok magyarok akarunk maradni a magunk nyelvével és haza-fogalmával. Az a magyar pedig, akiben kihűlt a magyar szó vágya, és az a vágy is, hogy gyermekei magyarok maradjanak nyelvükben is, az a magyar többé nem magyar. ...Rokontalan kis nép vagyunk Európa egymással rokon népei közt, és nem mondhatunk le egyetlen magyarról sem, határainkon belül vagy túl, bármily messze vetődnek a világterbe. Szívüket a magunkénak valljuk, vérüket visszaköveteljük, és elvárjuk tőlük, hogy se sorscsapás, se sorsuk boldogulása el ne feledtesse velük anyanyelvüket. A germán és szláv népek szorongató gyűrűjében hatalmi erővel soha, egyedül nyelvünk megtartásával kényszeríthetjük ki nemzeti és állami létünk ezer éven át mindmáig fenyegetett önállóságát. A magyar emigráció legszebb törekvése ezt a célt szolgálja. Sajátval, irodalommal, társadalmi megmozdulással, és a német nyelvterület mélyén önerejéből létesített gimnáziummal és kollégiummal, amelybe tengereken inneni és tengereken túli jó magyar szülők küldik évről évre fiúkat, lányok százait, hogy magyarul tudó, művelt és jó magyarokat neveljenek belőlük. Oda menjen a költő, lássa őket saját szemével. Forró fogadtatásban lenne része.”

Íme két nagy magyar író, költő, két szemszögből nézi ugyanazt, és ellentétes következtetésre jut. Sztinyai, a költő iránti nagy tisztelettel, menteni akarja párizsi – számára érthetetlen – megnyilatkozását:

„Amit a költő Párizsban mondott, azt nem abból a podgyászból bontotta ki, amelyet a szívében hozott. Megkönyörülés váltotta ki rögtönzött szavait a gyülekezet előtt, amelynek egy része már nem érti magyar szavát, akiknél beteljesült a „két halál” közül a végzetesebb. A versében jószólt „vég, amelyen túlról haza nép nem tért még soha”. Tragikus látomás, szomorú találkozás. A költő szándéka azonban nyilvánvaló: a magyarság egészébe ölelni azokat is, akik feledték nyelvüket, de még él bennük magyarságuk tudata, és a hazafiság valami tágabb fogalmával vigasztalni azokat, akik már felszívódtak az idegen népbe, de még megkísérti őket magyar származásuk nosztalgiaja. A költő vigasztalni és vigasztalódni akart. Mindez érthető.”

Sztinyai haza iránti szeretete és aggodalma drámai rémlátásba torkollik, idézett írásának befejező soraiban:

„Az olvasó azonban, aki e sorokat írja, maga is két évtizede él a hontalanságban, és tanúja annak, hogy a nemzethez való ragaszkodás miként állílik szét azoknál, akik nem őrizték meg anyanyelvüket, és gyermekeikbe, mint eleven koporsóba hantolták múltjukat. A költő nyelvünk tisztelt és szeretett apostola a hontalanságban is, és amit ő vall vagy tagad, az romboló érvvé válhat azoknál, akikben megvan a hajlam, hogy könnyebb boldogulásukért magát a nemzetet is megtagadják.

Szitnyai Zoltán emigrációs életünkben fátylahordozó volt magyarságunk megtartásában. Ő tudta igazán megfogalmazni, nem a politikusok, hogy milyen értéket hoztunk magunkkal, és azt minden körülmények között ápolni kell. A fentebb idézett párizsi esetről szóló írásában mentséget talált Illyés számára, hogy zavarában, vigasztalóan szólt a nyelvüket elhagyókhoz. Sitnyai tévedett: amerikai magyarok is számon tartják, hogy Illyés Gyula amerikai látogatása során, 1963-ban, hasonlóképpen szólt hozzájuk: „Mintha az idő cáfolni kezdené Kölcseyt, hogy nyelvében él a nemzet. Nyilván látjátok, megmaradhat a nemzeti érzés, büszkeség, áldozatadás az anyanyelv tudása nélkül is. A magyarságnak el kell érnie ezt a grádust is.”

A hatvanas években mi is Sitnyainak adtunk igazat itt Ausztráliában, neha tudtuk, hogy vannak Amerikában olyan magyar szervezetek, amelyek 50-100 éves múltra tekintenek vissza, tagjaik másod-harmadgenerációs magyarok; társalgási nyelvük angol. Ma már Illyésnek adunk igazat, mert itt is fel-nőtt az unokanemzedék, amely tudja magyar származását, büszke is lehet rá, de – kevés kivételtől eltekintve – már csak angolul lehet vele elbeszélgetni. Ez is az élet tényei közé tartozik, de most arról értekezünk, meddig magyar, aki elment, vagy már másutt született. Egyetértünk-e Sitnyaival (a magyar pedig, akiben kihűlt a magyar szó vágya, és az a vágy is hogy gyermekei magyarok maradjanak nyelvükben is, az a magyar többé nem magyar), vagy bízzuk az illetőre, esetleg erősíthetjük a benne szunnyadó származástudatot?

Ilyen tapasztalatok tükrében kell értékelni mindazokat, akik megajándékozták itt született gyermekeiket a magyar nyelv elsajátításával, elsősorban annak érdekében, hogy ne a jól-rosszul elsajátított angolunkkal, hanem a lélek rezdülésére is érzékeny magyarunkkal tudjunk velük teljes értelmi és érzelmi kapcsolatot fenntartani.

Teljesen helytelen arra gondolni, hogy két nyelv egyszerre tanulása káros. Ellenkezőleg, épp a magyar nyelv az, pont az angoltól oly különbözősége miatt, ami rávezeti a tanulót mindkét nyelv szerkezetének érzékelésére, tehát jobb megértésére. Szerencsés az a szülő, akinek módjában áll gyermekét magyar iskolába járatni.

Most úgy tűnik, hogy az Óhaza komolyabban érdeklődik az eltávozott nemzetrészek iránt – mondjuk meg: végre, két elvesztegetett évtized után. A vállalás komolyságára utal, hogy meghirdették a nemzetegyesítés programját. A kormányzat érdeklődése a magyar nyelv megtartásának kérdéseire irányul elsősorban.

Hírét vettük annak is, hogy úgynevezett Nemzeti Regiszter készül, ami egyfajta kapcsolattartó lesz ország és emigráció között. Erről szóló bejelentést tett Semjén Zsolt nemzetpolitikáért felels miniszterelnök-helyettes június 22-én a Parlament-ben. (És november 17-én megszületett a Nemzeti Regiszter. A szerk.)

Mint kifejtette, 2500 magyar szervezet nevét ismerik, rajtuk keresztül szeretnék elérni a különböző üzenetekkel a világ magyarságát. Az emigrációban élők nemcsak magyarul, hanem

angolul is megkapják majd az üzeneteket, a későbbiekben pedig spanyolul is eljuttatják azokat a dél-amerikaiakra való tekintettel – mondta. Hozzátette: ennek a jelentősége az, hogy a magyar nemzet történelmi okokból világnemzet lett, amely nemcsak Magyarországon és a Kárpát-medencében él, hanem a világban szétszórta, és „mi nem mondunk le egyetlen magyarról sem”, azokról sem, akik az emigrációban harmadik-negyedik generációként már nem tudnak úgy magyarul, mint az anyaországiak.

Üdvözljük ezt a kezdeményezést, amiről többet fogunk megtudni a miniszterelnök-helyettes október végi ausztráliai látogatása során. Külön üdvözljük a tényt, hogy angol nyelven is áramlik az információ. Mi itt nagyon jól tudjuk, hogy fiaink, unokáink nem annyira az érdeklődés, hanem a kellő szókinész és kifejezőképesség hiányában nehezen vesznek részt a társalgásban, egymás között azonnal átváltanak az iskolai műveltségük csiszolt nyelvre. Adva van tehát a feladat, angol nyelven kell ébren tartani, illetve felébreszteni bennük a magyarságtudatot, és érdeklődővé kell tenni mindenkit, aki származása révén erre fogékony. Akik itt születtek, itt élték emlékdús fiatalságukat, nem kaphatták azt a képet Magyarországról, amit mi hordunk szívünkben. Nekik tanult ismeretanyag lesz minden magyarság-ismeretük, amit Kárpát-medencei látogatásokkal tudnak élővé és emlékszerűvé tenni. Itt kell megemlíteni a turizmus szükséges bekapcsolását a nemzete-gyesítés programjaiba, ami jó szervezéssel önfinanszírozóvá válhat.

A nemzet nemcsak fizikai együttlét, hanem szellemi együttlét is, gazdasági együttlét is, tudományos együttlét is. Az internet alkalmas eszköz arra, hogy élő kapcsolatot lehessen teremteni emberek között, akik egyébként soha nem is tudnának egymásról. Művelődési, azonos érdeklődésű szakmai kamarákat lehet így összehozni, működtetni anélkül, hogy valaha találkozzanak egymással. A magyar nemzet eddig még nem létező dimenzióban tudhat megvalósulni, és virtuális térben valóságos erőtenyezővé válni. Humorizálva: internacionális internet-nacionalizmus kelne életre, közös nagy akaratok megvalósítására.

Mindenki magyar, akiben él a magyar származás tudata, a magyar kultúra tisztelete, kötelességérzete a nemzet iránt. Valóban csak akarni kell.

Megjelent a Magyar Élet 2011. október 13-i számában

A grófi kastély

Serdült Benke Éva Erdély nagy könyvtárai összefoglaló címmel írt tanulmány sorozatot. Ennek egyik fejezetét, a Marosvásárhelyi Teleki téka című írást lapunk 2008. decemberi számának Teleki-mellékletében közöltük. Eljött az ideje a tanulmány többi írásának folytatólagos közlésére is, amit most elkezdünk.

Erdély nagy könyvtárai

„Ment-e a könyvek által a világ elébb?”

Vissza kell mennünk az időben a 14. századig, s a domonkosok nagyszebeni könyvtáránál kezdenünk a könyvtárakat számba venni, hiszen Erdélyben ez a bibliotéka jelenti a kezdetet. Valójában azonban a reformáció szerepe volt döntő hatással a könyvtárak megjelenésére, hiszen a könyvnyomtatás a 16. században addig nem tapasztalt sebességgel terjedt, elsősorban a protestánsok jóvoltából. Nagyszeben, Brassó, Gyulafehérvár, Kolozsvár könyves műhelyei ontják a könyveket. Említsünk ezek közül csak egyet, az evangélikus, református, majd unitárius Heltai Gáspárét. (A neve alapján minden bizonnyal a Szeben megyei Heltau – Nagydisznód szülötte, születésének pontos éve ismeretlen, 1490 vagy 1510, halálának éve 1574. Anyanyelve német volt, hiszen erdélyi szász családból született, magyarul felnőtt korában tanult meg.) 1550-ben alapította nyomdáját Kolozsváron, melynek első kiadványai a nyomdász által magyarra fordított lutheri kis katekizmus és két evangélikus tanítás. Mindjárt ezután Heltai közreadja az úgynevezett Váradai registrumot, a 13. századi tüzesvas-próbák jegyzőkönyvét, mely a honi jogtörténeti irodalom első komoly dokumentuma. Ugyancsak ebben a nyomdában jelenik meg az első név szerint ismert magyar drámaírónak, Sztárai Mihálynak egy evangélikus hitvitázó drámája magyar nyelven, majd Tinódi Lantos Sebestyén Cronicája, az előszavát a szerző 1554. március 14-én vetette papírra. Heltai a következő években kiadta a kevésbé ismert Csabai Mátyás históriás énekeit is, a szerző e munkájának köszönhetette, hogy a Dobó-család támogatásával Wittenbergben tanulhatott, majd Kassán tanító lehetett. Heltai 1555-ben kiadta Dávid Ferenc evangélikus vitairatát is, a szerző ekkor már katolikus papból evangélikus plebánossá lett, később kálvinista prédikátor, majd az erdélyi unitáriusok vezére, utóbb a dévai várbörtön foglya. Heltai nyomdája több évtizeden át működött, ez idő alatt nem kevesebb, mint 95 könyvet nyomtattak Georg Hoffgreff nyomdász közreműködésével.

A könyvek jó részét maguk fordították latin és német nyelvből új helyesírási szabályokat is alkotva. A 16. század magyar könyvtermés egyharmada a Heltai nyomdájából került ki, a magyar nyelvű nyomtatványok lapszáma több mint a korabeli magyarországi együttvéve. Az általuk létrehozott könyvtárnyi mű korszakalkotó jelentőségű a magyar kultúra történetében. Az elsősorban németalföldi nyomdákból szaktudást szerzett és Erdélyben áldozatkész munkát folytató nyomdászok nélkül könyvtárak se létesülhettek volna. Így azonban a nyomdákkal párhuzamosan létrejönnek az első könyvgyűjtemények, az evangélikusoké Brassóban 1544-ben, a beszerceieké 1550-ben, a kolozsmonostori apátsági és a kolozsvári jezsuita gyűjtemény 1579-ben. A reformátusok Szászvárosban szintén ekkor alapítják könyvtárukat. A következő században Erdély-szerte tovább gyarapodnak a könyvtárak, 1605-ben a csíksomlyói ferencesek kezdik gyűjteni a könyveket, 1622-ben Nagyenyeden a reformátusok rakják le később híressé váló könyvtáruk alapjait. Zilahon, majd Kolozsváron újabb könyvtárat hoznak létre, Székelyudvarhelyen 1670-ben, Segesváron az evangélikusok pedig 1690-ben alapítják bibliotékájukat.

Ahogy megyünk előre az időben, úgy születnek újabb és újabb könyvtárak. Kézdivásárhelyen a katolikus gyűjtemény 1708-as alapítású, a híres református kollégiumé Marosvásárhelyen pedig 1718-as. Szamosújváron az örmény katolikusok, alig hogy megtelepednek, máris könyveket kezdenek vásárolni-gyűjteni, és 1735-ben már be is rendezik könyvtárukat. A Szászföldön, Fogarason a ferencesek 1730-ban, a minoriták Szilágyosomlyón 1735-ben, Balázsfalván a görög katolikusok jóvoltából 1763-ban, Gyulafehérváron, a papneveldeben 1753-ban létesül könyvtár. Még a 18. század végén jön létre Kolozsváron a római katolikus főgimnázium könyvtára, Székelykeresztúron az unitárius gimnáziumé 1793-ban, és a század utolsó éveiben a két legjelentősebb, a gyulafehérvári Batthyáneum és a marosvásárhelyi Teleki-téka.

Batthyány Ignác könyvtára, a Batthyáneum

A Batthyáneum néven ismert Batthyány Könyvtár nincs nyitva a nagyközönség számára, csak kutatói engedély birtokában lehet megtekinteni. Nem önálló intézmény, a Bukaresti Nemzeti Könyvtárhoz tartozik, csak az épületet kapta vissza a rendszerváltozás után a katolikus egyház, a könyveket nem.

A könyvtárat Batthyány Ignác, gyulafehérvári püspök alapította 1798-ban.

Batthyány főnemesi család második gyermeke volt, korán választotta hivatásul a papi pályát. Pesten a piarista gimnáziumban tanult, majd a szombathelyi jezsuita kollégiumban, később Rómában. 19 évesen pappá szentelték, megkapta a já-

ki apátságot. Grázban folytatta a tanulmányait, már itt minden nélkülözhető pénzt könyvek vásárlására fordította. 1780-ban Gyulafehérváron Erdély püspökeként már könyvtáralapítás tervével foglalkozott, de egy olyan tudományos akadémia létrehozásán is fáradozott, mely nem csupán papnevelde-t tart fenn, nem csak a város egyházi életének központja lesz, de fellendíti a lakosság kulturális életét is. A fejlesztés ötletét Esterházy Károly, egri érsektől kapta. E szép tervet azonban a püspök nem mind tudta megvalósítani, de a könyvtárat és az európai hírű csillagdat sikerült létrehoznia.

Batthyány 1794-ben engedélyt kapott a szebeni hatóságoktól, hogy a gyulafehérvári vár területén egy hajdani templom és zárda épületét megvásárolja, ezt az épületet ekkor már hosszú ideje tábori kórháznak használták. A püspök II. József rendelete alapján Gyulafehérváron megszüntetett

trinitárius templom épületét kapta meg, a hajdani templom hajójában leendő könyvtárának termeit alakította ki, a csilagvizsgáló számára pedig egy harmadik emeletet építtetett rá. Igaz, hogy így a csillagdat belülről nem, csak kívülről, egy csigalépcsőn lehetett megközelíteni. Ma már olyan állapotban van, hogy nem is látogatható, pedig az eredeti festés a falakon még látható, az asztronómiai műszerek is megvannak.

A püspök az építkezést és a könyvek gyűjtését saját személyes vagyonából fedezte. Élete során több mint 18 000 kötetet gyűjtött össze. A könyveket Magyarország, Itália, Ausztria területén vásároltatta, ügynökei egész Európa területén vásároltak számára. Batthyány nemcsak könyvgyűjtő, hanem filológus és történész is volt, nagyon jól tudta, hogy mit kell megvásárolni. Már diák korában megérezte, mi az érték. Még itáliai tartózkodása idején bejárt Rómában a vatikáni könyvtárba, levéltárba, lemásolta azokat az értékes dokumentumokat, melyek Magyarország történetére vonatkoztak. E jegyzetei alapján adta ki 1798-ban a vatikáni könyvtár-levéltár magyar vonatkozású gyűjteményét, amely korabeli törvénycikkeket, országgyűlési határozatokat is tartalmazott. A püspöknek nyomdája, könyvkötő műhelye, sőt vízimalma is volt Alvincen, amelyben a szükséges papírt állították elő.

A könyvtár legértékesebb része az a gyűjtemény, melyet Anton Chistroph Migazzi bíboros, bécsi érsektől 12 000 forintért vásárolt 1782-ben. Így kerültek Gyulafehérvárra az akkori Európa felbecsülhetetlen értékű könyvei, például a Codex Aureus (Arany Kódex), kéziratok, ősnymtatványok, több száz biblia, az 1590-ben kiadott első modern atlasz, Portelius munkája, vagy az úgynevezett Lőcsei-gyűjtemény, amelyet Lőcse városától még Migazzi vásárolt meg. Azért érdekes Magyarország történetére nézve ez a gyűjtemény, mert több mint 250 kötetet tartalmaz, mely Magyarország történelmi eseményeiről, Közép-és Dél-Európa történelméről szól. Migazzi érsek Batthyányval baráti viszonyban volt, hozzá fordult hát, mikor olyan helyzetbe került, hogy a könyveitől megválni kényszerült. Tudta, hogy a gyulafehérvári püspök szereti és becsüli a könyveket. A megvásárolt könyvek hely hiányában először nem Gyulafehérvárra, hanem Szegedre, majd Nagyszebenbe kerültek, a püspöknek ott is volt rezidenciája. A könyveknek jelentős része az épület elkészülte után, 1798-ban került Gyulafehérvárra, a többi csak a püspök halála után érkezett végső helyére. Az első rendszerezést Dániel Imre könyvtáros végezte, Batthyány közeli munkatársa, aki a könyvtárosi ismereteket Bécsben szerezte. Később, 1820-1826 között Cseresznyés András újra rendszerbe foglalta a könyveket, méret szerint rendezte el a polcokon. Az állomány ma több mint 70 000 kötetet számlál, a marosvásárhelyi Teleki-téknál és a kolozsvári Egyetemi Könyvtárnál kisebb, de értékesebb az állománya. Értékeit tekintve Batthyány Ignác könyvtára első helyen áll Közép-és Dél-Európában. 1912-ben Majláth Gusztáv püspök pánceszobát építtetett a különlegesen értékes könyvek tárolására. A Románia területén található összes kódex 80%, az ősnymtatványok 50% a Batthyáneumban található.

A könyvtár kincsei között felbecsülhetetlen értékek vannak, például az a magyar nyelvemlék, amelyet keletkezése idejét tekintve a nyelvészek a harmadikként tartanak számon, ez az úgynevezett Gyulafehérvári Sorok. A latin nyelvű

kódex egyházi beszédeket, beszédvázlatokat tartalmaz, ezek közé írta be ismeretlen kéz a magyar nyelvű 15 sort, egy elmondandó prédikáció vázlatát. A kódexbeli magyar szöveget Varjú Elemér találta meg 1898-ban. A kis kódexet minden bizonnyal a Veszprém megyei ferencesek másolták 1310 és 1320 között, a magyar beírás is ugyanebből a korból származik. Egyes nyelvészek szerint a Jézusról, a Jézus szenvedéseiről szóló szöveg lejegyzője nem más, mint János barát, a mariánus ferencrendi szerzetesek provinciálisa.

Itt őrzik, mint egyik legértékesebb ősnymtatványt, a Chronica Hungarorumot, Thúröczy János munkáját, amelyet részben Mátyás megrendelésére készített, s melyet a nagy királynak ajánlva jelentetett meg 1488-ban Augsburgban. Ebben a krónikában látható a király egyik nagyon ismert ábrázolása, amelyet csak olyan udvari festő készíthetett, aki ebben az öltözkében gyakran láthatta az uralkodót.

A 15. századból maradt fenn a Codex Burgundus, pergamen lapja arannyal díszített, a benne található 55 képecske szintén aranyozott, iniciálái arany tintával készültek, felismerhető bennük a változatos burgundi motívumkincs. Magyar vonatkozás benne Szent Margitnak, valamint Szent Erzsébetnek az arcása. A kódex francia és latin nyelvű keresztény énekeket is tartalmaz.

Itt található a Döbrentei-kódex 1508-ból, amely a latin szövege mellett magyar nyelvű szövegrészleteket tartalmaz, valamint a Batthyány-kódex is 1556-ból, amely a legrégebb ismert kéziratos magyar nyelvű protestáns énekeskönyv. Nagyon értékes a 600 kötetes szláv nyelvű, igen ritka kiadású bibliagyűjtemény.

A könyvtár legrégebbi példánya a kalandos történetű Codex Aureus, amelyet feltehetőleg 805-és 810 között kezdtek írni Nagy Károly udvarában, Aachenben, majd Lorschban, a bencés apátságban fejezték be. Úgy tudjuk, hogy 1555-ig itt is őrizték, ekkor azonban a heidelbergi választófejedelem hercege ide látogatván megvette, saját könyvtárába vitette. Van egy olyan elképzelés, hogy a harmincéves háború idején a feldúlt könyvtárból menekítették az értékeket, ekkor a kódexet kettéválasztották a könnyebb szállítás érdekében. De valószínűbb az a feltevés, hogy javítás során történt az addig egykötetes mű kettéválasztása. Van ugyanis az utolsó lapon egy bejegyzés, bizonyos Johannes szerzetes, a gorszki székesegyház papjának kézírása, miszerint a két borító tábla megjavítása céljából kapta kézhez a kódexet, de nehezen lehetett bánni az elefántcsont és aranylemez berakású borítóval, ezért ő szétválasztotta. Így került Máté és Márk evangéliuma az egyik, János és Lukács evangéliuma pedig a másik kötetbe. Ez a módosítás 1479-ben történt. Ismeretes azonban egy másik elmélet is arról, miért választották ketté a kódexet. Eszerint a harmincéves háború idején, 1622-ben Tilly csapatai feldúlták a heidelbergi könyvtárat, az értékeket zsoldosok rabolták el, a kódexet a könnyebb szállítás vagy értékesítés érdekében egyszerűen kettétépték. Később a kódex egyik borítója Londonba, a kódex egyik darabja a Vatikánba került a 17. században. A kódex második darabját Migazzi bíboros a II. József által felosztott valamelyik kolostor könyvtárából vásárolta, ahová minden bizonnyal Bizáncon keresztül került. Ez jutott aztán Batthyány tulajdonába. A Batthyáneum Nagy Károly birodalmának ezeréves évfordulója alkalmából a Vatikántól megkapta az egyesített

kódex másolatát ellátva a Szentszék pecsétjével. Az egyesített másolatot német állam készítette a Batthyáneumban és a Vatikánban őrzött eredeti kötetek alapján. Az első kötet kötőtáblás borítóját Gyulafehérváron, a másodikat Angliában, a Viktória-Albert Múzeumban őrzik. Hogy milyen úton került oda, nem lehet tudni. A többi kötőtábla a Vatikán tulajdona. A kódex szövegét nagyon jó minőségű arany tintával írták kéthasábos szövegelosztással, pergamenre. A munka nagyon sok, változatos motívumot őriz, a növényi eredetű festékek színkálaja igen bőséges. Mindenik fejezet angyalos címtáblával kezdődik. Az első rész több különleges tablót tartalmaz. Ezek olyan eszmeiséget sugároznak, mely más kódexekben nem található, pedig a 9., 10. században, Európában számtalan kódexet írtak szerte a kolostorokban. Az ábrázoláson Jézus a központi alak, kezét görög áldásra tartja. Jézus körül három, egyenként tizennégy alakból álló csoport van, mind Jézus felé néznek. A számok szimbolikusak, hiszen az alakok összesen negyvenketten vannak, Jézus pedig éppen a Dávidot követő 42. generációnak a tagja. Ilyen szimbolikus kép más kódexben nem látható.

A kódex története az utóbbi évtizedekben újabb fordulatot vett, mely ismét ráirányította a nemzetközi figyelmet. 1993-ban a Hessen tartományban levő Lorsch múzeumának megbízottja – az erdélyi magyar sajtó híradása szerint – ezer márkáért, egy számítógépért s egy nyomtatóért elérte a Batthyáneum akkori igazgatójánál, hogy engedélyt kapjon a kódex laponkénti lefényképezésére. E felvételek alapján a svájci Faxsimile Verlag Luzern 330 hasonmás kódexet készített, darabját a gyűjtőknek 28 ezer euróért adták el. 1998-ban, mikor a németek engedélyt szereztek arra, hogy a különböző országokban őrzött kódex-részeket együtt állítsák ki, Bukarest utólagos vádjai szerint nem voltak eléggé körültekintőek, és a kódex több lapja a nem kellő tárolás miatt sérült. Ezért a mintegy 28 millió dolláros biztosítási összegből kártérítést követelnek bírósági úton. Hogy mi lesz a per kimenetele, nem tudni, de az azóta igen komoly politikai befolyást szerzett volt könyvtárigazgatót minden vád alól tisztázták, bár bizonyára nem jönne rosszul a hasonmás kiadások eladási árából való részesedés sem.

E kitérő után térjünk vissza a könyvekhez.

Az ősnymtatványok borítója bőrrrel bevont fából készült, ezek az arany motívumú maroki barna bőrkötésű könyvek mind a bizánci könyvtárból származnak. De vannak az ősnymtatványok között (tehát az 1500-ig nyomtatott könyvek között) pergamen borításúak is, sőt vászon- vagy papírkötésűek is. A legértékesebbek a díszített bőrkötésű könyvek. A díszítőmotívumokról megállapítható, melyik kötőműhelyből valók a könyvek. Találhatók a Batthyáneumban firenzei, cseh, német, itáliai, de magyar és lengyel kötésű művek is. Rozsondai Mariann, az MTA tudományos munkatársa a corvinák után kutatva olyan könyvre is rábukkant, melyet a pesti mészáros céh kötöttetett be. A céh pecsétje a bizonyíték arra, hogy abban az időben akár egy céh is költhette bevételét időtálló értékes dolgokra, és a könyvet ilyen értéknek tekintette. Az egyes könyvek nyomtatási helye, nyelve azt is elárulja, mennyire tekintették üzletnek a könyvnyomtatást hajdan. A németek például inkább tudományos könyveket nyomtattak, kiváltképp a természettudomány, az orvostudomány területéről, szép kiállítású könyveikkel igyekeztek

elérni, hogy a befektetés megtérüljön, például Rubens metszeteit tették a címlapra, hogy szebb és ezáltal drágább lehessen a könyv. A holland Elzevir nyomda a praktikusságot is szem előtt tartotta, kisméretű könyveket állított elő a sok ott tanuló diák számára, hogy a zsebbe, tarisznyába hordani lehessen, kis helyen is elférjen. Ma is létezik Londonban Elzevir nyomda, de megfizethetetlenül drágák a könyveik, többnyire csak a királyi család számára készítenek könyvritkaságokat.

A könyvtár a 19. század elejére már 18 000 kötetet mondhatott magáénak, később, a század során a gyűjtemény különböző adományoknak köszönhetően 58 500 kötetre dagadott. 563 darabból álló ősnymtatvány-gyűjteménye egyedülálló.

A könyvtáralapító Batthyány Ignác, Erdély püspöke 1798. november 17-én halt meg. Végrendeletében meghagyta, hogy mivel a könyvtár az Erdélyi Fejedelemség területén van, ezért a Gyulafehérvári Érsekség mindenkori tulajdonába kerüljön. Ezután a Batthyáneum szinte személyi könyvtárává vált a mindenkori püspököknek, de a kutatni vágyók előtt sem zárták be. A váci püspökség könyvei után később, de ez már a 20. században volt, ide került Temesvári János, budapesti egyetemi tanár, majd Fogarasi Mihály püspök több mint négyezer kötetes könyvtára, aztán a század végén Márton Áron püspök könyveinek egy része is.

Az alapító püspök 1798-ban az utókorra, a jövőre magyar nemzedékekre gondolván hagyta örökül a személyes vagyónából alapított könyvtárát a római katolikus püspökségre. E világhírű könyvtár gyűjteményének értéke felbecsülhetetlen: több mint 1200 történelmi értékű kézirat, 600 ősnymtatvány, 16–17–18. században nyomtatott több tízezer kötet (50 000), 19 000 történelmi dokumentum, számos könyvritkaság, például 12. századi Dávid-zsoltár, biblia a 13. századból, vagy a már említett Codex Aureus, amely a kommunista rendszer idején Románia nemzetközi kölcsöneinek fedezete volt, értékét 28 millió dollárra becsülik. Az elkobzott egyházi vagyonok visszaadásáért folytatott perben az a jogi határozat született, hogy az épület visszakapja a püspökség, de a könyveket nem, azok továbbra is a román akadémia, a román nemzeti könyvtár tulajdonában maradnak. Az indoklást a művelődési miniszter fogalmazta meg, ezek szerint Románia számára elfogadhatatlan, hogy egy kisebbségi magyar egyházé legyen az a könyvtár, amelyet eddig a román állam tulajdonaként tartott számon a nemzetközi tudományos világ. A gyulafehérvári római katolikus érsekségnek belépési joga a könyvtárba nincsen, ha vendégnek akarják megmutatni, Bukarestből kell engedélyt kérniük. A gyakorlatban tehát az erdélyi magyar közösség nem veheti birtokba a ráhagyott örökséget.

E sorok írója 1997-ben kollégáival, magyar és történelem szakos tanárokkal Erdélybe utazott, hogy szülőföldjének szellemi értékeivel, híres könyvtárakkal és iskolákkal megismertesse őket. Csak Tempfli József nagyváradi püspök közbenjárására juthattak be a Batthyáneumba, a könyvtárat Sípos Ibolya könyvtáros szakavatott előadása kíséretében nézhették meg, amelyről hangfelvételt is készíthettek. A fenti írás ezt az előadást forrásként felhasználta.

Paks, 2005.

Serdült Benke Éva

Manók, tündék, s egyéb mesék

A csöngetésre egy feketébe öltözött, aranyló szőke hajú, törékeny nő jelent meg az emelkedő tetején. Lábai mintha nem is érintették volna a lépcsőket, szinte alábegett; Vészabó-noémi festőművész. Szentendrén lakik, egy különös házban, ahova, ha bemegy az ember, többé nincs kedve kijönni. A kör alakú ház minden fala szemmel alig láthatóan, a végtelenre utalva összetart, jelezve: ég és föld között ott feszül az ember, a transzcendens ember. Ezt a marasztalós házat, közös életük színterét, Vadász György, Kossuth- és Ybl- díjas építész tervezte, aki máig Noémi mestere, s egyúttal férje. Avatatlanként nem dolgunk méltatni e mesterművet, ám azt nem tagadhatjuk, hogy megérintett az az őserő, tisztaság, a természetben való könnyed feloldódás, amely jellemzője Vészabó-noémi és Vadász György otthonának. A szépség s az elmúlás e különös elegye ad keretet beszélgetésünknek, s így talán nem meglepő, ha beszélgetésünk, együtt gondolkodásunk feszegeti a lét, nemlét határait.

– Mit hoztál otthonról, Noémi?

– Édesapámmal nagyon hasonlóak voltunk. Tőle azt tanultam, hogyan nem szabad valamit csinálni. Anyuci a kétes létben a bizonyosság, a sarkcsillag. Hatalmas erő az életemben, s olyan tiszta hit van benne, amellyel elmondhatatlanul sokat adott. Soha nem fogalmazott nagy szavakkal, nem volt lírai, inkább zárt. Tőle a fegyelmeyzottséget, keménységet tanultam.

– Mikor végeztél az iparművészeti főiskolán?

– A festést autodidakta módon tanultam. Fiatalon kerültem Vadász György mester mellé, aki megnézte addigi alkotásaimat, majd a jövőt illetően azt mondta: ha jó, amit csinálok, vállalja a tanításomat, ellenkező esetben nem. Elfogadott tanítványául. Miután megismerkedtek alkotásaimmal, a képzőművészeti főiskolából is egyengették, nyesegették utamat. Mestereim úgy tanítottak, hogy soha nem nyúltak bele a dolgaimba. Inkább beszélgettünk. S ezáltal mindig több lettem. Megerősítettek abban, hogy amit csinálok, kiforrott, egészen egyedi, s nem kell levágni a szárnyaimat. Így sokkal nehezebb volt, mert mindenért meg kellett szenvedni. Ez volt a szűkebb kapu, de boldog vagyok, hogy ezt jártam végig. Mert a saját tapasztalatok sokkal mélyebben beleégnek az ember lelkébe, felfedezhettem saját mélységeim, magasságaim. Számomra a festés egyfajta meditáció.

Idilli körülmények között nőttem fel: patak csörgedezett a közelben, kedvenc helyem egy hatalmas diófa volt, melynek ágai között olvasgattam. Életem talán egyik legboldogabb pillanata volt, amikor felfedeztem, ahogyan a zöld lombok között áttűz a nap. Csordultig telt a szívem gyönyörűséggel, s azt éreztem, ezt meg kellene mutatni másoknak is. De hogyan? S addig kínlódtam, amíg vissza nem tudtam adni, ahogyan a lombok smaragdja keveredik a nap fényével, s hogy ez maga a csoda, hiszen ott van benne az Isten. Ezek

meditációk, repülések, álomlátások. Ezért is nem lehet kikerülni az eget. József Attilánál nem fogalmazta meg senki szebben: „ők fogják ceruzámat, én érzem őket és emlékezem”. Ennél szebben nem lehet megfogalmazni, hogy én vagyok az eszköz, s a szívemben veszem az adást. Vagy ahogyan Latinovits fogalmaz: „égi antennások vagyunk”. Aki ír, aki fest, égi antennás. Nagy iskola, egy beavatás a földi lét. Úgy gondolom, a föld és az ég között van egy létra, s az az ember. Én feszülök ki a föld és az ég között. S ez a lehetőség

minden ember számára megvan ahhoz, hogy egyre feljebb emelkedjen. Nekünk kell változni, mert a világ nem fog hozzánk idomulni.

– Ez a felismerés, vagy inkább lehetőség minden ember számára adott. Vajon annyira eltompultak az érzékei ahhoz, hogy ne legyen se adója, se vevője ennek a tudásnak?

– Biztosan sokan vannak, akik nem foglalkoznak ezzel. Benne élnek egy mókuserékben, ami foglyul ejti, nem engedi kiszállni őket onnan. Mégis: azt tapasztalom, hogy hajnalodik a világban. Valami éled. Az emberek egyre gyakrabban tekintenek önmagukban az ég felé. Sokan leszegték fejüket, s nem akarják felemelni, holott körülöttünk vannak a mindennapi csodák, csak észre kellene venni. Nem a csoda tehet róla, ha elmegyünk mellette...Csoda az

is, ahogyan áttűz az ablakon az őszi nap, miközben beszélgetünk.

– Kell valami a boldogsághoz, Noémi, vagy inkább eszköztelen?

– Az kell, hogy kinyissam a szívem. Shakespeare mondja: a csillagok mindig tökéletesek, a hiba az emberben van. Magamat kell megnyitni a boldogság felé. S azt mindenben meg lehet találni. Akár abban, hogy kitakarítom az otthonomat, s utána örülök annak, hogy ragyog, jó illata van, s ez jó érzéssel tölt el. Szerintem nekünk festőknek, íróknak, egyéb komédiásoknak az a dolgunk, hogy repülni tanítsunk. Így vagy úgy megmutatni annak az embernek, aki a maga mókuserékében forog szüntelen, hogy állj meg egy pillanatra, csodálkozz rá a körülötted lévő világra, annak szépségeire, gazdagságára. Talán éppen ez a dolgunk művészeknek: a boldogságot szolgálni.

– Vadász Györgyről, mint mesteredről beszélsz, aki mára egyúttal a férjed is. Mielőtt azonban folytatnánk, inkább csak a teljesség kedvéért, mutassuk be őt. Kossuth- és Ybl- díjas építész – hogy csak a jelentősebb elismeréseit említsük. Építész dinasztia tagja, aki öröksége és kimagasló tudása révén az ország számos helyén hagyta ott jellegzetes stílusú munkáit. Mi fűz össze kettőtöket?

– Ez egy romantikus regénybe illő történet, ami mester és tanítvány kapcsolatát jelentette. Nagy mélységeket és magasságokat élhettünk meg ketten. Vadász György nagy mester, s

én mellé szegődhettem tanulni. Aztán szerelem, majd házasság lett kapcsolatunkból. Az elején azt mondtam: én leszek a legjobb tanítványod. Nagyon remélem, hogy méltó lehettem tanításaira. Az a mag, ami én voltam találkozásunk előtt, egy ilyen mester mellett olyan földbe hullott, hogy fácskává nemesedhettem. Mindez nem egyszerű ügy, hogy közben a felesége vagyok. De remélem, sikerült tanítványnak is megmaradnom, aki nyitott mindannak a befogadására, amit egy ilyen tudású mester adhat. Meghatározója volt az életemnek, művészetemnek.

Rajzolni Barcsay anatómia könyve alapján tanultam. Sokszor már-már megszállottan követtem rajzaimban az ő vonalvezetését, s ez hihetetlen iskola volt számomra. Alkímia, amikor valami szövődik közted, s az alkotó között. Elindul egy szál, s minden ceruzavonással több lettem. Az írás, olvasás szeretete meghatározó egy ember életében.

– *Említetted, ha nem is pályamódosítást tervezel, de más módon is szeretnéd kipróbálni magad – adott esetben a médiában.*

– Elkezdttem egy médiaiskolát, s ha elvégeztem, médiaszerkesztő, riporter, újságíró lehetek. Mindig is írtam. Hol az író-asztalfióknak vagy csak szűk baráti körnek, de mindig volt mondanivalóm – versben, s prózában is. Vágytam arra, hogy másként is elmondhassam azokat a gondolatokat, melyeket festményben könnyebben meséltem el az embereknek. Néhány évvel ezelőtt írtam 99 négysoros manódalát, amely a Kossuth kiadó gondozásában „Ajándék neked” címmel jelent meg. Szeretik ezeket a kis verseket. Mert simogatnak, felemlenek, megnevettetnek, játszani tanítanak. Talán egy villanásnyi örömet tudok velük okozni, hiszen éppen ez a céljuk. Jelenleg is írok: a Szentendrei Kurír irodalmi oldalát szerkesztem.

– *Milyen kapcsolatban vagy a számítógéppel?*

– Én egy romantikus, régimódi ember vagyok, aki a leveleimet kézzel írom. A barátoknak szóló, érzelmekkel teli leveleket kézzel írom. Nem tudom elképzelni, hogy egy ilyen típusú levelet kinyomtassak, s úgy küldjem el. Szeretek festeni és szeretem a szép kézírást. A gép persze szükséges, így hétköznapi dolgokra használom, egyébként nem.

– *Vezérel valamiféle vágy, hogy kipróbálhasd, megmutathasd magad?*

– Mindkettő. S egy hatalmas belső késztetés, hogy nem hagyom itt úgy a világot, ahogyan találtam. Ehhez hozzá kell tenni önmagam. Számtalanszor tapasztalom, hogy emberek azt nézik, mit vehetnek el a világból, s legritkábban azt, hogy én mit tehetek le az asztalra.

– *Az emberek szemlélete furcsa változáson esett át: többnyire azt nézik, ha tesznek valamit, mit kaphatnak cserébe érte. Mintha kiveszőben lenne az önzetlenség, elvárás nélküli adás nemes, szép tulajdonsága... Mert hiszen a valódi kérdés az: én mivel járulhatok hozzá, hogy a világ szebb, boldogabb, tisztább legyen. Nem?*

– Talán kétezer évvel ezelőtt is ilyen volt a világ: akkor is a „cirkuszt és kenyeret a népnek” kellett, s most is ezt tapasztalom. Gyakorlatilag az emberiség nem sokat változott, s mégis azt mondom, biztosan voltak aranykorok, amikor inkább a „mit adhatok” került előtérbe. Azt remélem, ismét eljön egy ilyen kor. József Attila versei olyan mélyen hatot-

tak rám, hogy sokszor elsírtam magam. Mert képes volt megnyitni a lelki szelepeimet. Megsimogatott szavaival. Ezek az emberek mindig azt mondták: én mit adhatok? S lehet, hogy közben éhen haltak...

– *Hogyan kerültél kapcsolatba a Jó Szó estek rendezvényeivel?*

– Máriabesnyőre, a lelkigyakorlatos háznak ajándékoztam 22 festményt. Az emberek elvonulni, meditálni, lelkileg megtisztulni járnak oda, s arra gondoltam, ebben talán segíthetnek a képeim. Balázs Zsuzsa, a rádió munkatársa is járt ott, megszólították a képeim, s érdeklődött, ki készítette őket. Így jutott el hozzám. Először egy beszélgetésre, aztán elmondta, hogy kitalálta ezeket a Jó Szó esteket, s lennék-e partnere ebben. Örömmel mondtam igent. S azért, mert ebben a kilúgozott, való világos lelkű, értéktelen, lelki hulladékot termelő világban nagyon kell a jó szó. Egyre inkább. S kellenek ezek a „fényemberek”, akik meg-meggyújtanak mécseseket az út szélén. Ahogy terjedt a híre ezeknek az esteknek, mind több embert vonzottak, mind többen kíváncsiak a jó szóra. Kiehezettek. Maga a helyszín is egészen különös: a kapucinus barátok adtak helyet ezeknek az esteknek, amiért külön hálásak vagyunk, hiszen az ő világuk meglehetősen zárt.

– *A rajzaidon egészen különleges módon ábrázolod Adyt, József Attilát, vagy Kosztolányit. De rendhagyó a maga módján Latinovits-ábrázolásod is, hiszen egy-egy arcrészletet olyan kimunkáltan jelenítesz meg, amivel, túl azon, hogy ráirányítod a figyelmet, egyúttal azt is jelzed, számodra miért fontos az illető.*

– Miközben rajzolom, festem őket, hallgatom a verseiket. Latinovits egy mágus. Az ő hangján hallgatva a verset egy más dimenzióba kerülök. A költők, írók, az avatott tolmácsolok megtanítanak bennünket álmodozni, mesélni, sírni. Szeretném remélni: magyar földön –ahogyan mindig voltak– mindig lesznek lánglelkű emberek, hiszen dúsan el vagyunk látva velük. Csak a magyar nemzet mintha nem látná, nem tudná, milyen hatalmas szellemi örökség, kincs birtokában van.

– *A magyarságodra vagy büszke? Arra, hogy itt, a Kárpát-medencében élsz, ez a szülőfölded, ezt a nyelvet beszéled?*

– Valóban, ez számomra hatalmas adomány. De meg kell valljam, nem ment könnyen. Nagyon megkínálódott a magyarságomért. Jó néhány éve, amikor először jártam Amerikában, elkápráztatott az ott tapasztalt jólét, megdöbbenett, hogy úgy is lehet élni. Olyan egyszerűnek tűnt. Fiatalemberként akkor úgy gondoltam, az egész világ az én hazám, s itt is lehetne szerencsét próbálni, hiszen az emberiségnek szolgálók alkotásaimmal Amerikában is.

Majd eltelt egy kis idő, amikor József Attila Töredékeit olvastam szinte katartikus állapotban, ahol azt írja: az Isten itt állt a hátam mögött, s én megkerültem érte a világot. Összeomlottam. Mert megéreztem, hogy ilyen verset csak magyarul olvashatok, ebben az országban születtem, ezt a nyelvet beszélem, itt a helyem. Nem lehetek hazaáruló, nem feledhetem akár csak egy pillanatra sem, hogy engem ide rakott le a Jóisten. Lehet, hogy nehezebb, de biztos, hogy nemesebb lesz a harc.

– *Személyes tapasztalat árán csak megerősíthetlek abban, amit elmondtál. Sokára fogalmazódott meg bennem, hogy igen, ez egy kegyelem, ha ide születhetünk. Nehéz, rögös út, mégis*

kegyelem magyarnak lenni. Ami nem jelenti azt, hogy több vagy kevesebb lennénk más nációknál, hanem azt, hogy itt van a helyem, itt van feladatom. S azt, hogy egy megnehezített pályán kell élnünk, amit, ha vállalunk, előbb vagy utóbb fölemel mindannyiunkat.

– Nem érdemes a szélesebb kaput választani. Lehet, hogy abba, amin keresztül kell menni, belepustul az ember, de biztos, hogy utána a felemelkedés következik. Ahogyan Jézus háromszor is elesik, s mindannyiszor feláll, az egy szimbolikus történet. Nekünk ugyanez a dolgunk; ha elesünk, újra felkelni, mert különben mi értelme van az életnek. Valahol azt olvastam, nagyon szerethet engem az Isten, mert fáj bennem. Ránk rak olykor akkora terheket, amelyekről azt gondoljuk, nem vagyunk képesek elhordozni. De Isten pontosan tudja, mit bírunk.

– *Lám, ennyire nem ismerjük önmagunkat... S ugyanezért kell ráhagynunk Istent.*

– Az emberek sokat beszélnek Istenről. De nem beszélni kellene, hiszen benne vagyunk és ő bennünk, hanem megélni, átérezni, nem is hinni, hanem tudni a bizonyosat. Tudjuk: ami nem öl meg, az erősebbé tesz. Amúgy minden útmutató itt van előttünk. A népmeséktől kezdve a biblián át minden tanítás – csak oda kell rá figyelni. Azt érzem, mintha lassan felemelnék fejüket az emberek. Valami hajnalodik a szívekben. A világban rend van. Legfeljebb mi, emberek nem vesszünk róla tudomást, vagy próbálnánk felülírni, de hát az emberiség történetében ez az út soha nem a felemelkedéshez vezetett. Hiszek abban, hogy érdemesebb emberek élnék itt annál, semmint feladjuk a jövőnket, bár az élethez most különösen sok erő kell. Ezért kellene a művészeknek, akik a maguk érzékenységével, más- látásával adnak valamit, ami kapaszkodó, erőt adó lehet.

– *A hollóházi porcelángyár felfigyelt alkotásaidra. Elmondod az előzményeit?*

– Októberben jön ki egy Vészábónoémi kollekció, aminek végtelenül örülök. Gyerekkoromban mindig csodáltam Szász Endre porcelánjait. Elképzelhetetlennek tűnt, hogy valaha ugyanott az én porcelánjaimat is elkészítik. Egyszer, amikor festettem, bepillant a lelkembe, milyen szépen hatna ez porcelánon. Ez egy belső hang, úgy hiszem, isteni sugallat volt. Összeszedtem a bátorságomat, s írtam egy levelet a gyárnak, mire nagyon kedves válasz érkezett: szeretettel várnak.

Bevallom, kicsit szorongva indultam útnak. És megszületett az első megrendelés! Sírva vezettem hazáig... Az a hollóházi porcelángyár, amelyik haló poraiból támad, ez a több százéves cég egy Vészábó sorozattal rukkolt elő. Én nem csak a festéket, de a szívemet is beleadtam.

– *Ezeknek a porcelánképeknek valami messziről érkező üzenetük van. Elvisznek egy letűnt világba – talán az inkák művészetére emlékeztet. Az erőteljes színek: a vörös, a fekete, az arany, nagyon odavonzzák és megfogják az ember tekintetét.*

– Valamikor régész akartam lenni. Más lett az utam. Valami ősemlékezet van bennünk, hordozzuk a régi világok hangjait. Csak befelé kell figyelni, s meghalljuk. A színeket illetően: egy kék korszakomon vagyok túl. Hiszem, hogy a kék nem szín, hanem a létnek egy transzcendens megnyilvánulása. Ezt váltotta fel mostani színvilágom, ami már-már egy sámánisztikus, ősi világba ragad el. Az univerzumban minden a harmóniára, a kiegyenlítődésre törekszik. S amikor ennyire túlsordul a gonosz, akkor helyére kell lépnie a jónak. Talán ezek az ún. aranykorszakok.

– *Ez az írás a karácsonyi készülődés idején jelenik meg. Mit gondolsz az ajándékról, az ajándékozásról?*

– Az igazi ajándék nem megfogható dolog. Az igazi ajándék egy tekintet, mosoly egy gyermektől... Az, hogy édesanyám naponta felhív, s amikor engem vár, legszebb terítőjét, virágot tesz az asztalra. S talán az a legnagyobb ajándék, amikor teljes szívvel, egész lélekkel a másik felé fordulunk – azt adva, ami számunkra is a legértékesebb: időt az életünkéből

Lehoczky Leopoldina

(A szerkesztő sajnálkozását fejezi ki, hogy a művész nő alkotásaiból illusztrációként egyet sem tud itt közölni, u.i. az alkotások csodálatos színvilága fekete-fehérben elveszne. A neten viszont a Vészábónoémi szó beírásával megjelenő oldalon ezek megtekinthetők.)

Nagytemplom, déli napsütésben

Dávid Bálintné Sántha Ilona–Fuchs János:

Dióhéjban egy megbocsátás 39 esztendejéről

Advent és a téli sötétség közeledtével a léleknek egyre több fényre, pozitív megerősítésre van szüksége. A Tolna megyében nagy számmal élő székelyek és Ordas Iván író közti konfliktus több évtizeden túlmutató feloldása a szeretet és a megbocsátás időszakában különösen aktuális történet.

A méltán elismert író, publicista 1971. augusztus 10–12. között egy háromrészes, folytatásos cikksorozatot jelentetett meg a Tolna Megyei Népújság hasábjain Székelyek Tolnában címmel. Írásában – bár jogosan ragaszkodott az objektivitáshoz – mélységesen megsértette a II. világháború meghurcoltatásainak sebeit még magán viselő bukovinai székelységet. Tényszerűen és valósághűen nekik tulajdonította a trachoma terjesztését, a bizalmatlanságot, a hagyományörzés helyett az önként asszimilálódni akarást, a „bibliai létszámú nagy családokat” kísérő szegénységet és tudatlanságot, a korábbi szőlőművelő kultúra fölszámolását. Azonban az újságcikk, mint műfaj, terjedelmi adottságainál fogva nem nyújtott lehetőséget arra, hogy a székelységgel szemben megfogalmazott kritika okaira is kitérjen. Így a cikk már nem tárgyalta – pedig ez a megbántódás gyökere – a székelység kényszerből vállalt, többszöri áttelepítésének kálváriáját, melyből szinte az összes fentebb felsorolt negatívum levezethető: akit néhány háborús év leforgása alatt megannyiszor átköltöztetnek, az elveszti javai jelentős hányadát, érthetően bizalmatlan, alultáplált és könnyedén megbetegszik. Kiindulásuk messzi tájéka eltérő domborzattal, más termelési struktúrával bírt, a nagyszámú családok pedig méltán tűnhetek idegennek azon a vidéken, melynek szomszédságában fél-egy évszázaddal korábban még az „egykézéshez” szoktak. A népes család etetéséhez gabona kellett, ezért szakítottak a szőlőműveléssel, melyhez korábbi lakhelyükön adottságaik, így tapasztalataik sem voltak. A szembetegség kezelésének kényszere nyomán lett Bonyhádnak komoly egészségügyi ellátása, intézményesült kórháza az 1950-es évek végére Sztrilich Lajos szemésorvos szervezői és gyógyító munkája folytán. A néprajzi csoportot pedig Madéfalva óta igyekeznek rábírní az asszimilációra, sikertelenül. A magyarországi székelyek már a két világháború között létrehozták egyesületeiket, Budapesten Székely Kör is alakult. „1971 szeptemberében a szekszárdi 'Szüreti napok'-on a népviseleti szépségversenyen harmadik díjat nyertek a kakasdi székelyek. A 'Röpülj Páva' adások, az érdi és más körök megalakulása után az át-törés éve 1978., a kakasdiak az izményiekkal együtt, mint Tolna megyei székelyek, megnyerték a 'Röpülj Páva' vetélkedőt” – írja dr. Szóts Zoltán a Székely Szövetség megalakulásának előzményeiben.

A '70-es évek derekán – a mai visszaemlékezők szerint – Ordas Iván nevének még az említése az azonnali haragot váltott ki a székely lakosságból, sőt még olyan is elhangzott Kakasdon vagy Majoson, hogy „az író a lábát be ne merje tenni a faluba, mert a székelyek ellátják a baját” – így emlékszik rá vissza az akkor 6 esztendőes Dávid Bálintné Sántha Ilona.

Eltelt tizenhárom esztendő, a cikksorozat keltette indulatok elcsendesedtek, de a szálka belül megmaradt – úgy tűnt – kipiszkálhatatlanul. Ordas Iván a szekszárdi kórházban

lábadozott, ahol Sántha Ilona már 19 évesen nővérként dolgozott. Nem feledvén a több mint egy évtizeddel korábbi becsületbeli ügyet, beszélgetést kezdeményezett a felgyógyult Ordas Ivánnal, beszámolt neki cikkének fogadtatásáról és a székely közösség megbántottságáról. Az író komoly figyelemmel és őszinte megdöbbenéssel hallgatta a fiatal nővére által elpanaszoltakat, és megkérte őt, látogasson el a megyei könyvtárba, hozza el neki a kérdéses cikkek másolatait. Később közösen az írás fölé hajolva hosszasan és részletesen átbeszélték a három cikket, pontról pontra.

A lelken könnyítve Sántha Ilona biztos volt benne, hogy nem olvas többé az írótól, és úgy érezte, ezzel a beszélgetéssel véget ért a fájó történet. Ordas Ivánban azonban tovább dolgozott a párbeszéd, melynek kovása a komoly szakmaiság és a lelkiismeret volt. Jó emberismerő lévén valószínűleg meg is érezte ápolója lelki elzárkózását, ezt látszik igazolni a Sántha Ilonának ajándékozott Simonyi óbester című kötet alábbi bejegyzése:

„Sántha Ilonkának, az újságírói lelkiismeret szép székely éb-resztőjének, abban a reményben ajánlom negyedik regényemet, hogy lekésőbb doktornő koráig el is olvassa.

Ordas Iván, Szekszárd. Kórház.

IV. Belgyógyászat 208. sz. Kórterem 1984. febr. 14.”

Szintén még 1984. elején (február 14 és április 14 között) az író egy Szekszárd Hotel Gemenc fotótablót ábrázoló képeslap hátoldalán így ír Sántha Ilonának:

„Kedves Ilonka!

Évtizedek óta utálok az erkölcstelen újságírókat. Tehát:

1 füge van, nejem nem adja tovább

tehát számomra naspolya nincs

ha főnökeim terveinek hinni lehet, IV. 14-én az 5. oldalon lesz néhány sor lapunkban, ami talán magát is érdekli

85 kg vagyok

Hívtam telefonon sokszor.

Barátsággal köszöntöm, és minden gombomat fogom a felvételiért.

Ordas Iván”

Valóban, 1984. április 14-én, szintén a Tolnai Megyei Népújság hasábjain Csak szó...? címmel megjelent az a cikke, melyben az írástudók felelősségéről értekezve saját melléfogását is őszintén megírja, szó szerint szégyenéről ír. Az újságírói etika magasiskolája ez, hasonlót évtizedek óta nem olvasni, a '89 óta tartó sajtóperek korában sem.

1987-ben megjelenik Bukovina kormányzójának, a székely nép egyik legnagyobb jötevőjének életrajzi regénye **Hadik András: A királynő tábornagya** címmel. Közvetlenül a kiadás után az író egy dedikált tiszteletpéldánnyal jelentkezik Sántha Ilonánál, és tudatja vele, hogy a könyv Sánta Ilona nevű szereplőjének megihletője ő maga. A kötetbe az alábbi kézírásos üzenet került:

„Sántha Ilonának,

aki – néhai nagyapja révén legelsősorban hozzásegített 5.-ik regényem megírásához és – legkedvesebb kórházi segítőm volt,

ajánlom szeretettel az itt olvashatókat. Különös tekintettel a 207. és 209. oldalakra és egészében a VI. és VIII. fejezetekre. Szekszárd, 1987. VIII. 1.

Ordas Iván”

A könyv egy azonos keltezésű levél kíséretében érkezett meg:

„87. VIII. 1.

Kedves Ilona!

Talán még emlékszik a csatolt cikk írójára és a mellékelt könyv küldőjére. Jó lenne tudni, hogy doktornő-jelölt lett-e Magából, vagy asszony, netán mindkettő.

Szeretettel köszönti, úgy is mint Múzsát
öreg betege

Ordas Iván”

A szerző művén keresztül fejet hajtott a bukovinai székelység előtt, végleg kiengesztelve ezáltal a még élő, korábbi haragosokat. A múzsa akkor nem válaszolt a levelekre, és a könyveket is csak jóval később olvasta. Ahogyan Ordas Iván őszinte önkritikáját is sok megbántott székely már nem fogadhatta, úgy Sántha Ilona is későn bocsátott meg az írónak, mikor ő már nem élt. A válasz korábbi lehetőségén felnőtt fejjel ma is elgondolkodik, nemrég a

megyei könyvtárban járt, és lefénymásoltatta a történet kiindulását jelentő újságcikkeket. 2010. Adventjének elején a szekszárdi alsóvárosi temetőben Ordas Iván nyughelyén egy friss sírcsokor pompázott a téiben, felíratos szalagját a széltől alig lehetett lencsevégre kapni: „Egykori múzsája Sántha Ilona”.

Felhasznált irodalmi és forrásjegyzék:

Székelyek Tolnában 1. rész / Ordas Iván. – Tolna Megyei Népújság. – 21. évf. 187. sz. – (1971. aug. 10.). – 5. p.

Székelyek Tolnában 2. rész / Ordas Iván. – Tolna Megyei Népújság. – 21. évf. 188. sz. – (1971. aug. 11.). – 5. p.

Székelyek Tolnában 3. rész / Ordas Iván. – Tolna Megyei Népújság. – 21. évf. 189. sz. – (1971. aug. 12.). – 5. p.

Csak szó...? / Ordas Iván. – Tolna Megyei Népújság. – 34. évf. 88. sz. – (1984. ápr. 14.). – 5. p.

http://www.bukovinaiszekely.extra.hu/folk_jov/20_eves.htm, megtekintve 2010. november 21.

Dávid Bálintné Sántha Ilona szóbeli közlése 2010 őszén

Dávid Bálintné Sántha Ilona tulajdonát képező levelek, képeslapok, könyvbejegyzések, dedikációk; a felvételeket Fuchs János készítette

Ahogy

Igen, valahogy úgy kellene, ahogy régen. Ahogy most is szokás hazai kisfalvakban, Erdélyben, Ausztriában vagy Dél-Németországban.

De miről is beszélünk? Hát a köszönről. Az emberi kapcsolatok legalapvetőbb, legelemibb megnyilvánulási formájáról. A másik ember tiszteletéről. Kis erdélyi faluban gyermekeskedtem 9 éves koromig. Ott tanultam meg, hogy bárkivel találkozom az utcán, ha ismerem, ha nem, köszönök neki, hisz embertársam. A városba bekerülve ez jócskán lekopott rólam, hogy aztán az egyetemi évek alatt teljesen „kikupálódjak”, azaz csak az ismerősöknek köszönjek.

Békés kisváros. „Csak” 21 éve lakunk itt, de sokan ismernek, és én is sokakat ismerek, így – ha el nem mélázok épp valamin – sokaknak, olykor mindenkinek köszönök, aki szembejön, akár ismerem, akár nem. Igaz, néha elfelejtem, és rám köszönnek. Ilyenkor nagyon szégyellem magam, de jól is esik személyem megtisztelése. Néha „sportot” is csinállok belőle, ha látom, nem figyel rám, akinek ez volna a dolga (pl. hivatalok, üzletek), jó hangosan én üdvözlöm elsőnek a „delikvenst”, hátha felébred benne az ember és kissé elszégyelli magát, s az utánam következőnek már ő köszön előre.

A következőkért lehet, sokan megszólalnak: a doktor megint Erdélyről, Istenről, külföldről papol. Őket kérem, higgyék el, nem nosztalgia, nem hencegés, nem hittérítés a szavaim mozgatója, csupán a jobbítási akarás. Tisztelem gyökereimet, szeretem városomat, Békést, hiszem, hogy aki egyszer „szolgájává” szegődött, az nem tud Isten nélkül élni, és azért is dolgozom az év során sokszor napi 10-12 órát, hogy szabadságom ideje alatt végre családommal együtt mehessek és láthassak. Magunk főzve, állandóan mozogva, nézve, látva, hogy táguljon a látókörünk,

mert hiszem, hogy másokat is megismerve magunkat is jobban és másként értékeljük majd.

Erdélyben, faluhelyt a katolikusok így köszönnek ma is: Dicsértessék a Jézus Krisztus, röviden Dicsértessék, vagy valahová belépéskor: Adjon Isten, távozáskor: Isten áldja. A reformátusok pedig: Békesség Istentől (Áldás, békesség! Magyarországon), vagy Áldassék az Úr neve! Ausztriába belépve már a határőrök így köszönnek: Grüss Gott! (Köszöntjük az Urat!) Nem Jó napot! Svájc német részében Dél-Németországban (pl. Bajorországban) úgyszintén.

Nos, Bajorországban egy 1200 lakosú kis faluban 700 férőhelyes a katolikus templom, és vasárnap két mise van, csaknem „teltházzal”. Rend és tisztaság van, meg jólét. Pedig közben két világháborút elveszítettek. Igaz, ott nem volt negyven év kommunizmus. Grüss Gott, köszönnek rám, idegenre is a helyiek. Nem tudom, Önök hogy vannak. én itt-hon, egyelőre, kezdetnek, útban Isten fele egy „Jó napot”-tal is kiegyeznék. Mindenkitől, mindenkinek.

Pálmai Tamás

Téli sétány

Az emberi lét

*De hátha egyszer teljesül a mű,
Hátha az Ember végre sikerül!*

Tóth Árpád

Az ember a tökéletességet leginkább a tárgyokban és a körülményekben keresi, holott mindenekelőtt önmagát kellene tökéletesítenie. A testi és szellemi fejlődésben azonban bizonyos csúcs elérése után törvényszerűen hanyatlás következik be, és kérdés, hogy legalább a lelki-erkölcsi tökéletesség vajon elérhető-e?

Így hát az embernek az életre vonatkozó legfontosabb kérdése nem a „lenni vagy nem lenni?“, hanem a „mi végre lenni?“ Tudni akarja, hogy mit kezdjen az életével, ezért arra keres választ, hogy milyen a világ és hogyan kell élni benne. Az élet azonban nem egyszerű feladvány, melyben valamilyen jó megoldásra van szükség; az élet alapvetően tragikus, és ezért nem megoldásra, hanem megváltásra van szükség. Tragikussá a létet a valóság törvényei és az ember magasztos erkölcsi eszményei és érzelmei közötti szakadék teszi, amely kilátástalan harcra készíteti a biológiai tragédia: a halál, és a társadalmi tragédia: a bűn ellen. A legnagyobb harc, a legfontosabb küzdelem a földön a jó és a rossz, az élet és a halál erői között folyik.

A jó szándékú embert a fenséges szomorúság hangulata lengi körül, mert bár célja nemes, a győzelem eleve lehetetlen; ennek ellenére a jóérzésű ember nem mond le, hanem jótettekkel akarja igazolni létét a világban, mert úgy érzi, nem azért született, hogy csak legyen, hanem, hogy méltó is legyen az életre.

Viselkedésünk valamilyen formában mindig érinti embertársainkat (sőt az élővilágot is), ezért helyes magatartásról csak akkor beszélhetünk, ha az erkölcsileg helyes. Ezért az embernek leginkább erkölcsi irányításra van szüksége. De hiába próbálták az egyént közösségi úton, társadalomszervezéssel és kívülről ható Törvényekkel megjavítani, mert a törvény mit sem ér, ha az ember belülről nincsen megváltozva; az erkölcsösséghez ugyanis önálló hozzáállás, egyéni akarat kell.

A személyiségfejlesztés egyéni útja az Önképzés, mely a fiatalok szükségének fokozata, s az ifjúkorra lényegiben az önmegvalósításra készít elő. A sikeres önképzés és önmegvalósítás úgy tűnik, megalapozza az erkölcsösséget, hiszen akit őt magát is állandóan támogatni, gyámolítani kell, hogyan is tudhatna igazán másokra figyelni és másokon segíteni? Buddhisták, jogik, konfucianusok, sztoikusok és asketák önmagukat tanulmányozzák és javítgatják lelki gyakorlatokkal és testi edzésekkel; az önfegyelem benső erejével akarják elérni a tökéletességet, s az Istennel való közösséget. Az önuralom segítségével próbálják az Ész hámjába fogni megzabolázott testüket, lelküket és szellemüket (az érzelmeiket is inkább legyúrni igyekeznek), de az értelem s a tudás fogyatékoságait: a tévedéseket s a következményes hibákat és vétkeket ők sem tudják kiküszöbölni. Személyiségünk uralása az erényhez vezető út, ám önmagában ez még nem

erény, hanem tévelygés, hiszen az erény sohasem magából a lemondásból, a vágytalanságból, az önmegtartóztatásból származik. Nem az az erény, hogy valaki mezítláb, szőrcsuhában fagyoskodik, koplal és szüzességi fogadalmat tesz, hanem az, hogy segíti és nem csalja meg a másikat, kenyerét megosztja vele, biztatja, vigasztalja, védi és támogatja a rászorultakat. Tehát inkább az érzékenység és szeretet fokozására lenne szükség, ám ezzel újra visszajutottunk a tragikus kiindulóponthoz: az érzéketlenség és szeretetlenség mondhatni törvényszerű fokozódásához.

Az önképzés valóban fontos, sőt nélkülözhetetlen, de semmiféle edzés, gyakorlás sem elegendő biztosíték arra, hogy valós helyzetben a legmegfelelőbb módon járunk majd el, mert miközben az eszközt célá magasztosítjuk, elfelejtjük, hogy tulajdonképpen miért is képezzük magunkat, és miért szeretnénk tökéletesek lenni. Az önképzés, de még az önmegvalósítás is sajátképpen befelé irányul, és főként önmagunkra figyel, azaz önmagunk hasznát és előnyét tartja elsősorban szem előtt. Ezzel szemben az erkölcs kifelé irányul, másokra figyel, a magunk számára pedig úgy tűnik, ez inkább csak kár és hátrány. Ezért könnyen előfordul, hogy elhanyagolunk másokat az önképzés és önmegvalósítás (a tanulás, szórakozás, érvényesülés, vagy a „mű“) kedvéért. Még a legalaposabb önképzés és a legsikeresebb önmegvalósítás sem vezet magától erkölcsösséghez, mert aki önmagát helyezi élete középpontjába, zárt körbe kerül, s még ha nem is árt másoknak, használni sem tud. Önmagunkért, önmagunk által sem „jellemünk csiszolásával“, sem vezekléssel és önsanyargatással, sem pedig életkörülményeink átalakításával nem leszünk erkölcsösebbek; a büntelenség tehát önképzéssel és önmegvalósítással nem érhető el.

Krisztus mutatta meg, hogyan válhat az eszmény valósággá: önkörünkből csakis az által szabadulhatunk ki, ha mindenekelőtt nem magunkat, hanem másokat helyezünk életünk előterébe. Nem elég nem ártani: használni is kell, mert csakis jócselekedetekkel lehetünk erkölcsösebbek. A jóság gyakorlása az emberi élet feladata. A Tudomnál fontosabb az Akarom. Nem öncélú gyakorlatok útján, hanem a közösség szolgálata közben csiszolódik jellemünk, és nem a „tökéletesség“, hanem csakis mások szem előtt tartásával lehetünk tökéletesebbek, mert az ember csak rajta kívül eső célok szolgálatában mehet át az erkölcsi tökéletesedés folyamatán. Az ember önmagát önmagán kívül találja meg.

Az erkölcs nem hibátlanságból és tévedhetetlenségből származik, nem kiváló tudásból és értelemről ered, hanem a mások (elsősorban a közelebb állók és érdemesebbek) javát a magunk érdeke elé helyező cselekvő, gondviselő és megbocsátó szeretetből. A szeretet biztos támasz, biztos útmutató, mely akkor is helyesen irányít, amikor a „józan“ ész csődöt mond (mást mond). Hiszen ha az értelem érzéketlenséggel párosul, akkor a „dolgot“ tartjuk majd elsősorban szem előtt, és az tévelygés.

Ám ha az értelem érzékenységgel párosul, akkor már a személyt, az életet tesszük az első helyre, és ez a Jóság és Bölcsesség. Ha pedig az (én)tudat (amely az egyéni és a közösségi érdek felismerését és elkülönítését teszi lehetővé) szeretetlenséggel párosul, ekkor magunkat tesszük mások elé, és annak az eredménye Önzés lesz. Ellenben hogyha ez szeretettel párosul, akkor ez képessé tesz az Önzetlenségre vagy akár az önfeláldozásra is. Az erkölcsösség alapkövetel-

ménye így hangzik: „szeresd felebarátodat, mint önmagadat!” (Mózes III. 19/18). Ez a felszólítás megegyezik az emberiség legkiválóbb bölcseinek tanításával, és a társadalmi együttélés széles körben elfogadott normáival is. Nincs a szeretetnél nemesebb eszme és biztosabb vezérfonal az életben, így hát csak az lehet tökéletes, akiben a szeretet tökéletes. Az erkölcs: mások segítése; ez sem mózesi tiltásokkal és előírásokkal, sem buddhista jógázással és meditációkkal nem valósítható meg, azaz sem társadalmi törvényekkel, sem egyéni önképzéssel, hanem csakis krisztusi szeretettel és jócselekedetekkel (a szent lélek útján) érhető el.

Az erkölcsösség azonban nem egy végleges állapot, mint ahogy az erő, tudás, egészség és általában a jólét sem az. Minden egyes kísértő helyzetben, újból és újból meg kell küzdenünk magunkkal érte. De testileg sebezhető és kimeríthető, szellemileg korlátozottak, lelkileg, erkölcsileg pedig gyarlók és esendők maradunk továbbra is, ezért senkiből sem lehet „felsőbbrendű”, avagy tökéletes ember. Vannak jó tulajdonságaink és jótetteink is, de ha azt mondjuk: nincs bűnünk, magunkat tévesztjük meg. Összetett személyiségek vagyunk, változók, egyszer s mindenkorra sohasem készek. Eszmény és valóság között vergődünk, folytonos előrelépésekkel és meghátrálásokkal, mert nem vagyunk tökéletesek, mint ahogy a világ sem az. Örökös küzdelemben telnek napjaink, és csak keressük, de nem találjuk a megnyugvást, a békét, mert senki sem állíthatja magáról, hogy ímé, én vagyok az a tökéletes ember, akiért kár volt Jézus Krisztusnak meghalnia. Ezért nekünk embereknek talán nem is lenne szabad erkölcsről papolnunk. Nem is az a becsületes és jellemes ember, aki büntelen, hanem aki beismeri tetteiért a felelősséget. Hiszen mindnyájan bűnösök vagyunk, az erkölcsi tökéletességet végképpen senki sem érheti el. A megmenekülés útját a bűntől, akárcsak a haláltól hiába keressük: az önmegváltás – mint ahogy azt a nyugati hírvérés, vagy a keleti bölcslők és vallások hirdetik – eleve lehetetlen. Az ember nem bocsáthat meg önmagának, és önmagát sem egyénileg, sem közösségekben nem válthatja meg. Ha pedig az ember javíthatatlan bűnös, az emberiség szakadéka rohan. Ez a végzet, és itt ér véget az emberi tudomány. Az embert már csak egy csoda mentheti meg.

De bízhatok: a csoda már megtörtént a történelem egyik hitet s reményt hozó napján, midőn Jézus Krisztus a halálból föltámadott! Az eseménynek nemcsak szemtanúi, de vértanúi is voltak. A halálból való feltámadás ellentmond minden természeti törvénynek, és annak bizonyítéka, hogy van egy mindenható Isten. Ez az igazság, amelyről Jézus bizonyosságot tett, s a legjobb hír, melyet az emberiség valaha is kapott. Mert ha van Isten, akkor van irgalom, és van bűnbocsánat számunkra is Krisztus kegyelméből, aki önként, ártatlanul szenvedett kínhalált értünk, sőt helyettünk, s ezáltal mi bűnösök szabadokká lettünk! De ennek eredményeképpen van föltámadás és örök élet is, ha bennünk is van a Krisztus megváltó áldozatában való hit és ehhez méltó hősi, önfeláldozó szeretet.

A válság megoldása a váltságban van. Mert Jézus Krisztus az egyedüli Megváltó, aki kiválasztja az ő népét: a bűnbánókat s a szenteket, és eljön az, amit a miatyánkban megígért. Krisztus önfeláldozása a kereszten az az egyszeri és tökéletes engesztelő áldozat a mi bűneinkért, melyet Isten fia mint ember mutatott be Istennek, nem a mi érdemeinkért ugyan,

hanem az ő végtelen szeretetéből és irgalmából, melynek alapján Isten új szövetséget kötött az emberrel. Bízunk tehát, de ne az emberben, ne önmagunkban, hanem az örök Istenben és Jézus Krisztusban, aki életét adta értünk. Ezt visszautasítani nem lehet.

Való igaz, hogy az ember minden igyekezete ellenére a társadalmi versenyben lemaradhat, a vizsgán megbukhat, a vállalkozása kudarcba fulladhat, anyagilag pedig csődbe juthat, a házassága is zátonyra futhat, néha eszményeiben is csalódhat, egészségre is megrokkannhat, sőt még az élete is veszélybe kerülhet, de nem ez a tragikus, nem ebben van a tragédia. A tragédia az istentelenség, a szeretetlenség, a bálványimádás, a bűn! Krisztus nem arra tanít minket, hogy ebben az életben hogyan lehetünk gazdagok, sikeresek, egészségesek, hanem éppen a szegényekkel, kitaszítottakkal és betegekkel vállal közösséget.

Nem világi bölcsességre oktat, hanem vigaszt nyújt: hogy mindaz, aminek oly nagy fontosságot tulajdonítottunk eddig, az valójában nem is igazán fontos. Nem az a legfontosabb tehát, hogy mennyire vagyunk tekintélyesek avagy elesettek, szűkölködők avagy jólétben dűskálók, szépek avagy csúnyák, szerencsések avagy szerencsétlenek, mert nem ez a mérték, Krisztus nem ezek szerint ítéli meg életünket, és nem ettől függ az örök élet. A legfontosabb az, hogy ki ne essünk Krisztus kegyelméből, ám ezt csak úgy nyerhetjük el, ha az ő parancsát teljesítjük. Jézus Krisztus új parancsot adott (János 13/34), amely ellentmond mindenféle emberi megfontolásnak és bölcsességnek, és szembemegy valamennyi emberi törekvéssel: „*úgy szeressétek egymást, ahogy én szerettelek titeket!*” – vagyis jobban, mint önmagatokat, más szóval: önfeláldozóan! (János 15/12,13). Aki nem szereti jobban felebarátját önmagánál, az sohasem lesz képes az önfeláldozásra. „*Ha valaki énutánam akar jönni, tagadja meg magát naponta, és vegye fel az ő keresztségét, és úgy kövessen engem*” – mondotta Krisztus. A kereszthordozás tulajdonképpen egymás terheinek hordozása, az az önfeláldozó szeretet, melyre Jézus mutatott példát. Törekednünk kell arra, hogy ugyanazt a lelkületet alakítsuk ki önmagunkban, mert minden más példa érvénytelen. Jézus Krisztus követéséhez nem kell semmiféle tehetség, iskolázottság, vagy egyéb feltételek, mindenki számára egyformán elérhető, s az általa nyert üdvöt mindenki egyenlő eséllyel nyerheti el, bármennyire is különböző feltételekkel indul. Mert a bűntől és a következményes örök kárhozattól semmiféle emberi bölcsesség sem menthet meg, egyedül csak a megfeszített Krisztus; ez volt az ő magasztos küldetése. Krisztus követése nélkül értelmetlen, hiábavaló és fölösleges áldozattá, bálványimádássá válik minden elvakult, gyűlöletből fakadó önfeláldozás, mert csakis az önfeláldozó szeretetből és Krisztus követéséből együtt következik a Szentség!

A Golgota a mindenség középpontja: az igazság keresője, miután bejárta a tudás világát, végül is ide tér meg; az elfáradt emberi szív békességet csakis itt remélhet. Mert a bölcsek igazsága csak rész szerint való igazság: de amikor eljött a Teljesség, a rész szerint való eltöröltetett. Az élet bonyolult, de egyszerű a nyitja: Krisztus, aki az út, az igazság és az élet. A hozzá való megtérés nélkül a világ erkölcsi válsága nem oldható meg. Ez nem a túlvilággal való vigasztalás, hanem ráébredés az emberi lét igazi nagyságára, amelyhez persze hozzátartozik az örök életre való meghívás is. *Véér Győző*

Irodalom – B. Osvát Ágnes rovata

Eleven hagyomány

TAVASZY SÁNDOR

(erdélyi magyar filozófus és teológus)

(Marossárpatak, 1881. február 25.–Kolozsvár, 1951. december 8.)

„A hit mindig csak előkészület a hitre. A hit határozott bizonyosság és biztos ismeret valamiről, ami nem fogható meg. A hit a lehetetlen lehetségesítése. A hit a megismerhetetlen megismerése. Az ismeret azonban nem a gondolkodás és a megértés műve. A hit átélés nélkül végbemenő figyelmesséttel Isten átélő és felmenő szavára. A hit annál tisztább, minél kevesebbet lehet róla mondani és minél üresebb önmagában véve.”

(Tavaszy Sándor:
Református keresztyén dogmatika)

„Az intelligencia a maga szentséges nemességében, azonosságában, tisztaságában és szabadságában amaz örökkévaló érték-triászban bontakozik ki előttünk, amelyet az igaz, a jó és a szép értékeiben ismerünk. Az ilyen értelemben vett intelligencia nemcsak hogy abszolút érték, de valóban abszolút valóság. Ez maga az Isten, a maga töretlen egészében”

(Tavaszy Sándor)

Sokáig töprengtem azon, hogy a karácsonyi számban kiről is írhatnék. Valaki olyat szerettem volna találni, aki nem csak hirdette az ígét, hanem életével, személyes példájával is igazolta, hogy amit mond, az nem pusztába kiáltott szó csupán. És töprengéseim közepette, csodálatos módon, magas kort megért barátnőm vezetett rá, hogy ki is ez az ember. Akit ő személyesen is ismert, sőt, az unokáinak háziorvosa is lehetett néhány évig. Az egyik unoka, akit én is ismertem – sajnálatos módon vált a lelkiismeretesség, a közösségéért vívott harc korai áldozatává -, mint ahogyan az igazi jó emberek mindig is a lelkiismeretük foglyai voltak és ezáltal kiszolgáltatottabbakká váltak a kevésbé lelkiismeretesek között.

Megpróbálok hát karácsonyi ajándékkul olyan emberről szólni, aki Reményik Sándort is versre ihlette: „ (...) Ez pedig a költészet:/ Hogy a test ismét igévé legyen./ Igévé válnak ismét én-magam,/ Igévé embertársam, nemzetem,/ A testté lett Mindenség új Igévé./ Mert ami bennem az Igén kívül van: por - / És ami nemzetemben az Igén kívül van: por;/ És mindez szenny és hamu és hiábavalóság és értéktelenség./ Költeménybe, kristálykamrámba,/ Ebbe a zárt, szigorú, büszke külön világba/ Menteném át magamból, nemzetemből,/ Embertársamból, az emberiségből/ Az Igét, amely kezdetben vala./ Így képzelem én a költészetet./ Új evangéliumnak,/ Melynek alfája és ómegája/ Ez a tétel:/ A test Igévé lett./ Aztán, ha a földgömb megsemmisül:/ A törhetetlen kristálykamra,/ Ez a földgömbalakú új világ/ Forog tovább/ A nap körül.” (Reményik Sándor: *A test Igévé lőn* – Tavasz Sándorhoz).

Tavaszy Sándor, aki ízig-vérig erdélyi volt, 1888. február 25-én született, az egykori Maros-Torda vármegye Sárpatok nevű falujában. Édesapja, Tavasz Károly, falusi jegyzőként a szomszéd faluban, Pókában vásárolt kisbirtokot, s a család

Tavaszy Sándor

hamarosan itt telepedett le. Pókai házuk alig emelkedett ki a mezősi parasztok házai közül, de kapuja – amolyan igazi erdélyi módra, - mindig nyitva állt a tanácsért oda betérők és a segítségre szorulóknak előtt. Merthogy „egy táj és annak lakói akkor rendelkeznek saját lélekkel, ha van külön történelmük, saját erkölcsi arcuk s e kettőnek kifejezést adó kulturális öntudatuk.” Ha megértjük az erdélyi lelket, a maga sajátosságával és egyetemességével együtt,

akkor a Tavasz Sándor szellemi örökségét is könnyebben fogjuk megismerni.

Tanulmányait a helybéli református iskolában, majd a Marosvásárhelyi Református Kollégium elemi iskolájában kezdte. 1899-től a Kollégium gimnáziumába írták be szülei, ahol végig eminens tanuló volt, akit az igazgató nemegyszer jelölt ünnepi szónoknak. 1907-ben tett érettségi vizsgát a Kollégiumban, majd ugyanazon év őszén beiratkozott az Erdélyi Református Egyházkerület kolozsvári Teológiai Fakultására. A Fakultás rendje s a Fakultás és a Ferenc József Tudományegyetem között fennálló megállapodás értelmében egyúttal az egyetemre is beiratkozott. Itt minden teológus köteles volt négy szemeszteren át filozófiát és pedagógiát tanulni s ezekből a tárgyakból vizsgázni is. Tavasz szellemiségére legnagyobb befolyást Böhm Károly, a Tudományegyetem filozófiaprofesszora gyakorolta, akiről 1945-ben írt életrajzában így vall: „Amint hozzánöttem a filozófiai problémákhoz, mind nagyobb lett ez a befolyás és tart mind a mai napig, amikor annyi sok évi tanulmány után azt vallo, hogy Böhm filozófiai lángelméje és rendszere az európai filozófiában a legelső között áll, sőt sok tanrészletében meg is előzi azokat.”

A teológiát tehát Kolozsváron végezte, 1911-ben, utána két évig németországi tanulmányúton volt, ahol még megérte az úgynevezett „Vilmosi korszak” nemegyszer kérdéses dicsőségét és a német tudományosság vitathatatlan látszó uralmát. Akkor még ott is, akárcsak az általa mélységesen tisztelt Böhm Károly professzor kolozsvári előadásában, ugyanannak a filozófiának az alapjára próbáltak építeni, és egyelőre nem éreztek még semmit annak végső válságából. Tavasz Sándor már akkor próbált józanul tájékozódni, s amint 1923-ban megjelent kis könyvéből láthatjuk, világosan

meglátta, hogy *A jelenkor szellemi válsága* (ez a könyv címe) a protestáns teológiára is kiterjed. Gondolkodásának ezt a szakaszát ennek a különbségnek a felismerése és tudatosítása jellemezte, az akkori kultúra és az evangélium igazsága között, ám akkor lelki fejlődésében nem ennek a felismerésnek volt döntő fontossága, hanem sokkal inkább annak a boldog felfedezésnek, hogy láthatóvá vált - az Isten kijelentett ígéjének világosságában, - az igazi alap. Valószínű, hogy a kolozsvári teológia tanárai Tavasz Sándor fogalmazásában, de egészen bizonyosan az ő szándékai szerint írták fel kiadványaik borítólapjára: „*A teológiai tudomány ma ismét nagy és felsőleges kilátások előtt áll. Isten Lelke csodálatos erővel és tisztasággal ragadta meg azok lelkét, akik a tudomány segítségével és módszereivel is odaállnak korsóikkal a Kijelentés csodálatos forrása elé, hogy még áldottabbá, még győzedelmesebbé tegyék országa ügyét.*” Tavasz Sándor nem fordított hátat a filozófiának, de szívügyének a teológia művelését tekintette. 1920-ban a kolozsvári Református Theológiai Fakultás meghívta helyettes tanárául, majd 1921 januárjában rendes tanárrá választották, ahol tudományát nagy pedagógiai érzékkel tudta tovább adni tanítványainak. 1924-től kezdve nyolc éven át a Fakultás igazgatója volt, majd a Makkai Sándor püspökké választásával megüresedett rendszeres teológia tanszékre őt választották meg. Itt találta meg igazán a helyét. A dogmatikával váltakozva etikát is tanított.

Habár az egyházi közéletben is egy egész sor tisztséget vállalt magára és irodalmi alkotásainak sorát is állandóan szaporította, fő foglalkozásának a tanítást, az egyház jövőjéről lelkipásztorainak nevelését tartotta. Az igazán bibliai orientációjú teológiának – az akkor dialektikai teológiának nevezett irányzatnak – ő volt a legfontosabb erdélyi előkészítője. Főművének, az 1932-ben megjelent *Református keresztyén dogmatikát* tekinthetjük.

1936-ban történt először, hogy a református teológia akkori vezéregyénisége, Barth Károly Európának ezen tájait is felkereste. Az anyaországban tartott előadásait kitűnő szervezőképességével Vasady Béla debreceni professzor rendezte. Innen Kolozsvárra ment, barátja, Rudolf Pestalozzi és titkárnője, Charlotte von Kirschbaum társaságában. Az utóbbi igen részletes naplót vezetett és ennek sokszorosított példányait később bizalmas baráti köröknek Németországba is elküldték. Barth szeretettel és nagybecsüléssel viseltetett Tavasz Sándor iránt. Arról is beszélt, hogy milyen szívesen maradna egy ideig Erdélyben, hogy szorosabb kapcsolatot hozzon létre Tavaszék és a századok teológiája között, akik közül némelyek már a szélsőséges német nacionalizmus vonzáskörébe kerültek.

A világhelyzetre nézve Tavasz Sándor osztotta Barth diagnózisát és pontosan tudta, hogy nehéz időkre kell felkészülniük. Mégis, amikor kolozsvári sorstársaival együtt el-

ment a református teológiai tanárok debreceni konferenciájára, az egyetlenre, amelyen akkor, 1943-ban öt kar tagjai vettek részt, nem látszott rajta semmi nyugtalanság vagy ideges komorság. Csodálták keresztyén derűjét. Pedig a jelenlétüknek nem lehettek illúziói és mindannyian tudták, hogy 1944-ben már nem fognak így találkozni.

Tavasz Sándort, irodalmi tevékenységének elismeréseként 1924-ben tagjává választotta az Erdélyi Irodalmi Társaság és a Kemény Zsigmond Társaság. Ettől kezdve az Erdélyi Irodalmi Társaság folyóiratának, a *Pásztortűznek* is társszerkesztője lett, Áprily Lajos és Reményik Sándor munkatársaként. Fontos tagjává vált az **Erdélyi Helikon** körének, s mint szépíró is jeles alkotásokat hozott létre, sokat közölt a **Helikonban** is. Amikor Áprily Lajos 1929 őszén kiment Erdélyből, s azután 1936-ban Makkai Sándornak is mennie kellett, Tavasz maradt. Helyállását - amint ezt az *Erdélyi szellemi életünk két döntő kérdése* című írásában el is mondta, - hivatásának tartotta, a Szentírás értelmében. Nem zárkózott be a Bethlen bástyához közeli dolgozószobájába, tanítványaival fáradhatatlanul járta a természetet, úgy ismerte Erdélyt, mint a tenyerét. Tagjává választotta s egy ideig elnöki tisztségét is reáruházta az Erdélyi Kárpát Egyesület, ami kimondottan turistaegylet volt. Tavaszynak, nagy természetjáró lévén, az volt a véleménye, hogy „gyökértelen minden élet, amely elszakad attól a környezettől, amelybe belete-remtetett”.

A háború utáni években keresztyéni szelídsége és tudósi habitusa segítette őt abban, hogy ugyanúgy ellássa egyházi, tanári és tudományos feladatait, mint korábban. Pedig ezek-

Tavasz Sándor sírja a pásztortűzi temetőben

ben az években minden téren egyre szűkültek az ő lehetőségei is. Megkezdődtek az ún. „tisztoztatások”, s bár Tavasz Sándor és Imre Lajos tanítani kezdett az új egyetemen, három év után el is távolították őket onnan. 1948 novemberében állami nyomásra meg kellett szakítaniuk teológiai tanári működésüket. Tavasz szívbetegsége ezekben az években súlyosbodott el, ami egyre több pihenésre kényszerítette, majd 1951. de-

cember 8-án szíve megszűnt dobogni.

Oszlop-ember volt ő, a szónak nem a profán, hanem a bibliai értelmében, mert Istennek van hatalma egyeseket úgy megerősíteni, hogy mint oszlopok hordozzák egy közösség épületének terheit. Ezért tud gondoskodni a pótlásukról is. Olyanokról, akik az emlékükkal is hatnak és építenek. Mert vannak, akiknek az emlékezete is áldás. Eképpen ragyog Tavasz Sándor életműve előttünk.

Összeállította: B. Osvát Ágnes

Felhasznált irodalom: Juhász Tamás: *Tavasz Sándor*

Czeglédy Sándor: *Tavasz Sándor (Az Út, Kolozsvár, 2001./4., 202-205.o.)*

B. Osvát Ágnes

Dorkámnak, élete 15-ik karácsonyán

Figyelj most rám, de jól figyelj! Mi másról írhatnék Neked ebben az adventi hangulatban, mint a hitről, ami a mai hitehagyott világban talán a legnagyobb összetartó erő. De előbb elmondom neked egy álmomat, persze csak részleteiben, mert ami a legfontosabb egy álomban – az általa kiváltott érzések, hangulatok –, azt nemigen lehet szavakban visszaadni. Talán furcsa, túlságosan is szimbolikus álom, de tudod, valamikor, még nem is olyan régen, a városnak még volt „szelleme”, ami mint egy nagy családot, összefogta a város őslakosságát, vigyázott rájuk, ismerte a jó és a rossz lépéseiket, de végszükség esetén ez a szellem maga volt az „otthon” fogalma. Szóval, elmesélem, hogy álomban késő, éjszakába nyúló este volt, és én egy nagy lakásban jöttem-mentem, mintha folyton vártam volna valakit, valakit, mintha mindannyian, akik a családhoz tartozunk, most abban a lakásban laktunk volna és egyenként érkeztek haza, ebben a kései órában. Ahogy bejöttek az ajtón, mindenkinek elmondtam, hogy a meghagyott ebédet a kályhán találják, tegyék ki maguknak, majd be-benéztem a konyhába, és láttam, amint a nagy fazékból egymás után kimerik a levest a tányérjukba. Fura módon, álomban krumplileves volt, amit ugyan elég ritkán szoktunk főzni, mégis, talán szimbólumként maradt meg az emlékeimben, olyan szimbólumként, amire nemsoká még visszatérek. Addig azonban az álom lényegét szeretném elmondani, mert ahogyan egymás mellett állva kinéztünk az ablakon, odakint táncoló hópihéek szállingóztak a levegőben, de mi azért közelképben láttuk a városházát és szinte teljes egészében láttuk az éjszakai belvárost, minden fényével, mozgalmas létével együtt. A városháza – álomban lapos – tetején pedig a tető egyik oldaláról a másikra ott sétált egy hatalmas, méltóságot sugárzó, több méteres, bronzból készült emberalak. Középkori ruhában, combközépig érő zsakettben, kalappal a fején, és ide-oda forgolódva mintha onnan fentről irányította volna az embereket, kezével jelezte, hogy merre menjenek, hogy hány óra van, és mintha a gondolataikat is irányította volna. Csak álltunk álmélkodva az ablak előtt és néztük. Csodálatos, múltat idéző, titokzatos sejtelmekkel teli látvány volt, ahogyan az egyre sűrűbbé váló hóhullástól megszűrt gyér éjszakai fényben ott sétál a hatalmas bronzalak a városháza tetején, akiről úgy éreztem, mindent tud, mirőlunk, emberekről, a város múltjáról, sőt jövőjéről is, és különleges kézmozdulatokkal próbálja úgy irányítani az emberek lépéseit, ahogyan az valahol, egy rejtett helyen előre meg van írva.

Ébredéskor úgy éreztem, mintha az üveghegyen túli világból érkeztem volna vissza az ágyamba, azóta sem tudok szabadulni az élménytől, ami valamilyen módon a folytonosság érzetét keltette fel bennem, hogy hiába tűnnek el az idők folyamán tel-

jes nemzedékek, egyéni örömök, fájdalmak tömkelege foszlik szét úgy, mintha soha nem is lett volna, mégis, valahol a lélek legmélyén mindenkiben él a folytonosság érzése, amit nappal a tudat elfelejt, de a tudatalatti az álomban előhozza, hogy az emberi lélek és szellem soha nem semmisül meg, legfeljebb átalakul. A lényeg azonban, az örökkévalóság lényege nem változik. Pedig az emberi élet az örökkévalósághoz mérten csak annyi, mint egy halvány mosoly vagy a szemekben felsötétülő fájdalom.

Ettől a felfedezéstől roppant humorosnak tűnő krumplileves-történet jut eszembe, ki tudja, ebben az értelmezésben, a tudatalattimban milyen összefüggések keletkeztek bennem az évek során. Minden családban, ahol szeretnek játszani a szavakkal, idővel kialakul egyfajta házi zsargon, amit aztán nagy élvezettel használnak egymás között, szerintem ez is hozzátartozik az ember természetes humor-igényéhez. Így volt ez gyermekkoromban nálunk is, néha csak összenéztünk a szüleimmel vagy a testvéreimmel, kiejtettünk egy más számára érthetetlen szót, és máris elárasztott az a vidámság, amit csak valami titokzatos összetartozási érzés válthat ki az emberből, olyan összetartozás, ami a biztonságérzetet is jelenti egyúttal, s amitől könnyűvé, gondtalanná, ugyanakkor szárnyalóvá válik a lélek.

Egyszer, kiskoromban, történetesen éppen krumplilevest ettünk, közben nagymamának a régmúlt idők, a világháború viszonyosságai járhattak az eszébe, mert arról kezdett mesélni, hogy milyen volt az élet az ő kamaszlány idejében, amikor már csak krumplilevesre tellett a házi költségvetésből. Én akkor, hatéves lényem minden érdeklődésével azt találtam kérdezni, hogy: „és akkor én hol voltam?” Nagymama elmosolyodott, majd rövid tűnődés után azt felelte: „hát, te akkor még a krumplilevesben voltál.” Azután még sok évig azt hittem, hogy a kisgyerekek, amíg meg nem születnek, parányi formában a krumplilevesben laknak. Talán ezért maradt meg bennem ez az egyszerű étel úgy, mint az emberi folytonosság szimbóluma. Amikor az édesapám nagykorú lett, a tizennyolcadik születésnapjára kapott könyvbe nagytata ezt írta be: „*Ne félj: emlékezni./ Ki voltál: ne feledd./ Ki szült, ki nevelt, ki volt tanítómestered./ Ne félj: feledni. Mid volt, s mid veszett./ Tükörbe nézz, s fejed ha megleled,/- nagy kár nem érhetett./ Ne félj! Nincsenek szörnyek, feneketlen mélységek, égig érő fák, felmérhetetlen erők. Csak dolgok vannak, sokkal egyszerűbbek, mint gondolod.*” És én valahányszor kezembe vettem ezt a kötetet, úgy gondoltam, hogy a történelem sorsfordító erői csak külsőségeiben tudták megváltoztatni a családunk életét, de lényegében semmi nem változott, mert a dolgok csak úgy megtörténtek az emberrel, de ettől senki nem veszítette el a lényegét, az önazonosságát. Hiszen a szeretet nem lehetőség, hanem létszükséglet...

Ma délelőtt vásárcsarnokba mentem a szomszédunkkal, segítenem kellett neki a bevásárlásnál. Azt mondtam, vigyük el a nagy, kétfülű fonott kosarat és abba tegyük bele mindent, mert azt ketten könnyen el tudjuk cipelni a kocsig. Furán nézett rám, talán azt gondolta, hogy ezzel a kosárral nevetségessé tesszük magunkat, manapság, a sokféle bevásárló táska idején. Hát, szó, ami szó, kicsit megbámultak az emberek, de sokkal inkább jóindulatú mint elmarasztaló mosollyal az arcukon. És meglehet, valamennyiüknek megfordult a fejében, hogy ugyan, miért is kell mindig az aktuális divathoz iga-

zodniuk, ilyen kosaruk lehet, hogy nekik is hever valahol a padlás vagy lomtár mélyén, a feltámadásra várva. Miért is ne lehetne feltámasztani azt a kort, amikor a nagyszülők ilyen nagy, kétfülű kosarakban vitték haza a befőzni való paradicsomot, barackot, vagy a nagyszemű, ropogós cseresznyét. És miért is ne, akár az eltenni való ugorkát is.

Bevallom, ahogy fogtam a kosár fülét, régen volt, kisgyermekkor emlékek tolultak fel bennem, eszembe jutott, hogy Dédikém éppen ilyen fonott kosárban tartotta a vasalni való ágyneműt, abroszokat, törülközőket, és amikor vasaláshoz készülődött, egyenként kiszedegette a friss illatú ruhákat a kosárból, az asztalon bepreckelte őket, majd összehajtogatva visszatette a kosárba és nekilátott a vasolásnak. Olyankor én fogtam a kisszékemet, odacipeltem a konyhaszékre helyezett kosár mellé, és rákuperodva szívtam magamba a kertben szárított vasalni való semmihez sem hasonlítható, otthonos illatát. Dédike közben a vasalóval szárogatta, simítgatta ezeket a régi, lenvászon párnahuzatokat, lepedőket, és én eltűnődve néztem, ahogy a szárogatás nyomán párállik, illatozik minden, míg nem az egész konyha megtelt a tisztaság boldogsághormonokat termelő illatával. Dédike közben mesélt, régi idők szénnel melegített vasalóiról, amikor még nem létezett villanyvasaló, elmondta, hogyan fűjták benne a parázsló szenet, hogy izzásba hozzák és megfelelő hőmérsékleten tudják tartani. Mai napig megmaradt emékidézőnek egy kis méretű, szénnel fűthető vasaló, amivel fodrokat, csipkéket vasaltak, sokszor kézbe veszem a törött fogójú, de a fényét nem veszítő kis jószágot és végigsimítom, úgy, mintha a Dédikém szorgos kezeit simítanám végig. És arra gondolok, amit már többször leírtam, hogy a családnak az egyik legnagyobb érdeme az, hogy megteremtí a folytonosságot. Azt a folytonosságot, amiből aztán elő tudnak jönni a megtartó emlékek, az elmúlt melegségek, a simogatások, amik később segítenek az embernek életben maradni, olyan percekben is, amikor homoksivatagban vagy akár egy kihűlt bolygón magunkra maradunk.

Szeretnék megtanítani, hogy tudj a hit szellemében élni, legalább ilyenkor, karácsony táján, jó lenne átadnom, átsugároznom az igazi hitet a mai gyermeklélekbe úgy, ahogyan én is – amikor már rég tudtam, hogy a karácsonyfa és az ajándék a

szüleim, nagyszüleim műve –, hittem, hogy ők valamilyen titokzatos varázslat folytán kapcsolatban állnak az angyallal, és bármit kérek, el tudják intézni az égiekkel, hogy azt meg is kapjam. Csak most, ennyi év elteltével jöttem rá, hogy az igazi ajándék az a tiszta, őszinte hit volt számomra, amit semmivel sem lehet helyettesíteni és ez a család fogalmát jelenti. Valami megbonthatatlant, amiről tudjuk, hogy akkor is megóv minket, amikor a világ bántásai túlságosan ránk nehezednek. Ahol a kívülállók számára észrevehetetlen, legkisebb gesztusnak is megvan a jelentése, jelentősége.

És most újból figyelj jól rám! Annyit és annyiféleképpen gyötörödtem az érzékeknek az intellektuális és érzelmi tudatosságtól való különválásáért, amíg váratlanul rábukkantam a legegyszerűbb igazságra: soha nem maradtunk magunkra, ha mindig a belső hangra hallgatunk. Ha nem érzed már jól magad ott, ahol élsz, és egyedül, magányosan fekszel az ágyadon, hirtelen meghallod a tücsök ciripelését. Hallgasd a titokzatos hangokat, amik a Teremtő alkotta természetből szállnak feléd, és megérted, milyen üzenetet közvetít neked a tücsök. Azt mondja, hogy mindegy, hogy hol vagy, itt, vagy máshol, az érzéseidet mindenütt, bárhol ki tudod vallatni, s a kérdéseket fel tudod tenni magadnak. És ha akarod, ha igazán akarod, a válaszokat is megtalálod rá, akárhol élsz. A belső hang pedig, ami végső soron a lelkiismereted, megsúgja, hogy mit válaszolj a tücsöknek. És megköszönöd majd neki, hogy rávezetett az igazságra: senki ne akarjon idegeneknek bizonyítani, senki ne akarja megnyerni a világot, mert közben könnyen elveszítheti a lelkét. És akkor soha többé nem fogja meghallani esténként a gyöngye kis ciripelést, ami a saját kertjéből szól hozzá, és ami egyedül csak az övé...

És ne félj az ősztől, de a téltől se félj, a hó minden pusztulást jótékonyan befed, és gondold arra, hogy a tél után örökké tavasz következik.

B. Osvát Ágnes

Álmaink, ha elkésve teljesülnek...

Laura harminchárom éves koráig még gondolni sem mert arra, hogy külföldre utazzon. Annyi bonyodalom s az ezekkel járó pénztelenség akadályozta ebben, hogy a magyarországi rokonok elérése csak mint vágyálom lebegett előtte hosszú-hosszú éveken át. Persze, valamikor, a németországi menekülésből való visszatértük közben már megjárta Budapestet, de akkor még csak öt éves volt, és halovány emlékképek kísértették azóta is a lebombázott házak látványáról, meg a hatalmas bérházzal, ami az Árpád bácsiék belvárosi tulajdona volt, és ahova Lauráék is befogadták a rokonok pár hétre, az ötszobás lakásba. Érdekes módon a konyhai vízcsap maradt meg legjobban az emlékeiben, onnan engedte magának egyszer egy nagy pohárba az ivóvizet, amikor Árpád, aki akkor már tizenkilenc éves joghallgató volt, azt mondta neki, hogy ne igyon sokat, mert a sok víztől béka fog nőni a hasá-

ba. Laura ettől kezdve hosszú hónapokon át, még hazajövetelük után is sokszor hallgatózott a hasa felé, hogy nem kurruttyol-e benne a béka.

És most, annyi év után, lázasán készült az útra, folyton arra gondolt, hogy mit szólnak majd a rokonok, amikor felkeresi őket, s a másik oldalról való rokonság megismerésének a lehetősége is nagyon izgatta. Még azt sem tudta pontosan, hol fognak megszállni, igazából bele sem gondolt, hogy tizenhárom éves fiával hol is fognak majd aludni, csak remélte, hogy az apu két féltestvére közül (akikkel eddig még sohasem találkozott), valamelyik befogadja őket pár napra. Aztán úgyis továbbmennek, Pozsonyig akart vonatozni, nem érdekelt, ott is lesz-e szállásuk, arra gondolt, hogy pénzért mindenütt lehet alvóhelyet találni. Harminchárom éves korára Laura, félénk kislányból réges-rég vállalkozó

kedvű és bátor fiatal nővé érett, és úgy érezte, eljött az ideje annak, hogy világot lásson. A két kisebb gyermeke felvigyázását szerencsére elvállalta a volt férje, nagyobbik fiát pedig természetesen magával vitte. A vámnál jókat mulattak azon, hogy az akkoriban nagyon szigorú vámosok jóformán meg sem nézték a csomagjaikat, a fiát pedig testvérének vélték. Igaz, ami igaz, Laura legalább tíz évvel kevesebbnek nézett ki a koránál, s ezt alaposan ki is használta, ha úgy gondolta, hogy előnyére válhat. Bizony, hogy előnyére vált a vonaton. Visszafelé utazva hihetetlenül sok csomagjuk keletkezett, rengeteg könyvet, közepes nagyságú szőnyeget, ágyneműt, piperecikket vásárolt, sőt Pozsonyban még egy kisgyerek nagyságú barna mackót is megvett a kislányának, úgyhogy amikor Pesten átrendezte a csomagjait, a nagynénje borzadva mondta, hogy ő aztán megbolondulna, ha ennyi mindent kéne elcsomagolnia. A határnál viszont, a vámosok újból csak mosolyogva nézték a macit, ami egy átlátszó műanyag zsákból vigyorgott ki, és újból nem vizsgálták át a csomagjaikat, elnéző jóindulattal pecsételték le és adták vissza az útlevelet, holott sokkal több tilos dolgot vittek, mint a kupében levő összes utas együttvéve. Laura kislányos copfba font haja és piros miniszoknyája most is megtette a hatását. Ez azonban már a visszautazás meséje.

Amikor Pestre értek, a Nyugati-ból betelefonált az ismert folyóirat szerkesztőségébe, a sohasem látott nagynénjéhez, s csak úgy ukk-mukk-fukk bejelentette, hogy megérkeztek, mire a nagynénje azonnal kocsiba ült és lélekszakadva rohant a pályaudvarra. Hogy közben mi lehetett a véleménye az egész ügyről, arra Laura csak később mert gondolni, akkor és ott olyan fajta eufóriában leledzett, ami kizárta a józan gondolkodásnak még a lehetőségét is. Azt csak később fogta fel, hogy mi lett volna, ha az addig ismeretlen nagynéni nem olyan nagyvonalú és segítőkész. Dehát nagyonis az volt. És az orvos nagybátyja is, eddig soha, senkinél nem tapasztalt módon volt előzékeny hozzájuk, ott tartózkodásuk alatt egy nap azt mondta, hogy vegyék le a könyvespolcra azokat a könyveket, amik csak tetszenek, bármennyit, s ő mind nekik ajándékozza azokat.

Másnap telefonon Árpádékhoz is bejelentkeztek, aki akkortájt már jónevű, jól kereső ügyvédként működött. Ők is kitörő örömmel fogadták, még mindig ott laktak a régi, öt szobás lakásban, éppen csak a bérház többi lakrésze ment át állami tulajdonba. Laura azt próbálgatta, hogy felismeri-e a helyiségeket, de csak a konyha tűnt ismerősnek neki, abból is a falra szerelt, jól láthatóan még eredeti vízcsap, el is mondta rögtön Árpádnak a béka-fóbiát. És csodák-csodája, még emlékezett is rá a csibész. Pedig kimondani is furcsa, annyi év telt el azóta: pontosan huszonnyolc. S mi minden történt az egymásra zsúfolódott hetek, hónapok, évek alatt.. Akik huszonnyolc évvel ezelőtt velük voltak, sőt, ők irányították a sorsukat, egytől-egyig elköltöztek ebből a földi életből, elsőnek Dédi, aki Árpádnak nagyanyja, Laurának dédikéje volt, aztán Judit néni, Árpád édesanyja, majd nagytata és apu, hét év múlva nagymama és anyu. Laura elfogódottan állt, úgy tűnt, mintha soha el sem ment volna innen, csak éppen a romokat takarították el az utcából, de minden egyéb a helyén maradt, s ő ugyanaz a félénk kislány, aki mindig mindent elhisz a felnőtteknek. Ez az érzése rövid időn belül alaposan megváltozott, miután a viszontlátás örömeire valami

koktél-különlegességgel kínálták, s ő antialkoholizmusa ellenére elszopogatott belőle vagy két pohárral. Mi tagadás, amikor búcsúzni készültek, s fel akart állni a díványról, alaposan megszedült, ami rémülettel töltötte el, az a koktél édes volt, úgymond becsapós, és Laura még soha életében nem érzett ilyesfajta „lábamide-nemoda” tehetetlenséget. Szerencsére nem tartott túl sokáig, mire hazaértek a nagynénjéékhez, már újból szinte teljesen ura lett magának.

Elégge nem érthető módon, ahányszor csak kilépett a lakásból és végigment a Pozsonyi úton, úgy érezte, mintha valahonnan, nagyon messziről, végre hazaérkezett volna. A kora reggeli fények, a virágáros a járda szélén, minden, minden az otthonosság, sőt a biztonság érzését keltette fel benne. Aztán később, amikor életében először lépte át a Mátyás templom küszöbét, a hovatarozás marcangoló érzése úgy elhatalmasodott rajta, hogy szégyenszemre sírva fakadt, és alig-alig tudta összeszedni magát annyira, hogy ne mindenki őt bámulja.

Mindentől függetlenül, rendkívül jól érezték magukat, az akkori körülményeket figyelembe véve, hihetetlen kincsekre tettek szert, úgy lelkileg-szellemileg, mint anyagilag is. A könyveket, főleg a vásárolt és ajándékba kapott könyveket tartotta a legnagyobb értéknek, közben attól rettegett, hogy a vámmellenőrök nem fogják átengedni a határon. Mégis, az utolsó pénzére is vásárolt valami olyat, amire eddig csak vágyakozni tudott. Ám amikor a piperecikket próbálta beszerezni, azonnal Anyu jutott eszébe és ettől újból óriási ürességet érzett, mintha hirtelen kidobták volna a világűrbe. Szegénykém, mennyit emlegette a széna-kölnit és a kaola szappant, Isten tudja miért, milyen emlékek fűzhették őt ezekhez a dolgokhoz, de akkoriban Laura elhatározta, hogy ha egyszer útlevelet kap és ki tud utazni külföldre, első dolga lesz megvenni és örömet szerezni anyunak velük. Ám útlevelelhez csak most juthatott, Anyu pedig már két évvel ezelőtt, hirtelen szívroham következtében itt hagyta őt a nagy bizonytalanság közepén.

Laura erőt véve magán, mély lélegzettel lépett be a jól látú üzletcskébe és az eladónő „mivel szolgálhatok”-jára egy üveg szénakölnit, majd kaola szappant kért. A szappan csak dobozos csomagolásban volt kapható, ötszögű, színes dobozban, aminek minden rekeszében ott lapult a más és más színű, öt darab kerek szappan. Eltűnődve nézegette, szagolgatta és abban a percben úgy érezte, Anyu nézi valahonnan, elképzelte, ahogy hazatérve átadná neki, felfényllett előtte a boldog mosoly, ami annyi, de annyi nehézségen átszűrte. De ettől kezdve a doboz szappan és a szénakölni valami földöntúli, szavakkal ki sem fejezhető hangulatot keltett benne, s hiába lapultak a bőrönd mélyén, Laurának már csak ez a két darab jelentette az ajándékozás minden örömét és fájdalmát. Azóta is számtalanszor feltette magának a mindmáig megválaszolatlan kérdést, hogy az ember miért késik el mindig, mindennel. Miért csak akkor döbben rá, hogy mit mulasztott, amikor már csak a jóvátehetetlenség fojtogatásával találkozik?

Hazaérve, a szappanok és a kölni még két hónapig hevert a szekrényben, ennyi idő kellett ahhoz, hogy elérkezzen az Anyu halálának két éves évfordulója. Azon a hideg, őszi napon, Laura felvette az új őszi kosztümjét, táskájába rakta a kölnit és a szappant, majd egy cserép krizantém társaságá-

ban kiballagott a temetőbe. Sokáig állt a néma sír mellett, még egyszer kibontotta a dobozt és beszippantotta a szappanok finom, diszkrét illatát, majd letérdelt a sír mellé és kinézte azt a lehetséges pontot, ami alatt az Anyu szíve pihen, aztán ásni kezdett. A végén már a tíz körmével kaparta, dobálta szét az agyagos földet, mindaddig, amíg be tudta helyezni a dobozt a szappanokkal és a melljük beszorított kölnis üveggel együtt. Majd szép lassan visszászórta a kiszedett rögöket, az utolsó darabkáig visszarakta őket és a tenyerével alaposan lelapogatta, lesimította a földet. Végül kissé a földbe nyomva rárakta a virágserepet is. Fáradtan, rémesen kinéző körmökkel tápáskodott fel, s csak akkor nézett körül alaposabban,

hogy nincs-e valaki a közelben, aki végignézhette volna, mit művel. De senkit nem látott, csak kósza hópihék kezdtek szállingózni körülötte, az első, tétova pillék, amik pillanatok alatt szétolvadtak, amint rá próbáltak telepedni valamire. Laura elmormolt még magában egy összefüggéstelen szöveget, amit imának szánt ugyan, persze, mindenki úgy imádkozik, ahogyan azt leginkább magáénak érzi. Ő pedig soha nem szeretett előre megírt sablonok szerint élni, így az imáit is magagyártotta mondatokkal zsúfolta tele, amiknek hatásában mégis jobban hitt, mint bármilyen templomban elhangzó litániában. Utána még egyszer felnézett a már alkonyi felhőkkel díszített égre, ahonnan egyre gyérülő reménytelenséggel röpködtek felé a fehér pihék, s abban a pillanatban azt érezte, hogy Anyu csak most halt meg igazán, hiszen mindeddig az ő megígért, elkésett ajándékára várt.

Amire hazaért, már egészen besötétedett, a lépcsőház homályában még egyszer rátört a sírás, de hamar erőt vett magán és szinte megdicsőült arccal lépett be az ajtón, mint aki-nek valami meghatározhatatlan értékű, de mégis nagy feladatot sikerült teljesítenie.

„Lassan megszűnünk írni, sírni,/ Segítségül bárkit is hívni.//

Ahol már csak a Lélek lelkesít - / Megyünk, meg nem állunk az Istenig.” (Reményik S.: **Magunkba le**)

Reményik Sándor

Emlékezés karácsonytalan advent idejére

Későn és más lélekkel,
„Holnap” holnaputánján
Jutottam el szívedbe,
Ady városa, Várad.
Először ősz aranylott mindenütt,
Másodszor csattogott a csalogány,
S a hársfalillat áradt.
Egy őszi s egy tavaszi adventem volt
Falaid között, Várad.
Én nem kerestem benned semmi mást,
Csak enyhülést, csak gyógyulást.
A gyógyulást nem adtad.
Tán havasokat, tán tengereket
Mulasztottam miattad.

És mégse bánom, mégis sokat adtál:
Új hangulatot, új barátokat,

S valami rejtelmes nosztalgiát
Utánad, mely örökre megmarad.
Advent voltál az életemben, Várad,
Adventje új élet ígéretének –
S maradt mégis minden a réginek
Advent voltál az életemben, Várad,
Advent, melynek nem jött karácsonya.
De mégis jó volt Messiásra várni, -
S édes az elmúlt advent illata.

Ady Endre

Az Úr érkezése

Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csendesén és váratlanul
Átölelt az Isten.

Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappal
De háborús éjjel.

És megvakultak
Hiú szemeim. Meghalt ifjúságom,
De őt, a fényest, nagyszerűt,
Mindörökre látom.

A napkeleti bölcsek

Karácsony táján mindig előkerül az az evangéliumi rész, amikor a napkeleti bölcsek, ezek a titokzatos vándorok meglátják a betlehemi csillagot, és elindulnak, követik Betlehembe. A templomokban úgy is megemlékeznek róluk, hogy kiállítják a szobraikat a jászol mellé. Ott állnak, az egyiknek a kezében az arany, másiknál a tömjén, a harmadiknál a mirha.

Kik is lehetnek ezek a királyok vagy napkeleti bölcsek, nem tudjuk pontosan. De talán az egyik, a Gáspár, az egy olyan király lehetett, akinek minden kívánságát teljesítették, akinek az akaratát udvari emberek százai, ezrei lesték. Hogyha éppen zenére támadt kedve, akkor az udvarmester már intett is, jött a zenekar, húzta a talpalávalót. Amikor látták, hogy Gáspár királynak a figyelme ellankad, már kevésbé örül ennek a zenének, akkor ismét egy intésbe került és lecserélték az együttest, jött egy másik, másféle muzsikával. Ha Gáspár királynak focizni támadt kedve, már elő is állt a nemzeti válogatott, és ő is játszhatott. Persze meg volt hagyva mindenkinek, hogy itt ma csak Gáspár királynak szabad gölt löni, úgyhogy az ellenfél játékosai is neki passzolták a labdát, és azt vette észre, hogy ha a kapura rúg, akkor a kapus direkt a másik irányba vetődik, nehogy véletlenül kifogja az ő lövését. Így bizony hamar unalmassá vált az élet.

Ahogy teltek-múltak a hónapok és az évek, Gáspár király elveszítette a kedvét. Nem telt már öröme sem a zenehallgatásban, sem a sportban, hanem csak ült a trónteremben és kedvetlenül nézett maga elé. Pedig az udvari emberek változatlanul megpróbálták kitalálni mindenféle szándékát. Gáspárban pedig lassan megérlelődött az elhatározás, hogy világgá megy és új életet kezd. Egyik este, amikor már mindenki aludni tért, kinézett a trónterem ablakán, s meglátta a csillagot az ég alján. Azt gondolta, ez alkalmas idő arra, hogy útra keljen. Lepedőket csomózott össze, leeresztette az ablakból, egészen a földig ért a vége, majd fogta magát, s lemászott rajta. Odalent nyakába vette a vándortarisznyáját, és elindult a csillag nyomában.

A második napkeleti bölcset, aki a jászol mellett áll, úgy hívjuk, Menyhért király. Ez a Menyhért talán egy híres orvos volt. Egy orvos, aki sokféle betegséget ismert, és nagyon sok beteget meggyógyított. Jöttek hozzá az emberek, és nem is kért sok pénzt a gyógyításért, csak annyit, amiből a legszükségesebbekre futotta. Örömmel, szívésségből gyógyította az embereket. De hiába híres orvos valaki, vannak olyan betegségek, szenvedések, amiken még ő sem tud segíteni. Ez volt neki a legnehezebb: látnia azt, hogy emberek szenvednek, s hiába szedi össze minden tudományát, képtelen rajtuk segíteni. Arra vágyott, milyen jó lenne, ha találna egy tudós könyvet vagy egy böls embert, akitől megkérdezhetné, hogy miért is szenved az ember a földön. Ekkortájt látta meg egyik este ő is a csillagot. Könyveiben olvasott róla, hogy amikor ez a csillag megjelenik, egy nagy királyhoz vezet a vándorokat,

akik követésére vállalkoznak, s arra gondolt, hogy talán ez a király majd válaszolni tud a kérdésére.

A harmadik: Boldizsár. Boldizsár arca fekete. Úgy is hívjuk, hogy a szerezsen király. Valahonnan messziről, talán Afrikából jött. Ki is lehetett ő? Talán egy olyan király volt, akinek megtetszett egy szomszédos ország királynéja, és feleségül szeretne volna venni. A királyné apja kihirdette, hogy jöjjenek a kérők, álljanak hosszú sorba, és aki megtetszik az ő lányának, annak adja a kezét. Úgyhogy Boldizsár is föltarisznyázott, és elment, beállt a kérők sorába, de azt látta, hogy mindegyik kérő szomorú arccal bandukol ki a trónteremből, úgy látszik, hogy a királyné nagyon válogatós lehetett. Amikor ő is bekopogott a trónterem ajtaján, és megállt a királyné előtt, elámult annak ragyogó szépsége láttán. De a gyönyörű lány ráemelte a tekintetét, és kinevette őt.

– Te meg mit keresel itt, te kormos képű? – kérdezte. – Csak nem gondolod, hogy hozzád megyek feleségül? Eredj

Varga Jolán, VI. oszt. rajza a betlehemi királyokról

innét, keress egy csillagot, mosd meg a fényében az arcodat, és hogyha a csillagfénytől hófehérré válik a bőrod, akkor gyere vissza! Akkor talán hozzád megyek. Boldizsár erősen elhatározta, hogy ő csak azért is elveszi ezt a királynét. Nehéznek találta a feladatot, de arra gondolt, hogy nehéz-néz, de talán mégsem lehetetlen. Este, amikor feljött a hold és a csillagok, egészen az ég alján meglátta a betlehemi csillagot. Nem tudta, honnan került elő, merre tart, de azt látta, hogy alacsonyan halad. Nagyon megörült.

– Ezt nyakon csípem - határozta el. Vette a királyi lepkehálóját, és elindult a palotából a csillagot követve.

A három király találkozott egy útkereszteződésnél, ahol elmesélték egymásnak, hogy ki miért indult útnak. Majd Menyhért, az orvos így szólt:

– Nem tudom, hogy ti megtaláljátok-e, amit kerestek, mert ez a csillag egy királyhoz vezet, de talán ő orvosolni tudja a ti nehézségeiteket, bajaitokat is, úgyhogy, azt javaslom, menjünk tovább együtt.

Így közösen folytatták útjukat. Mentek-mentek, falvakon, városokon keresztül, míg végül elértek egy barlanghoz. A barlangban ott állt a jászol szalmával bélelten, és a szalmán ott feküdt a kisgyermek, Jézus, mellette Mária és József. A bölcsek köszöntötték őket, s megkérték Máriát, hadd vessenek egy pillantást a kis újszülöttre.

Miközben a gyermeket nézték, Gáspár király arra gondolt, hogy ez a kisbaba mennyire fázhat, hiszen itt hideg van, csak egy ökor meg egy szamár áll körülötte, azok fűjják rá a páráit, azzal próbálják melengetni. Eszébe jutott, hogy a királyi palástját levehetné és ráteríthetné. Meg is tette, és ekkor hirtelen megvilágosodott előtte, hogy miért volt ő eddig boldogtalan és kedvetlen. Bizony azért, mert mindenki az ő akaratát, az ő kívánságát leste, és mindenki neki akart szolgálni. Neki játszottak a zenészek, a sportolók, de arra nem volt már lehetősége, hogy ő ajándékozzon meg másokat. Hirtelen megérezte azt, hogy ajándékot adni másnak, ez ad értelmet és örömet az embernek. Elhatározta, hogy visszatér az országába, és ezt fogja gyakorolni.

Menyhért király pedig, ahogy nézte a jászol mellett a kiscsit, arra gondolt, hogy ez a kisgyerek is felnőtt egyszer. És mintegy látomásként megjelent neki, hogy ez a kisgyerek,

már felnőttként, szintén szenvedni fog, mert az emberek majd keresztre feszítik. De a szenvedése nem lesz fölösleges, mert ezáltal ennek a kisgyereknek az apja, aki maga az Isten, meggyógyítja minden ember szenvedését. Menyhért egyszerűen megnyugodott. Tudta, hogy néhány nap múlva visszatér a szegényei közé, gyógyítani őket, de már nemcsak orvosságot ad nekik, hanem el tudja nekik mondani, hogy van valaki, aki azoknak a szenvedéseknek a titkát is ismeri és gyógyítja, amiken ő nem tud segíteni.

Végül a harmadik, Boldizsár, szintén ott állt a jászol mellett, és azt látta, hogy a kisgyerek ránevet. Meghökken.

Nahát, ilyen fekete az arcom, és mégis mosolyog rám valaki? Így is jó vagyok, így is szeret engem? Akkor nem kell nekem az a királylány. Találok valaki mást helyette, aki ehhez a kisgyerekhez hasonlóan mosolyogni fog rám. Nem kell nekem csillag meg csillagfény, nem kell nekem az arcomat tisztára mosni, engem így is lehet szeretni! - És hirtelen vidám lett a szíve, és szökdellni lett volna kedve, hogyha nem lett volna olyan méltóságos király.

Kis idő múltán a napkeleti bölcsek hazatértek otthonukba, mindegyik azzal az üzenettel a szívében, amit a jászol mellett kapott az újszülöttről.

József Attila

Betlehemi királyok

Adjon isten, Jézusunk, Jézusunk!

Három király mi vagyunk.

Lángos csillag állt felettünk,

gyalog jöttünk, mert siettünk'

kis juhocska mondta - biztos

itt lakik a Jézus Krisztus.

Menyhárt király a nevem

Segíts, édes Istenem.

Istenfia, jónapot, jónapot!

Nem vagyunk mi vén papok.

Úgy hallottuk, megszületél,

szegények királya lettél.

Benéztünk hát kicsit hozzád,

üdvösségünk, égi ország!

Gáspár volnék, afféle

földi király személye

Adjonisten, Megváltó, Megváltó!

Jöttünk meleg országból.

Főtt kolbászsunk mind elfogyott,

fényes csizmánk is megrogyott,

hoztunk aranyat hat marékkal'

tömjént egész vassfazékkal.

Én vagyok a Boldizsár;

aki szerencsény király.

Irul-pirul Mária, Mária,

boldogságos kismama.

Hulló könnye záporán át

alig látja Jézuskáját.

A sok pásztor mind muzsikál.

Meg is kéne szoptatni már.

Kedves három királyok,

jóéjszakát kívánok!

Beri Kláudia, 6 éves, rajza a kisdud imádásáról

**Kellemes karácsonyi ünnepeket,
valamint boldog újévet kíván és
továbbra is szeretettel várja
leveleiteket, javaslataitokat a
szerkesztő néni, az alábbi címre:**

B. OSVÁT ÁGNES

540.477 Marosvásárhely (Targu Mures),
str. Armoniei nr. 22 ap. 13, jud. Mures,
Románia.

Telefon: 0040265/249918,
0040365/803670, 0040770/173128
E-mail: osvatagnes@gmail.com

M. Simon Katalin

Tündöklő tél

Csendes éjnek sötét leple,

Csillagokkal ki hímezte?

Ki varrta a zsinórt rája

Ezüstből font selyemszállal?

Ablakomra fehér csipke

Jégvirágát ki lehelte?

Délceg fenyők hókucsmáját,

Pőre mezők hóbundáját

Ki hozta el csengős szánon

Messzi Hetedhét országból?

Tél tündére, ki lett volna?

Szánját égi szarvas vonta,

Gyémánt szeme s az agancsa

Hét országnak színaranya.

Hófelhők közt utat vágtak,

Hópelyheket bőven szórtak

Hegyre, völgyre, a mezőre,

Elmerült a világ benne.

Majd az éjnek sötét leplét

Csillagokkal díszítették,

Szép ezüstös paszománya

Lett a csorgó Hold sugára,

És a bűvös égi fényben

Tündökölt a tél az éjben.

SZILVESZTERI KESERÉDES

FÁJ-OK

Csak állok, csak ülök,
csak vénülök,
fáj a váll,
a könyök s a bütök.
Elöttem kis lik
és már bicsaklik
meg dagad is a boka
s ismert az oka,
borogatom és fáslizom,
hogy kisebb legyen foka.
Kopó anyag,
időm hanyag,
és megcsikordul
fájón a nyak,
s ha fordulna
láttni rokolyát,
máris érzem
a csigolyát.
Sajog a derék,
aztán a hát
figyelmeztet:

húzza meg magát.
És hol van a többi,
szív s tüdő,
figyelmeztetni
mind tud ő,
de megszólal
vese meg a máj,
aztán az epe
is veled fáj,
köztük mégis az ász
a pankreász.
S ó jaj, mit művel veled
a vékony s a vastagbeled.
Aggódva dörgölöd szemed,
várván jogod, a hályogod,
de közben új észlelés:
nem ürül hólyagod,
a vizelet már nem dül,
de nagyobbodva idül
mirigyed, a dül.
Leszel beteg és pária,
egész fájdalomária,
s már újra sajdul
a térd és a csülök!
Elég volt, inkább kussolok,
s lecsücsülök.

Szász I. Tas

Békés, meghitt ünnepeket és boldog új évet kívánunk!

Az Atalvető „Az év mondata” díjban részesíti a szerzőt, Eörsi Mátyást, aki szerint: „... ha Gyurcsány Ferencnek sikerül egyesítenie az SZDSZ igazságát, az MDF nemességét és az MSZP szerethetőségét, akkor ebből még bármi lehet”. Hát mit mondjunk? Neki ez már régen sikerült! És lett...

Támogatóink

(a megjelölt előfizetői díjakat meghaladó befizetéseket tekintjük támogatásnak)

Ilyés Emese	Budapest	10.000
Dr. Somay Gergely	Paks	1.000
Dr. Imreh Csanád	Szekszárd	1500
Dr. Czákó Teleki Julianna	Felsőögd	1000
Dr. Papp Attila	Enying	3000
Jeszkel Mária	Budapest	1500
Csutoros Albert	Pécs	2000
Nagy Jenő Zoltán	Zichyújfalu	500
v. Kertész Gyula	Budapest	500
Magdalena Tibad	Németh	2000
Mester Lajosné	Szekszárd	500
Székely Lajos	Szentendre	1000
Prof. Kosztarab Mihály	USA	USD 80
prof. dr. Fazakas Béla	Marosvásárhely	RON 50
Csoportos befizetés	Dés	39.000

Köszönjük!

Felhívás előfizetésre!

Jelen, decemberi lapszámunkba szokás szerint minden belföldi olvasónk számára behelyeztünk egy befizetési (sárga) csekket). Akik már befizettek, kérjük, tekintsék ezt semmisnek, vagy esetleg adják tovább egy újabb, reménybeli olvasónak. (Csekket továbbra is bárki kérhet az impresszumban megjelölt elérhetőségek valamelyikén.)

Előfizetni banki átutalással is lehet, a következő számlaszámon:

52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet

Külföldi olvasóink, amennyiben nem tudják közvetlenül eljuttatni valutában vagy a napi árfolyamon számított forintban a megjelölt összeget, legegyszerűbben a banki átutalást használhatják, a köv. címre:

Erdélyi Körök Országos Szövetsége 6070 Izsák, Kálvin tér 1.

Számlaszám: **52400054-10030826 Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet**

IBAN: HU34 5240 0054 1003 0826 00000000 BIC/SWIFT: TAKBHUHB

Emlékeztetőül: Belföldi éves előfizetési díj 1.500 HUF.

Külföldre: Európában 10 EUR, tengeren túlra 20 USD

ÁTALVETŐ ONLINE

Lapunk az interneten a következő címeken olvasható:

www.ekosz.hu, www.erdelyikor.hu és az új lapszám megjelenésével cserélődik.

Felhívjuk támogatóink figyelmét, hogy a támogatásként küldött összegről kérésükre az adóalap csökkentésére felhasználható APEH-igazolást állítunk ki.

Ehhez az EKOSZ címére (6070 Izsák, Kálvin tér 1.)

kérjük megküldeni az adóalany nevét, címét, adószámát.